

Aurelia

Theodoor Rodenburg

editie Greet Daemen (met medewerking van Hubert Meeus)

bron

Theodoor Rodenburg, *Aurelia*. In: Theodoor Rodenburg, *Aurelia* 1632 & Elias Herckmans, *Tyrus belegheringe en ondergangk* 1627 (ed. Greet Daemen en G. van Eemeren). Handschriftencahier 7. UFSIA-Centrum Renaissancedrama, Antwerpen 1994, p. 1-99.

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/rode001aure01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Inleiding

Uitwendige beschrijving van het manuscript

Evenals de drie eerder in deze reeks verschenen manuscripten, *De 't samensweringe Catalinae* van M.F. Besteben, *Thiëstes en Anticlia* van D.C. Wittenoom en *D'Eersuchtige Wraak* van P. van Zeeryp¹, behoort het handschrift *Aurelia* van Th. Rodenburg tot het legaat van de Haarlemse kunstminnaar Adriaan van der Willigen (1766-1841).² Van der Willigen was zelf beoefenaar van de dichtkunst en factor van de rederijderskamer 'de Wijngaardranken', bekend onder de zinspreuk 'Liefd boven al'. Hij vermaakte 'zijne uitgebreide verzameling van Hollandsche dichtwerken en tooneelspelen [...] aan de stadsbibliotheek te Haarlem'.³ *Aurelia* berust er nog steeds onder signatuur 187 B 6.⁴

Het manuscript van *Aurelia* is vrijwel zeker een afschrift en geen autograaf. Bij zijn beschrijving van het handschrift wees Alblas er reeds op dat Worp

1 Zie Handschriftencahiers 1, 3 en 4.

2 *Supplementum Catalogi Bibliothecae Publicae Harlemensis*. Haarlem, 1852, p. 6. Deze verwijzing dank ik aan de heer H.J. Duijzer, conservator van het oude bezit fonds van de Haarlemse Stadsbibliotheek.

3 Van der Aa, *Biographisch Woordenboek der Nederlanden*. Amsterdam, 1852-1857, VII, p. W 88 - 89.

4 Tot nog toe bleef het handschrift onuitgegeven. Nadat ik mijn editie beëindigd had, vernam ik dat in 1982 F. van Driel en P.R. Postema, twee studenten aan de Universiteit van Amsterdam, als doctoraalscriptie voor een kritische transcriptie van het stuk zorgden (F. van Driel, P.R. Postema, *Theodoor Rodenburg, Aurelia*. Scriptie Universiteit van Amsterdam, Instituut voor Neerlandistiek, scriptie-archief afd. D.N.L., nr. 2902). Ze maakten daarbij gebruik van het diacritisch tekensysteem, voorgesteld door P.J. Verkruysse in *Spektator* en normaliseerden de tekst op een aantal belangrijke punten. Ze lieten b.v. de titels en de interpunctie in derolaanduidingen achterwege, plaatsten de eigennamen boven de clauzen i.p.v. in de linkermarge, schreven aan het begin van een vers consequent een hoofdletter, enz. Zodoende wijkt het eindresultaat nogal wat af van deze transcriptie, die strikt diplomatisch is opgevat.

verschillende schriften aantrof in dit hs. en in andere geschriften van de hand van Rodenburg.⁵

N.a.v. haar onderzoek naar de herkomst van de toneelaanwijzingen in een ander stuk van Rodenburg, *Vrou Jacoba* (1638), vergeleek E. Oey-De Vita op haar beurt het handschrift van *Aurelia* met twee brieven van Rodenburg uit een vroegere periode waar ook Worp naar verwees. Zij besluit:

‘Ook in *Aurelia* zijn twee schrifttypen gebruikt, een gotische cursief voor de tekst en een Italiaans-Latijnse cursief voorrolaanduidingen en toneelaanwijzingen. Het lijkt ook mij dat het handschrift van *Aurelia* in beide schrifttypen geen enkele overeenkomst vertoont met dat waarin de brieven geschreven zijn. Het verschil valt vooral op bij de Italiaanse cursief, maar bij iets nadere beschouwing is het ook bij het andere schrifttype zeer duidelijk. Nu kan Rodenburghs hand zich in de twintig jaar die liggen tussen de brieven en *Aurelia* gewijzigd hebben. Wat dit betreft moet vertrouwd worden op Worp die handschriften uit de periode 1632 gezien heeft’.⁶

Het manuscript in kwestie is weliswaar niet origineel, maar gezien aard en wijze van formuleren van de toneelaanwijzingen -ze zijn geheel overeenkomstig met die in *Hertoginne van Savoyen en Don Juan de Mendossa* en *Vrou Jacoba*- heeft het afschrift de autograaf toch nauwkeurig gevolgd.⁷ Impliciet blijkt dit overigens ook uit de volgende vaststelling van J.H. Hopman: ‘... de in de toneelaanwijzingen voor de (vele) vertoningen aangekondigde afbeeldingen ontbreken in dit afschrift’.⁸ Tenslotte kunnen m.i. de manier waarop en de plaats waar de scribe correcties en retouches heeft aangebracht (zie infra) de lezer enkel doen besluiten dat hij met een apograaf te doen heeft.

Tal van vragen resten: wie was de kopiist? wanneer is het handschrift ontstaan? welke was de functie van de apograaf? ...

‘... den laesten Octobris // 1632’, de datum op de titelpagina en de datum waarmee de auteur het stuk ondertekende, geeft alleen een terminus ante quem voor het ontstaan van de apograaf.

Ook het onderzoek naar het watermerk heeft ons geen antwoord kunnen verschaffen op de vraag wanneer de *Aurelia*-apograaf precies ontstaan is. Het eerste en het laatste diploma, door de binder toegevoegd, zijn zonder watermerk. Op het eerste schutblad vooraan en op de folio's 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 20,

5 J. Alblas, *Bibliographie der werken van Theodoor Rodenburgh*. Utrecht, 1894, p. 27.

6 E. Oey-De Vita, ‘Problemen van kopijonderzoek voor toneelstukken uit de zeventiende eeuw II’. In: *Spektator*, 3 (1973-1974), p. 673.

7 idem, p. 675-676.

8 H.J. Hopman, *De vertoning, met name in de toneelstukken van Theodore Rodenburg*. Nijmegen, 1970, (onuitgegeven doctoraalscriptie van de K.U. Nijmegen), p. 27.

22, 25, 26, 28, 30, 33, 38, 44, 46, 47 en 48 treffen we hetzelfde watermerk, nl. een Straatsburgse lelie, aan. Bij de onderlijnde folio's staat het watermerk omgekeerd doordat het papier ondersteboven gebonden is. Het geheel, de combinatie van een lelie op een gekroond wapenschild met daaronder een langgerekt cijfer vier dat op zijn beurt op de letters steunt, staat telkens ongeveer in het midden van het vel en meet op de uiterste punten 66 mm in de hoogte bij 140 mm in de breedte. Onder de ettelijke varianten van de Straatsburgse lelie die Churchill afbeeldt, komt het watermerk in het papier van *Aurelia* niet voor.⁹ Het contramerk WR, dat we in verschillende watermerken aantreffen, zou ontleend zijn aan het watermerk van Wendelin Riehel, een papierfabrikant uit Bazel.¹⁰

Het manuscript telt 48 beschreven bladen. Het voorste dekblad vormt met het eerste schutblad een diploma: evenzo het laatste dek- en schutblad. Het tweede schutblad vooraan en het eerste schutblad achteraan zijn van hetzelfde maaksel als de beschreven bladen en vormen samen met deze een katern van 25 in elkaar gelegde dubbelbladen. Tegen de rug van de middenste katern is over de hele lengte van het boek een verstevigingsstrookje bevestigd. De bladen meten 325 mm in de hoogte (richting van de kettinglijnen) bij 205 mm in de breedte (richting van de draadlijnen). De randen van het papier zijn ietwat afgesleten. Het geheel is ingebonden in een kartonnen kaft met een lederen rug van 40 mm breed. Het bruin met zwart gespikkeld papier, waarmee de kaft bekleed is, overlapt het leder aan weerszijden 5 mm.

De tekst is geschreven in bruine inkt. De afschrijver had een vrij regelmatige hand. Hij schreef netjes, geproportioneerd en vormde zijn letters duidelijk. Slechts hier en daar, b.v. op fol. 40v. en fol. 41r., is de schriftuur grover en ongelijkmatig. Sporen van vermoeidheid?

Wijze van uitgeven

Gewoontegetrouw volgen we het manuscript nauwkeurig. We hanteren daarbij de algemene principes voor een diplomatische uitgave zoals uiteengezet in de inleiding tot de eerste uitgaven van deze reeks.¹¹

We maken bij de transcriptie gebruik van twee verschillende lettertypes: één voor de Italiaans-Latijnse cursief, gebruikt inrolaanduidingen, regie-aanwijzingen, vertoningen, sommige monologen, eigennamen en citaten in de tekst

9 W.A. Churchill, *Watermarks in paper in Holland, England, France, etc., in the XVII and XVIII centuries and their interconnection*. Amsterdam, 1967, p. 297 - 319.

10 idem, p. 79 en 83.

11 Zie 'Algemene inleiding' door G. van Eemeren in de Handschriftencahiers 1-2, p. 3-6.

en voor de brief en het lied aan het einde van het stuk, en één voor de gotische cursief in de dialogen en de overige monologen.

Omwille van de bladspiegel hebben we de kantlijnen in het handschrift weggelaten. Kantlijnen komen voor vanaf fol 3v. Hun afstand tot de rand van het blad varieert van 19 tot 28 mm. Op bladzijden waarop alleen de Italiaanse cursief voorkomt, kan de marge tot 36 mm verbreden.

We hebben de verzen genummerd op basis van het eindrijm. Enkele complicaties deden zich voor:

- op fol. 4r heeft de afschrijver de cijfers 1 en 25 vóór de respectieve verzen in de marge geschreven. Daarmee houdt zijn versnummering op. Bij de transcriptie hebben we met deze cijfers geen rekening gehouden en een eigen telling gevolgd;
- de hemistiches in de verzen 231 en 2773 beschouwen we als volledige verzen omdat ze noch met de regel die eraan voorafgaat, noch met de regel die erop volgt een alexandrijn vormen;
- van de brief die volgt op vers 2773 hebben we de regels gewoon doorgenummerd. De vertoningen daarentegen zijn niet in de telling opgenomen: ze maken geen deel uit van de gesproken tekst.

Vanaf de bladzijde waar het stuk begint, kregen de folio's van het manuscript een potloodnummer in de rechter bovenhoek. Wij nemen deze niet op in de transcriptie, maar brengen zelf foliëring aan te beginnen bij de titelpagina.

De volgende abbreviaturen en ligaturen in de tekst zijn cursief opgelost:

- in derolaanduiding voor v. 18: Ter^{nt}
- in v. 26: le'en
- de verwijzing in de marge voor v. 432: Mons.
- in de vertoning na v. 605: voorn
- in de vertoning na v. 917: voorn
- in de regie-aanwijzing naast v. 1242: binne
- in derolaanduiding voor v. 2625: dien^r
- in r. 2785: maj^{ts}

Problemen in verband met het geschrift

Aangezien de scribe zich t.a.v. de aaneenschrijving van woorden uitermate inconsequent gedraagt, zijn we op dit vlak afgeweken van het vooropgezet principe van een correcte weergave. We volgen in dit opzicht wat in de inleiding tot Bestebens

De 't samensweringe Catalinae geschreven werd: 'waar (we menen dat) het moet,
daar passen we aan het gewone gebruik aan; waar (we menen dat) het

kan, daar laten we het zoals het er staat.’ (Handschriftencahier 1, p. 12). Voorbeelden van ‘toevallige’ aaneenschrijvingen (a) en woorden die, ook in de 17de eeuw, beslist aaneen hoorden (b), zijn:

a)	b)
v. 339 hertoch <u>h</u> zeijden	v. 224 weerliefde <u>ns</u>
v. 444 Princesse <u>z</u> ijt	vertoning na v. 231 navolgen <u>de</u>
v. 691 moedich <u>d</u> ringen	v. 1256 dankbaerheij <u>d</u> ens
v. 1238 H/ <u>h</u> oezal	v. 1276 <u>d e s e</u>
v. 1297 heeftgeschreydt	v. 1568 <u>s</u> preken
r. 2782 door <u>st</u> rickt	v. 1605 mins <u>t</u> e

Voornaamwoordelijke bijwoorden en samenstellingen worden soms wel, soms niet aaneengeschreven. Hetzelfde geldt voor het pronomen ‘men’ en het bijwoord ‘er’ in combinatie met een voorafgaand woord en voor voorzetsels gevolgd door het lidwoord ‘de’ of een bezittelijk voornaamwoord. Bij twijfel plaatsten we het betreffende diacritisch teken.

In het handschrift komen relatief weinig correcties voor. Bovendien is het opvallend dat slechts letters en woorden, zelden een heel vers verbeterd worden. Het feit dat nergens grotere tekstgedeelten geschrapt of toegevoegd worden, wekt bij de lezer de indruk dat het eerder om vergissingen van een afschrijver gaat dan om fouten van de auteur.

Naast toevoegingen en weglatingen zonder meer komen de volgende soorten verbeteringen voor:

- 1) de scribent laat de foutieve tekst staan en schrijft de juiste tekst erover; daarbij maakt hij zo veel mogelijk gebruik van de vormen van de eerstgeschreven letters;
- 2) de foutieve tekst blijft staan, de juiste tekst wordt erover geschreven en de resten van de foutieve tekst worden geëxpungeerd;
- 3) de foutieve tekst wordt doorgehaald en het woord dat in de plaats komt, wordt boven de regel toegevoegd;
- 4) de foutieve tekst wordt doorgehaald en de juiste tekst wordt ernaast geschreven.

Om verbeteringen van de tweede soort in de transcriptie weer te geven, was tot nog toe geen diacritisch teken voorhanden. We hebben daarom het teken «a» aan het lijstje in Handschriftencahier 5, p. 10 toegevoegd.

Bij de volgende tussenvoegingen boven de regel en verbeteringen van de derde soort plaatst de kopiist zelf een aanhalingsteken op de plaats waar een woord dient tussengevoegd te worden en één vòòr of na dit woord boven de regel:

v. 617 ↑<u>↓

v. 688 ↑<dat>↓

v. 864 ↑<lang>↓ [- al]

v. 1530 [- bij] ↑<toe>↓

Het onderscheid tussen een vraagteken en een uitroepteken is niet altijd even duidelijk. Waar in dit verband problemen rezen, hebben we op basis van de betekenis van de zin proberen uit te maken welk van deze twee leestekens het meest logisch leek. Soms biedt ook de zinsinhoud geen oplossing en blijft er twijfel bestaan. De komma komt in twee vormen voor: de gewone en een cursiefstaande streep (de gotische of Duitse komma ¹²). Deze laatste vorm treffen we o.m. aan in v. 1236, v. 1243 en v. 1258.

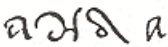
Voor de weergave van hoofdletters passen we de vuistregels toe die G. Van Eemeren in de inleiding tot de transcripties van A. De Konings *Maegden-Spel* en *Hagars vluchte ende weder-komste* formuleerde (zie Handschriftenhahiers 5 en 6, p. 9).

De scribent gebruikte voor een aantal letters drie typen: een duidelijke majuskel, de ambivalente vorm, en een duidelijke minuskel. De probleemletters bij de Italiaanse cursief zijn andere dan die bij de gotische cursief. We geven voor beide lettertypen afzonderlijk een overzicht.

	majuskel	middenvorm	minuskel
v			
w			
L			
G			
S			
K			
Z			

1. De Italiaanse cursief

12 H.M. Hermkens, C. van de Ketterij, *Grammaticale interpretatie van zeventiende-eeuwse teksten. Instructiegrammatica*. Groningen, 1980, p. 24.

	majuskel(s)	middenvorm	minuskel
A	 a	 a	 a
E	 e	 e	 e
O	 o	 o	 o
L	 l	 l	 l
K	 k	 k	 k
H	 h	 h	 h
M	 m	 m	 m
V	 v	 v	 v
W	 w	 w	 w

2. De gotische cursief

Volgend uniform tekensysteem hanteren we bij het editeren van het handschrift.

I Toevoegingen

1. <a>	op de regel tussengevoegd
2. ↑<a>↑	boven regel tussengevoegd
3. ↓<a>↓	beneden regel tussengevoegd
4. <...*>	toegevoegd maar onleesbaar
5. *<a>*	a mogelijk op de regel tussengevoegd
6. ←< >	toegevoegd in de linkermarge
7. < >→	toegevoegd in de rechtermarge

II Weglatingen

1. [-a]	geschrapt
2. [-*...*]	geschrapt en onleesbaar
3. [-a]	a geschrapt en b op de regel
4. [-a]↑↑	a geschrapt en b boven de regel
tussengevoegd
5. « »	geëxpungeerd
6. «a»	b over a heen geschreven en resten van a
geëxpungeerd
7. «- »	geïmpungeerd na schrapping

III Vervanging

1. [a+]	b over a heen geschreven

IV Onzekere lezingen

1. *a*	a is onzeker
2. a*b*	b achter a is onzeker
3. *...(?)*	onzeker of er iets geschreven staat
4. *ende*	het hele woord is onzeker
5. A/a	onzeker majuskel of minuskel
6. a/b	onzeker a of b
7. ab\cd	onzeker aaneengeschreven

V Andere tekens

1. *Ende...* abbreviatoren (de oplossingen worden gecursiveerd)
2. $*\pm...*$ onleesbaar (zo mogelijk één punt per letter; bij twijfel $\pm$ toevoegen)
3. $||$ open plaats
4. $_* a^{\uparrow} b^{\downarrow} _*$ open variant b boven a

Rodenburgs Avrelia.

Trevr-bly-eynde. Opde regel.

Die Godt vreest. Windt het meest.

Voor de lofwaerde kamer In-liefd-bloeyende-yver.

Chi sara sara. op het Casteel van Nassou buijten Brussel den laesten Octobris 1632.

Toe-eijgeningh.

Aen d'Erentfeste Achtbaere heeren.

Nicolaes Hasselaer Major, Frans
de Neve, Gerbrant Claesz Pancras
Cornelis Jacobsz Weijer, Claes van
Campen, Gerrit Schaep, Vaders en
beheerschers van 't Weeshuijs t' Amsterdam.
Roelof de Vrij, Willem Wijntgens, Tijmon
Jacobsz Hinlopen en Philips Louwerensoon

10 Vaders en beheerschers van't oude mannenhuijs
der selver stede.

Mij wert verwitticht de vereeninge van
In liefd' bloeiende en ijver : Dies mijn
yver te meer aengepordt is, om mijn
geringe gedichten de Weesen, en behoeftige
ouden toe te schicken, en te meer ten
aensien dat ick verstaen mijn laetste -
Manuella en Sigismund' soo zeer gesticht
hebben, als vorderlijck geweest. En

- 20 alhoewel de beroeping mijns ampts in desen
 Hove schaers tijt verleent om mij te bekommeren
 met dese bedrijven ; So terght mij nochtans de
 lust tot stichtigheit ; en't wel wenschen
 der beijder huijsens voordeel ; eenige uren
 te cabassen om het Lofwaerde tooneel van
 In-Liefd-bloeyijende-ijver te bekleden met
 sodanigh stof ; twelck yder porren magh
 tot deugd ; en vreese Godes, en wat vruchten
 dese twee hoedanigheden teelen, aenwijzen
- 30 de twe Godtvreesende lievers ; Princesse
 Aurelia, en Baron Theophelos ; tot
 welcke uijtwercking van't werck offer ick
 het aen u als

u. E. seer dienstwilligen
 Theodor Rodenburg.

Bedrijvers.

Koning Arganthomus

Koninginne Terentia.

Princesse Aurelia.

Prince[-sse] Charisus.

Hertoch Aristarchus

Theophelos Baron. Desen diendt ongebaert te zijn.

Palamedes.

Nicander _ . edelluijden van Coning Arganthomus

Ortelius _ .

Hippolitus.

Pirot een aerdich moorken.

Pirotta. een aerdich morinneken.

Lentellus

Silvio. twee herders.

Eerste dienaer van Theophelos.

Pantellus. een herder knecht.

ghevangens Hoeder.

Scherprechter.

1 Links van de namen van de personages, vanaf 'Koning Arganthomus', is er een kantlijn aangebracht die tot onderaan de bladzijde doorloopt. Onder 'Scherprechter' zijn twee schuine strepen door deze kantlijn getrokken.

Rodenburgs Aurelia. Treur blij ejnde. Eerste bedrijf.

Koning Arganthomus, Koninginne Terentia Princesse Aurelia, Hertoch Aristarchus, Prince Charisius, - Palamedes, Nicander Ortelius, Hippolitus. beneven veel andere dienaers leijdende bracken, een Valckenier en Jagers hebbende V/valcken opde handt, stekende de - Hoorens.

Ko: Arg.

1 Terentia, de jacht was heughelijck

Ko. Teren.

Mijn Heer
de oorsaeck was dat wij te velde waren eer
de bloosende Auroor was uijt haer tent getreden.

Ko: Arg.

Waer over dat wij zeer voorsichtelijcke deden
de vroege morgen\stondt ter Jacht te nemen waer

P. Aurel.

- Haar Majesteijt die zach het aldereerste paer
Patrijsen, Waer de valck ter schicht is na gestegen.
De tort'len zagh ick eerst, en heb de duijf gekregen :
helasij ! noch bebloedt, onnoos'le lieve beest !
10 H/haer dofferken moet nu : als treurende van geest :
Met droeffelijck gekor, zijn duijfkens mis betreuren

Ko: Terent

Soud dat ghevoelen in de dierkens oock gebeuren **?

Ko. Argan.

Ach Ja : Want hun natuur is met ons daerin een ;
'Waer eens verzaeming is lichaemelijck, de reen
Jn menschen en gediert, de nejging soo kan dwingen
dat naesmaeck van 't genot door 's geestens krachten dringen.
na 't weesen van het gun men eens genooten heeft

Ko: Terentia

'K Geloof de reden in de mensch dees' wercking geeft :
'maer inde dieren heeft de reden geen besture.

Ko. Argan

20 De menschen door de reen, de dieren door nature.
'Terentia gelooft, hoe dat natuurens wet
door eijgen eigenschap zo stricke wetten zet
die in hoedanigheidt natuur zo wel bestieren
dat menschen mogen zelfs wel leeren vande dieren.
En tot bevesting ick u iets verhalen zal

- 't gun ick onlanghs [ge+]<ver>le'en gezien heb, bij geval',
 Een moed'ge trotse swaen zijn swaennin zaghe bedecken
 door eenen ander swaen : en mits dat hij 't beveleken
 van zijn gajinn' niet kost verhind'ren na zijn will'
 30 hij die boeleerderswaen zo strijdelyck aenvil
 Tot dat hij had vernielt de schender V/van zijn tweede
 En naderhandt hij oock de zelve wreeking deede
 Aen zijn Swaennin' : mits zij gheen weerstand had gedaen ;
 Maer haer bedecken liet van d' ander vreemde swaen.
 Sij bejide zijnde doot, en hij alleen gebleven,
 is treurende doen na zijn biese-nest gedreven,
 hij zelven hebbend' trecht van 't overspel gedaen.
 Mach dit niet wel voor ons als wettens voorbeeld staen,
 en dat dit rechter-dier ons door recht doen mach leeren
 40 hoe redelycke mensch de [-mensch] echt behoort te eeren.
 Js dit recht-doende dier niet stichtende de Wet
 die door den H/hemel is voor reedlijcken gezet *?*
- kan een onreed'lijck dier zijn tweedens schen niet lijden
 H/hoe zullent lijden wij ?

P. Charis

Helasij ! H/heer de tijden
 en eeuwen zijn verkeert, verkeert is 's menschens aert.

H. Arist.

't is wel gezeijdt. Wij zien dat veelen zijn onwaerdt
 'in echt verknocht te zijn. Z/zom anders echte breken
 en d' ander breekt weer zijn.

Ko. Terent

[*.*+]<a>ls een rechtvaerdich teken
 'Dat die maet die uijt meet, die maet meet weerom in.

P. Aurelia

- 50 - Als ick mijn duijfken zie zoo beeld mij in mijn zinn',
 H/hoe dat haer doffer nu door het geboomt moet swieren :
 vermits het dier, H/helaes ! nu niet zal kunnen tieren
 hij missende zijn duijf. Jck wensch ; H/heer vader dat
 het duijfken wederom zijn dierensleven hadt.

Ko. Argan.

Aurelia, gij toont beweechlijckheijts meedoogen.

*Hier voegt de koningh sich bij de koninginne sprekende binnen mondt sonder te overhooren
 het spreken van de anderen.*¹

P. Charis.

Haer H/hoogheidt tot de duijf in liefd is opgetogen
 W/woud d' hemel dat ick was de duijf
 in't duijfkens steedt. |

P. Aurel.

En mooglijck tot mijn liefd' waer ick dan niet gereedt
 Ja minder, mits ick wist gij in de duijf verkeerden.

1 De interlinie tussen de regels van de regie-aanwijzing is kleiner dan die tussen de verzen.

60 **Charis.**
*P*². Ten waer u H/hoogheijdt haer genadelijck verneerden
een prince d'eer te doen zijn liefd' mocht zijn geacht

Aurel.
*P.*³ Vernedring van liefd', de Prince niet verwacht
V/verhoog hij zeggen wil.

2 Een gedeelte van de "P" op de rand van het blad is weggefallen.
3 De "P." op de rand van het blad is weggefallen.

H. Arist.

Sal ick't gespreeck niet breecken?

P. Charis.

't is onbeleeft gedaen te spreeken in ons' spreeken

H. Arist

- Scheldt gij voor onbeleeft die u beleeft gemoet ?

P. Charis.

Jck zegh u hertoch, dat gij onbeleefdlijck doet.

H. Arist.

Onwaerheijt

P. Charis.

Dat 's gezeijd als of het waer geloogen.

H. Arist.

u moedigheijt die heeft aen trotsheijds speun gezoogen.

P. Charis.

Dees' hoon ick niet verswelg .

daer is mijn handschoen vecht.

70 want van dit trots gespreeck ick hebben wil mijn recht.

Hertoch Aris tarchus aenvaert de hantschoen ¹

P. Aurelia.

Hoe Princen laet u toorn niet steijg'ren boven reden.

P. Charis.

Vermetel spreken heeft een Prince noijt geleden.

Ko. Argan.

Wat's heeren u bedrijf ?

H. Arist.

Wij spreken van\de jacht.

Ko. Argan.

Dees' Morgenstond was zeer vermaecklijck door gebracht

Na n[.]<[o]>en wij wederom ter ze[e+]<[l]>ver jachte keeren.

de vogl'en houdt gereedt, verwitticht het de heeren.

Alle binnen uijtgesondert Palamedes

Hoewel men waenden dat ick niet heb overhoort.

Palamedes.

't gewar der[*Princ*+]<[*Heer*>en, 'k hebt gehoord van woord tot woord

Hoe Prins Charisius den H/hertoch trots uijtdaegden

80 te vechten, Geve Godt de Princes niet beklaegden

1 Tussen de regels van de regie-aanwijzing is de interlinie kleiner dan tussen de verzen.

90 dit toeval. mits 't gevecht om haer wil sal geschien :
want beijd' de H/heeren H/haer hun echte liefd aenbien,
en beijde zijn zij vol van bittre jalousijē :
Waer over d' een niet gunt aen d' ander het gevrijē.
en mits de jalousij is wreevlich van natuur
vol onverstants afgunst, zo is zij oock het stuur
tot passijs vinn'ge haet : waer over d' een *den* ander
het spreecken met princes Aurelia malcander
misgunnen. Dies ick vrees' dat uijt dees' twisting zal
voor ons Princes, Helaes ! nu rijsen ongeval.
onlucken meer onluckx verselling noijt gebreecken
en uijt een kleene Vonck een groot vier kan ontsteeken.

binnen.

Aurelia.

‘Wat voordert H/hoge staet, als't hert is vol onrust *?*

Waertoe is rijcke weeld' als weelde in onlust
werdt droevigh opgequeeckt door geestelijck bekommer
Helaes ! wat heeft het hof al woelerijs beslommer ?
Wat isser ijdelheijt, en dwaese sloverij*?*

- Wat isser pracht en prael met zotte hovaerdij
 waen wijsheijt gantsch beheerscht de Hovelingens zinnen
 100 't goetdunckend' oordel kan de waerheijd overwinnen.
 lichtvaerdigheit verblindt zeer licht het lichte hert :
 Soo dat het quaet voor goedt, door hun geoordeelt wert
 Berisp\men hun misbruijck zij [*.*+]<a>chtent ijdelheijden :
 want laten hun verwoest zoo door de grillen leijden
 dat zij bezadigheit verachten, en versmaen
 dies zij hun zotheijt zien voor rechte wijsheijd aen.
 Niet isser dat de mensch archlistiger doet dwalen
 als quae gewoont : want zien voor deugde aen de falen.
 en wortelen zoo zeer in 's hovelingens geest
 110 dat wij helasij ! zien de minste en de meest
 de groote en de kleen, de laegen en de H/hoogen
 door hun verwaentheijdt zijn zoo schichtich opgetoogen
 in ijdelheijt, dat zij de ijdelheijt niet zien
 vermits door qua-gewo[*.*+]<o>nt het alles moet geschien :
 En zijnde aen de reecx van quae gewoont gebonden
 Gewoonte zoo vereelt dat zij niet zien de zonden
 Het listelijck bedrogh dat wert geoordeelt nu
 een geestelijck vernuft, en zo de Hoov'ling u
 behendigh loeren kan, om voordeel te betrachten
 120 dat zal de wispeltuut verstandens vruchten achten.
 't is deerelijck te zien, dat heren die het hooft,
 Van 's landts beheersching zijn van reeden zijn berooft.
 en 't archst dat hier uijt spruijt, is dat de slechtste knapen,
 Ja burgers en gemeent de heeren zoo na-apen
 Nabootsen en oock doen, 't gun z' in de H/heeren zien.
 dies 't zeer beklaghlijk is, het gun wij zien geschien.
 Waer uijt spruijt dit misbruijck ? mijns oordels is't geresen,
 Vermits de princen zelfs niet stichtigh willen wesen,
 En zoomen opde spreuck der Vrancken wijslijck let
 130 zo is zeer wel geseijt Tel Marstre tel valet.
 O princen ! gij die zijt de Goden vande aerde
 de sceptren die gij swaijdt gij niet kunt wesen waerde
 Soo gij niet na de waerd uws princelijke staet
 de teugel uws gebits door deughde sturen laet.
 ghij zijt de baeck waerna all' u gemeente zeijlen

- elck heeft het oogh op u, geen onder grond zij peijlen
 Maer volgen uwen streeck. En zoo gemeent verdwaelt,
 all' hun onheijlen, ghij gantsch op u zelven haelt,
 Want g'lijck gij hun gaet voor zij volgen all te gader
 140 Gemeent u kindren zijn, dies gij 's gemeentens vader,
 en 's H/hemels vader u de straffing geven zal
 Soo quaede voorgang u gemeente brengt tot val.
 H/heeft u genade Gods de scepters swaij gegeven
 behoort gij na Godts wet Godtvruchtich oock te leven.
 u lichaem is niet meer als u gemeente was,
 Maer nu gij Prince zijt, zoo moet het zijn de kas
 Van deugds cieraetsels toon, waer d' H/hemel in verheugde
 geen prinsdom waerdich zijt, zoo gij niet lieft de deugde
 ghij voert het rechters swaert 't gun rechter Godt u gaf
 150 om aen misdaders recht te bruijcken rechters straf.
 Maer rechter ov'r u zelfs, helaes ! ghij noijt wilt wesen,
 H/hoewel misdaden zijn tot hoog getal geresen.
 De minste zonde diemen in een prince vond
 Jck grooter acht, als d' aldergrootst' gemeentens zond.
 Vraegt gij Waerom *?* 'k geeft reen. Vermits een prins de zegen
 zijns hoogheijts ampt bezit, 't gun lucklijck is verkregen,
 door Godts voorsichts bestem. Waer over hij verplicht
 is tot ootmoed'ge danck. nu d' H/hemelsche voorzicht
 hem op een aerdsche troon geplacet heeft, dies behoorden
 160 H/hij als ghezalften, oock in daden, en in woorden
 te leven heijlichlijck, op dat d' algever ziet
 de gift des prinsdoms aen een danckb'ren is geschiet :
 Maer soo hij toomloos leeft, en zonden niet wil schouwen
 sijn alderkleenste zond' men voorde grootst moet houwen :
 Vermits hij 't hoogste lot op 's werelts kreijts geniet
 God door de kleinste zond de grootste hoon geschiet.

Palamedes, Nicander, Orteliu¹, Hippolitus.

Aurelia

H/het schijnt ghij komt verbaest.

Palamed

u H/hoogheid zij gebeden
 ons' komste zij verschoont

Aurelia

Wat 's d' oorzaack

Nicander.

- Dapp're reden
 [*.*+]<o>rtelius u hoogheijd weet hoe dat de Prins Charisius gaf
 170 aen hertogh Aristarch zijn handschoen

1 Bij de letters "li" is het papier lichtjes gescheurd.

Aurelia.

Wat daer af ?

Hippolit.

Sij daedlijck zijn gegaen te zamen om te vechten

Palamed.

Vermits de prins betracht van d' H/hertoch zich te rechten.

Aurelia.

Oij me ! wat ramps toeval.

Nicander.

't Gevecht moet zijn belet.

Ortelius.

'twaer goedt u Hoogheijdt haer als middelaerster zet.

Hippolit

Sulx haestich mocht geschien om hun voorneem te breken.

Palame.

't Js Raedsaem dat Mevrouw Haer Majesteijt gaet spreken
op dat zijn Majesteit hier van verwitticht zij :
want d' oorzaeck van't gevecht spruijt uijt de jalousij,
die d' een van d' ander heeft, des liefds die zij u dragen.

Aurelia.

¹

180 Ach datter dootslagh viel

Palamed

't waer deerlijck te beklagen :
't onluckigst, datmen oijt *ten* hove heeft gehoort.

Aurelia

Hoort, Palamedes, 'k heb te spreken u een woordt.

Princesse Aurelia en Palamedes vertrecken aen een zijde van't toonneel en Nicander, Ortelius, en Hippolitus blyven aen d'ander zijde, sprekende zeer ernstigh binnen monds. Middelerwijl geschiet een vertooning waer Prince Charisius en den Hertogh Aristarchus met hun rappieren tegens malkander gestelt staen sonder Wambes en in hun hemden, hebbende ijder aen hun zijde twee seconden, doch vellen hun geweeren niet. Maer staen gelijck dit volgende afbeelt vertoont.

De vertooning geslooten sijnde.

Aurelia.

Mijns oordeels is't zo best

- 1 Van derolaanduidingen bij de verzen 182, 186, 187 en 188 zijn resp. de letters Au, Au, Pala, Aure en Pal nagenoeg onzichtbaar geworden door vlekken. Deze vlekken zijn vermoedelijk veroorzaakt door een witte vloeistof die men op de buitenste rand van het folio heeft aangebracht en die, nadat ze gedroogd en verhard was, barstte en afbrokkelde. Ook op de buitenste rand van het tegenoverliggende folio zijn sporen hiervan zichtbaar.

Palamed

't Moet inder\haest geschieden

Aurelia.

Vermits de tijt verloopt

Palamed.

'k zal na me Vrous ghebieden
op't spoedigst derwaerts gaen.

Aurelia

'k acht ghij mijn voorslagh wel
te rechte hebt verstaen *?*

Palamed.

Seer wel me Vrou, 't voorstel
ick oordel voor zeer goet, zoo't niet en komt te spade.

Aurelia.

Wat wegh zijn zij gegaen

Palamed.

Recht na Valleij Granade

Aurelia.

Dat is na bij.

Palamed.

190 Soo is't, 'k vrees dat zij hand gebaer
bij dese tijt al zijn.

Aurelia.

De saeck die lijdt gevaer
vertoeft, mij valt iets in, het best men moet verkiesen.

Wij gaen Me Vrouw.

Aurelia.

Gaet niet, A/ach Palamedes vliet
Ten eijnde het gevecht doch immer niet geschiet,
H/het spreekken mij verdriet, door droefheijt van gedachten..
200 Vermits dees' eedeliën mij droeve maren brachten.
ach H/hemel gunt dat hun het vechten zij belet.
'Niet isser vruchtbaerst' als 't ootmoedege gebet.
Met hertelijke ernst. Heer wilt mijn stem verhooren
Het menschelijck beleidt is arbeijdt gantsch verlooren
H/helpt d' H/hemel niet ach ! helpt. Heer mijn gebedt ick stort
op dat d' een d' ander doch het leven niet verkort.

*Aurelia knielt aen een tafelken met de rugge nade aenhoorders overmits dat zij so lang int
gebedt moet wesen tot dat de eerste vertoning herstelt is Waer het geweer vande prince
Charisius door de rechter borst vanden hertoch Aristarchus steeckt, en het geweer vanden
hertoch door de rechter zijde vande prince, en in sodanige maniere datmen die geweeren after
de lichamen door ziet steken, de hemden vande princen seer bebloet sijnde, de vier Seconden
staen oock in posture tegens malkander, in S/sodanige wijze gelijck dese [v+]<n>avolgende
afbeelding vertoont.*

Vertooning gesloten zijnde.

Aurelia.

Hoe bitter het geval Aurelia belast !
Hoe, luckeloos, Helaes ! ick nu werd aengetast ! ³
en immer is door mij in't minste niet bedreven,
210 Waerdoor ick aen de prins, oft hertoch heb gegeven
de oorzaeck dat zij zijn zaem hand gebaer geraeckt :
Nochtans ick vrees' men mij de oorsaeck daervan maeckt.
soo zij mij zijn bezint, en ick niet ben genegen

3 Achteraan de verzen 208, 209 en 210, bij de resp. woorden "aengetast", "bedreven" en "heb",
is het papier vertikaal ingescheurd.

- Tot geene van hun beijd' : maer staen mij beyde tegen
 kan ick verhind'ren dat zij beijde lieven mij ?
 en dat zij rasend zijn door dulle raserij?
 Ach ! neen, H/helaes ! ach ! neen,
 't is niet in mijn [*.*+]<V>e[d+]<r>mogen: |
 want ijd'ers hert verkiest na't kiezen van zijn oogen.
 'k heb aende prins noch aenden H/hertoch noijt betoont
 220 dat ick met weerliefd hun verlieving heb geloont.
 En blijven zij standvast in liefd', en 't mijnwaerts neijgen.
 Ja yder strijft met ernst, ons maken mij hun eijgen,
 Aurelia, en kan hier in niet schuldigh zijn :
 want zij bemerckten noit in mij weerliefdens schijn
 veel minder 't weesen : dies ick mij bevind onschuldigh :
 <Doch in't toevals geval ick wesen moet [-onsch] geduldigh :>
 H/hoewel mijn laffe hert in traenen overvloedt
 Als ick bedenck hoe dat de Princens eed'le bloedt
 in waeghschael wert gestelt, en mooglijck zal verstorren.
 230 Ach ! hoe de menschen vaeck het leven zelfs verkorten !
 mijn zinnen mijmeren, ach !

*Aurelia gaet sitten, leenende ophaer rechtehandt seer bedroefdelijck ; en midlertijt opent de
 - Vertooning ; Waer de S/seconden de geweeren - Vande prince ende den Hertoch uit de
 lichamen getrocken hebben, hebbende de zelve in hun - handen, de prince en den hertoch
 leenende - yder ophun seconden ; Malcander de handt biedende, en vergevende aen
 W/wedersijden hun bedrijven. sijnde de hemden seer bebloedt. Palamedes, Nicander, - Ortelius
 en Hippolitus, staende oock met 6 bloote geweeren, seer verbaest sijnde. Alles afbeeldende in
 sodanige W/wijse, gelijk dese navolgende vertooninge aenwijst.*

Vertoonning geslooten sijnde.

Aurelia.

- Wat nickerlijck bedrijf de mensch oock onder windt*?*
 'onredelijcker doen[s+]<t> : mijns oordels : men niet vindt
 als datmen met voordacht zich daertoe gaet begeven
 om zelfs te sterven oft te nemen 's anders leven,
 Met voorberaed, ick zegh : doch dulle voorberaedt !
 en 't schijnt dat huijdens daegs de proef alleen bestaet
 Van 't adelijck gemoedt om 't leven zoo te waegen[:+]<,>
 Gantsch zonder na bedenck, hoe 't de H/hemel mach mishagen
 240 H/hoe Godes toorn ontsteect, als God dees' dulheijt ziet
 Men werelds eere acht, *en* Godes eere niet.
 Helasij ! om een woordt malkander zij vermoorden
 en God zelfs wel verzwolg de alder hoonsche woorden
 wat leedt de Lijder niet? Wat heeft hij niet gele'*en**?*
 en wij . ach ! Wormen ! wij om een spits woord alleen
 gesproocken schicht[-e]lijck uijt wij trachten zulx te wreken
 Jae 't beeldt geschapen na ons' schepper wreedlijk breecken
 O Princen gij ontprinst u princelijke staet
 als gij met voorberaedt u zoo verleijden laet
 250 Dat wraecklust overwelmdt het vroedich voor beraeden
 en tijtelijcke eer u dringt te doen de daden
 die ijsen doen de ziel, de ziel, ick zeg, de ziel.
 Die inde Nickers poel door u bedrijf verviel
 H/helaes ! Verwoeste eeuw ! ach gij verwoeste tijden !
 Waer't menschelijck vernuft de reden tegenstrijden,
 de Christenheijdt ontChrist, de menschlijckheid ontmensch !
 het Godt vergeeten hert na bloedigh wreken wensch !
 Voor't minst ontfangen leedt ; 't welck niet quetst' als het hooren :
 Maer duijvelijck dringd, Helaes ; door ketelende ooren
 260 in een bemorste ziel, die flucks inlaeting gaf :
 Mits menschen meer ontzien Werlds eer, als Godes traf.

Palamedes, Nicander, Ortelius, Hippolitus

Palamed.

Me Vrou, ach ! droeve maer ! k/Kom ick u hoogheijdt geven

Aurelia

Wat Palameed*?*

Palamed.

Helaes ! in groot gevaer het leven
 van beijd' de heeren is !

Aurelia.

Hoe beijde

Palamed.

Beijd gewondt

Nicander

Recht als wij quamen daer. men een droef bloedt-bat vindt

ortelius.

Vermits den hertoch was dwars door de borst gesteken.

Hippolitus

En door de zijde de Prins ; doch hoorden hun noch spreken
en met handtasting, zij vergaven d' een den aer.

Palamedes.

270 Soo dat wij komen zeer verbaest, me Vrou van daer
beklagend' dit misval van beijd' dees' Jonge heeren

Pirot knielende

Pirot.

Genadege Princes zijn Majesteits begeeren
is dat u hoogheijt koomt bij zijne Majesteit

Aurelia.

Jck vrees' dit onluck mij te last sal zijn geleijt

Palamed.

Ach ! Neen, me vrou, vermits u hoogheijt is onschuldigh

Aurelia.

Pirot

Pirot.

Genaed'ge Vrouw.

Aurelia.

Jck vinde mij ondullich
door dit bedroeft verwar. Pirot.

Pirot.

Me Vrou.

Aurelia.

280 Gaet ghij
en zeght zijn Majesteijt, dat daedelijck ick mij
laet vinden daer, en ghij Palameed' en Nicander
Hippolitus, Ordeel houdt u t'zaem bij malkander,
op u ick mij beroep, want gij getuijgen zijt
W/waer dit gevecht uijt'sproot.

Palamed.

H/het stuck geen last en lijdt
in u hoogheijts behalff kan geen gevaer hier weesen

Aurelia.

u oordel niet belet mijn duchten, en mijn vreesen.

Alle binnen.

*Koningh Ar[t+]<g>anthomus, Koninginne Terentia, - Palamedes, Nicander, Ortelius,
Hippolitus, Piroten Pirota, Haer Majesteijten hun stellende in hun staet zetels.*

Argant

Vertreckt. Alle de volgers binnen. Terentia. H/het deerelijck toeval
des Prins, en hertoch is ons leedt

Terent.

en vrees' het zal
Aurelia ten deel tot ongeneuchten strecken.

Argant.

H/het zij hoet zij, men zal daer door de grondt ondecken
wien zij genegen is, den Hertoch oft de Prins,
'k acht zij de Prins bezindt

Ko: Terent.

Dat g'loof ick heer geensins.

Ko. Argan.

290 Wat reden ?

Ko. Teren.

'k heb mijn reen.

Ko. Argant.

Niet dat zij zulx u zeijden,
Meent ghij dat zij haer liefd dan op den H/hertoch leijden

Ko: Teren.

- H/het is een raedsel, H/heer Aurel[a+]<i>a best weet
op wien van beijde zij haer wederliefd besteet.

Ko: Arg.

- 'k ben zeer beducht hierin, *en* keurich om te weeten
of onse dochter haer in iets oock heeft vergeten
Waer uijt dat het gevecht der Princen is geschiet
Want oorsaeck moeder zijn.

Ko. Tere

'k Geloof heer, immer niet
Aurelia d' oorsprong van het gevecht zoud wesen.

Ko. Arg.

300 Mijn liefde t' haerwaerts doet helaes ! mij 't quaetste vreesen
zij is een eenigh kindt en erven moet de kroon.
Ben ick met haer beducht, mijn liefd' daer door betoon
het vaderlijke hert wil voor ons' dochter zorgen.

Ko: Ter.

Wat datter is geschiet. Nae dat wij dese morgen
ter Jachte zijn geweest, men grondich sal verstaen
uijt onse doc[g+]<h>ter, want de Princen spraken aen
Aurelia gelijck.

Ko: Arg.

Pirot ick om haer zonde
't geheym van hunliens twist zal werden wel gevonden

Princesse Aurelia.

Koningin

Aurelia is daer*?*

Koning.

310 Aurelia wij zijn
Beducht, gelijck ick acht bekommertheijdens pijn
u oock verzelt gewis.

Aurelia

Niet zonder reen, heer Vaeder

Koning.

De oorzaeck van't gevecht wij achten gij ons nader
zult onderrecht van doen.

Aurelia.

Gheen ander onderrecht
Jck aen u Majesteijt kan geven van't gevecht
als Palamedes doet.

Koning.

Wij hem noch niet *en* hoorden

Aurelia.

't sal blijcken hun verschil alleenelijck uijt woorden
geresen is.

Koning.

Pirot

Pirot.

Koning.

Gaet zegt aen Palameedt
H/hij bij ons komt, Blijft hier, Aurelia gij weet
't gun Palamedes weet, en meer geloof wij leggen
op u verhaeling als op Palamedes zeggen.

Koningin

320 Daer over dochter ons de Waerheijt naeckt ondeckt

Aurelia.

Vrou Moeder all' de twist is slechtelijck ontwreect
Vermits den Hertoch quam recht als de prins in't spreken
met mij eerst was getreen, g'lijck of hij wilde breken
de zamen\spraeck. het welck de Prins zeer oevel nam.

en door de haestigheijd in herde woorden quam
 met d' H/hertoch, en een woord het ander wilde brengen,
 het welck de Prins in toor'n van hem niet woud gehengen,
 aanbodt zijn hantschoen hem, die d' hertoch heeft aenvaerd, *n*,
 waer uijt rees het gevecht.

Koningh

Soo zijt gij niet beswaert.

Aurelia.

330 Jn't minste niet, want ick kost hun versteur niet keeren.

Koning.

Maer wien beklaeght gij meest van dese Princen-H/heeren ?

Aurelia.

'k beklaech hun beijde zeer.

Koningin

Doch een van beijde meest.

Aurelia.

H/hun beijden even veel, want in mijn zielens geest
 Jck geen verkiesing heb, dies moet hun beijd beklagen.

Koning.

Soo hebt gij dan tot geen van beijden liefd gedragen

Aurelia.

Ach Neen ! hoewel zij beijd' mij hebben zeer versocht*.*
 Maer noit *en* heeft de keur zoo werckelijck gewrocht
 dat neijging ick gevoel tot eene van hun beijden
 gelijk ick meenichmael de Prins *en* hertoch zeijden
 340 dat hun genegentheijt tot mij was tijt verlies

Koning.

- En zoo wij wilden dat gij deede liefds verkies

Aurelia.

Heer Vader, u gebodt b'hoort willich te geschieden
 H/hoewel dat liefde niet kan lijden het gebieden :
 Doch mijn gehoorsaemheit, het weijgren niet toelaet

Koning.

Wij willen niet als 't gun tot nut streckt vande staet.
 'het koningrijck moet ghij na ons' aflijving erven
 onse eenichste gebedt is, datmen mocht verwerven
 van d' hemel. gij in d' echt met eenen wijsen treedt
en d' ondersaet geen onheijlen. ramp noch leet
 350 door quae beheersching plaegt, mits woestich onderwinden

Aurelia.

Waer zal u Majesteit dees' wijse kunnen vinden
 'in dees' verdurven eeuw, die zo wanlaeten is ?
 Te zoeken wijsheijt, H/heer , H/helae[*.*+]<s> ! is tijt verquis !
 Want vreesse Godes is d' opvoetster vande Wijsheijdt

Waervan in d' heijl'ge schrift 't rechtgrondege bewijs leijt.
En op de vreese Gods zoo weijnich werdt geacht
Dat schaers in dese eeuw wijsheijd mach zijn verwacht.
De Godloosheijd, H/helaes ! heeft wijsheijd gants verbeteret :
Want wijsheijt deses eeuws geacht is het veel weten
360 en het veel weeten mach geen wijsheijt zijn genoemd
Ten zij Veel weetert zich van vreese Godes roemt
en dat de roem, en daed in weesen zijn glijckaerdich
oft dees' veelweeter[-t] is de Wijsheijts naem niet waardigh

Mits wijsheijt uijt de vrees' des heeren spruijten moet.

Koning.

Aurelia gij spreekt verstandigh *en* zeer vroedt:
 'Doch op u oordel mooght gij u zoo vast niet gronden
 Dat inde wereldt zoud' geen wijse zijn gevonden
 Ghij dencken moet de mensch naturens swackheijd heeft
 En daerom niet volmaeckt na Wijsheijds wetten leeft
 370 Want waer de mensch volmaeckt zo waren't halve Goden.

Aurelia.

De taeffelen mijn heer, van Moijses : Godts geboden :
 'Wel duijd'lijck beelden af. Maer wien, heer, leeft daer naer
 de Wetten zijn zeer licht, en ¹ wij die achten swaer.
 De werelds wetten zijn veel swaerder in hun weesen :
 Doch 't is de Nicker die de herten heeft geresen
 Tot die vergetenheidt, dat werelds wet int hert
 Grondtvest, maer Godes wet geheel vergeten wordt.
 u Majesteijt, ick acht, verwondert van mijn spreken
 380 Doch mits ick zach, en zie, de wereldsche gebreken
 deert mij de werelts doent.

Koninginne

Aurelia spreekt wel.

Aurelia.

Jck zie Vrou moeder, dat de schrickelijke hel
 'vervult met zielen is. Wat zielen, ach de zielen
 Van Vorsten, Princen, ja Monarchen die vervielen
 door opgeblasen geest in d' afgrondts helsche poel :
 Mits zij van vreese Gods op *<d'>*aerde geen gevoel
 gevoelden : maer verzaeght hier leefden na hun willen
 Dies zij rechtvaardigh inde helsche gloed vervillen
 Jck spreek, H/heer Vader van de aldergrootsten meest.

Koningh

Aurelia te hoog verheven is u geest
 390 u teere Jaren zijn t' onrijp om zo te spreken.

Aurelia

- Jck spreek gelijk ick zie

Koning.

Ghij ziet op hun gebreken.
 'alleen, en niet op 't gun zij wercken in het goet

Aurelia

't Goetd is zoo schaers, H/helaes ! en d' overgroote vloedt
 des misdoens en misbruijcx, die zij veelvoudich hebben
 zoo schricklijck is, dat zij het goetd doen gants doen ebben
 uijt ons' geheugh ; vermits een zond zoo wijt verbreet
 dat duijssent deugden door een zonde men vertreedt

Koningin

Aurelia die inde wereldt willen leven

1 Bij de "e" is er een aanzet tot een andere letter, vermoederlijk de "m" van "maar" zichtbaar.

400 'die moeten recklijck zijn, de menschen iets toegeven :
Vermits het menschen zijn, die vallen *en* opstaen.

Aurelia.

'k Staet toe u Majesteit, want menschen zijnde aen
'de swackheijd gants verknocht zijn onderworpen 't vallen :
Maer zelden hebben wij gezien dat onder allen

de vallers schouwen vall' der zondens nicker\pack
dan vallen weer helaes ! ter schicht in't zelve wrack
Gh'lijck of zij waren tot de zondens val verkooren.

Koning.

Aurelia ghij zijt in echt Princes gebooren
Noodtsakelijck is't dat gij de echte staet aenvaert
Wij zorge dragen gij u waerde evenaert
410 En met een Prins verseldt, die u in staet en bloede
Gelijck is.

Aurelia.

Laet hem zijn, H/heer Vader, wijs en vroede
Jck offer aen hem op de lenten van mijn jeugt
Jck acht hem als mijn prins, en lief hem om zijn deugdt
Ja zal mij door dat luck de alderluckichst' achten.

Koning.

K/kiest d' hertoch, oft de Prins, want in bloedt [*.*+]<e>n geslachte
in staet, en heerschappij. En isser geen gelijk
van hun hoedanigheijt in onse Coningrijk
Mijns oordels.

Aurelia

Heer zijn dit de wijsen die men zochte ?
Siet niet u Majesteit hoe redeloos dat wrochte
420 de onbedachtsaemheit in beide ?

Koning.

Waerom dat ?

Aurelia.

Vermits dat geen van beijd' de vreese Godes hadt.
'Die om wraeck van een woordt stelt in gevaer zijn leven
kan die rechtvaerdelijck de bij-naem zijn gegeven
Van Wijse ? Neen ! ach. neen. Want in de plaets van Wijs'
te wesen doen zij van hun zotheydt recht bewijs.
Moogh'lijck u Majesteit heeft zijn antwoord gereede ;
Dat haestigheid dit werck van hun bedrijving deede
jae dat de haestigheid hun overviel soo ras,
dat meester geen van beijd' van hunne zelven was,
430 Mijn antwoord hier op, heer, is oock gereed, en vaerdigh
Wie gheen Heer is sich selfs is naem van Wijs niet waerdigh

Monsieur de la Noue en la poesie Christene

'Ce luy merite point la qualite de Reij
qui n'est activement Maistre, et siegneur de soij. ¹
Het is zeer wel gezeijdt door Monsieur de la Nouwe :
Dies ick dit zeggen voor de rechte waerheijt houwe,
W/waer over dat ick oock de Prins, en d' H/hertoch zoud'
onwaerdigh achten, om te maken mij hun vrou.

Koningin

Aurelia te trots gij deze H/heeren schelden.

- 1 De interlinie tussen de laatste drie regels van deze verwijzing stemt niet meer overeen met die tussen de verzen.

Aurelia.

Me Vrou het gun ick denck mach ick eerbiedlijck melden.

Koning.

440 Een herder dient u best want gij ziet op geen eer

Aurelia.

'k acht meer een deugdsaem [-*her*][t+]<k>naep als een ondeugdsaem heer.

Koning.

Jn herderins beroep is best gij eynd u dagen

Aurelia

'k houd die staet voorde heijlst daer 'k God in kan behagen.

Koning.

Aurelia, weet ghij, dat gh' een Princesse zijt?

Aurelia

En dat ick koningin moet wesen zo de tijt
mij 't leven niet verrast

Koningin

Soo moet g' u daarna voegen

Aurelia.

Waerom en mach ick niet met nedricheijt genoeg
al was ick koningin? u Majesteijt gelooft

'Dat nedricheijt verciert het allerhoogste hoofd.

- 450 Een Prins en kan zijn K/kroon niet cierlijker verciere
als die te proncken op met nedrigheits laurieren.
Behaeghlijck voor de mensch, en aengenaem *aen* Godt.
De nedricheijt, me Vrou, is't alderheijlste lot
Daer onse ziel na graegt, gesprooten uijt ootmoedigheijt
als hemelsche spring-aer, die voerbrenghet alle goedigheijt.
Vermits gehoorsaemheijt uijt dese deugde teelt
een errenstlijcke graeght, die duurichlijck voorbeeldt
De wette taeffel Godts ; *en* g'lijck die is geschreven
Soo tracht gehoorsaemheijt daer gh'hoorsaem na te *leven*
460 en die zo leeft, me vrouw, die woectert hooger troon
Als oft' geval hem gaf een Monarchale kroon ;
Want d' een vergancklijck is : maer eeuwich is de ander.

Koning.

'k Stae toe dat *desen* veel verscheelen van malkander
Maer ijder wil zijn eijsch, Aurelia, men ziet
dat gij de hoogheijt van u staet *en* achten niet,
gelijck de waerd gebiedt ; dies spreeckt gij onbescheijden
Jck sweer u dat gij zult verkiesen *een* van beijden

Koningin.

't zij d' Hertoch oft' de Prins.

Koning en koninginne in tooren binnen

Aurelia

t zal geen van beyde zijn.

- 470 Bedaert belaste hert, hoewel na alle schijn
men u verkrachten wil, doch laet u niet verkrachten
hetzij oock wat geval de tijden u toebrechten.

Mijn keur gekooren heeft, *en* die keur niet verkeert
Want deugdelijke liefd' verandering afweert.
Theopheles helaes ! helpt torsen nu mijn lasten !
Vermits men schricklijck nu Aurelia aentasten !
God vreesert reijckt mij hulp ! Deughd-rijckhert troost mijn ziel
Te lastich is de last die mij nu overviel !
Doch schrickt niet droeve hert, wat rampen mij bestelpen
Want die p godt vertrout sal G/godt gewislijck helpen.

binnen.

Prince Charisius leggende op een Ledekant.

- 480 In neijging doolhofs parck mijn ziels benaude geest
 met woelende gestreef bevangen is geweest !
 bemickende 't verkrijgh van meed'lij, en meedoogen
 Aurelia H/helaes ! die door 't afbeeldt van d' oogen
 de inwaerts herte druck wel weesentlijcke zaghe
 heeft immer spots beboert mijn weenende geklaghe
 om onbeweechlijck in haer herts beweeg te blijven
 en liet mijn droeve ziel op woeste baren drijven
 in schipbreecx-noodts gevaer, niet achtend of mijn ziel
 door moedeloosheijt, H/helaes ! in wantrouws wraeck verviel.
- 490 Princesse wreede schoon ! oij me ! zoo schoon als wreede !
 En oock zoo wreede als schoon : Hoe vaeck heb ick u [-*. *]Eede
 van sweeringe gedaen bevest met tranens Vloedt
 Ja u An[t+]<a>thomij getoont van mijn gemoedt !
 Maer u versteende hert *geen* deernis *en* gevoelden
 Van d' Ethnaeslijcke gloed waerin mijn ziele woelden :
 Doch hoe verachtelijck dat gij mij hebt veracht
 Soo mach nochtans van mij *geen* wraecklust zijn verwacht.
 Jck wensch u alle heijl, Jck wens u d' hoogste lucken
 Jck wensch u weeld *en* lust, bevrijd van alle drucken.
- 500 Jck wensch u tijtel van Princes [e+]<i>n Monarchin
 V/vergrootten mach. Hier ziet Aurelia dat in
 de Prins Charisius u afkeer *geen* afkeerlijckheijt
 gewrocht heeft, alhoewel u slaef, helaes in deerlijckheit
 gewondt leijt, doch de wond *en* smert Charisius niet
 vermits dat het gevecht om u will' is geschiet
 Mijn oogen sluijmren, mits bedroefden immer plegen
 om rusten 't zinnekoor tot slaep te zijn genegen.

*Charisius begeeft sich te slapen, en middelerwijl verschijnt een vertooning. Te weten Vier Tomben.
 d' eerste van Salomon, de twede van Alexander, de derde van Cresus, en de vierde van Helena,
 afbeeldende Wijsheijt, wereldse maght, Ryckdom, en Schoonheyt, met sodanige omstandigheyden als
 dese navolgende afbeelding is aenwijsende.*

Vertoningh gesloten sijnde Charisuis ontwakende.

- oij me ! wat mij verscheen ! t scheen in mijn droom ick zagh
 ‘Vier tomben, en in elck een doodens lichaem lagh :
- 510 De aldereerste was van Salomon, *en* d' ander
 van Coning Cresus, en de derd van Alexander,
 de vierde van Heleen, en allen in gelijkheijdt
 Van Wijsheijt *en* van macht van schoonheit en van Rijckheijdt
 Afbeelden dit gezicht. Verschijnt nu Coningen all,
 bezichtigt dit gezicht, beoogt de tijts geval,
 aenmerckt die stouten heldt ; die grooten aller grooten
 die zoo veel overwins triumphlijck heeft genooten
 die die de grootst' Monarch ter wereldt is geweest
- 520 Die wonderen door zijn heijrleegers lucklijck deede !
 die Alexander die in zijn eeuw had geen tweede !
 Wiens glorieus gerucht vervulden 's werelts rondt' :
 Mits inde werelts kreijs men zijn gelijk niet vond.
 zijn roem steech polens hoogt, d' aerds wereld was getuijge
 zijns daeden, en 's menschs' reij na zijne will most buijgen
 Sijn leijds vrou was 't geluck, en Roem lof zijn trompet
 Beooght nu Princen, met bedachtsaemlijck oplet
 H/hoe van die grootste Vorst, de Weesens nu vervormen,
 Van't Monarchael Palleijs in't aerde hol der W[*.*+]<o>rmen.
- 530 Die wijd beroemde Prins, die zonder g'lijck hier was
 de beenderen verrot, *en* 't lichaem vujle as.
 O Cijrus Waer is nu u prachtige staet zetel
 Van zuijver goudt gemaect, u trots was te vermetel
 Mach door bedachtsaemheijt nu niet wel zijn geseijdt
 dat gij verwaendelijck swurft inde ijdelheijt ?
 Die Prins die't all' volbracht Wat hij oijt heeft begonnen.
 Die Alexander is van Wormen nu verwonnen !
 Jn plaets der wijde werld, waerin hij heeft gebraldt,
 Die Alexander nu in wormens kluijs vervalt !
- 540 Spreekt Cijrus ! Cijrus, zegt ; is't u nu «b» <n>iet berouwen
 dat gij u zitplaats in een gouden stoel woud houwen ?
 O Cijrus ! all de weeld', die u de wereld gaf,
 Js ruggewaerts gekreeft tot in het duffe graf !
 u ondersaten die gestadigh uwe machtigheit
 Vervolgden met ontzich als't ciersel van u prachtigheijt,
 Wat waren die ? helaes ! een ijdlle schaduws schijn

- die u versellers oock ten grave mosten zijn ?
 ghij leijden hun zij u, en gh'lijcklijck tot het ende
 op tijts gebaende wegh van aerdens grafs ellende.
- 550 Ghij door u H/heerschings macht hun strickte wetten zet
 en kost u zelven niet bevrijen van doods wet.
 Ghij pronckt u hooggebouw, en marmare palleijsen
 en ijder oogenblick gij stondt om te verreijsen
 't Scheen all' u eijgen was. maer had het slechts in huer.
 van minuit tot minuit, van uur tot doodens uur.
 Door u bekroonde hooft gaft ijl, een ijl gevoelen.
 en in dat hooft, helaes ! de wormen nu krijsoelen.
 er[**+]<s. ick bid u, ziet, komt ziet dees' tomben aen
 ziet Alexanders graft, ziet hoe de blinde waen
- 560 en ijdle zinnens grill, door hooge moed gedreven
 niet een minuit verlang van't leven en kan geven,
 Siet Alexander ! doodt ! die Cijrus volghden na :
 mits doodens zeijsen bruijckt met niemant geen gena.
 Nero ! ijdel was't, dat gij u liet in beelden
 u eerste afkomst' van de Godens Reije teelden
 So gh' u gelijcke zaegt in't aerde graf vervil
 want wat van aerde was gevormt, ter aerde wil.
 Segt, Nero, waertoe doch de statuwen ons streckten
 uws afbeeldts, met inbeeldt, d' afbeeldingen verweecten
- 570 geheugenis uws naems, door't levendich na-mael
 So zelven ghij verrot die is't orrigenael ?
 Cæsar ; Marc Antoon ! verschijnt hier, en leijt mede
 ompeus, Hanibal en Scipio, die deden
 Manhaftigheijden veel, op dat zij zien het parck,
 Waerin verrotten leijt, die grooten, die Monarck.
 Die Alexander, die de wereldd deed verbaesen !
 en op d <i> e grooten prins, de worremen nu asen !
 Die : wiens all-winnaer-hooft vaeck was gelauweriert,
 Die Alexander wert vernielt nu door't gediert !
- 580 Saba ! koningin, komt gij oock : zonderlinge
 verzelt met het nasleep van all' u hoovelingen,
 die zagen 't hoogst' van't luck. 't gun luck u liet geschien
 op dat zij oock u ramp in weezen mogen zien !
 Hier aba ! saba ! hier 't waerachtige bewijs leijdt
 Des tijtelijcke eijnds van alle werelds wijsheijt.
 Geluckelijck gij zaegt zijn scepters heerscappij,

- en 't glorieus geswaij van zijne Monarchij :
 Maer macht noch wijsheijt heeft de schicht niet kunnen letten.
 Dat op bestemde tijt dees' hooge zonn' zoud zetten ;
 590 de luijsterende schat van zijn verheven staet
 Die alle princen in vermoog te boven gaet,
 Ghegeven heeft aen u, eertijts een lief-behagen
 en nu helaes ! ach ! nu een Jammerlijck beklagen !
 Ghij ziende aba. nu gemethamorphoseert
 H/het koninglijck palleijs in't aerde graf verkeert !
 Ghij wonderden te zien, zijn macht, en hoge rijckheijdt
 en dat oock niemand in zijn wijsheijd had gelijkheijt :
 Maer nu helaes ! gij ziet all' deze hoedanigheijt
 Verrot, verteert, verknaecht, in wormens kluijster leijdt !
 600 Op ijdelheijts toonneel, gij hem ontsaegt *en* vlaijden
 Als d' aldergrootst' Monarch, die immer scepter swaijden
 en nu een stinckend rif. Waer ijder *een* afkeert
 Met schrick ! en nu door aerds gedierte gantsch verteert !
 hier zietmen ware proef des wereldsche onwaerde
 hoe alle ydelheijt *ten* laesten dringt in d' aerde.

*Hier valt de prince wederom in sluijmering en terstont opent wederom de voornoemde vertooning
 doch de personages, die met verwondering - rondts\omme de tomben staen, sullen ten deele verstellt
 moeten wesen, om eenige verandering inde tweede vertooning te hebben, en wederom gesloten zijnde
 ontwaecht de prince.*

- 'O Solon : gij die door't geruchte zijt beroemt
 en van de zeven een der Griecsche wijzen noemt
 Bezichtigt Salomon. Wie overtroff u allen
 en d' hoogste hoogte is in laege aerdt vervallen !
 610 Siet hoe zijn Wijsheijts hoogt, *en* pracht van scepters staf
 Verandert is in een bedroeft en aecklijck graf.
 Wilt onder het getal van u Atheense wetten
 een wette voor de eerste, *en* alderheijlste zetten :
 d' Atheniaenen leert de wetten van natuur
 hun houdende gereet te sterven alle uur.
 Ach eriander komt 't graf alomons aenschouwen
 Want <u> men wislijck voor zijn meed-gezel moet houwen

- als koningh, g'lijck ghij waert : en alhoewel dat gij
 O Periander ! had naem van tijran daerbij
- 620 en wijsen Salomon dees' bijnaem ¹ niet gegeven
 Soo was zijn ijdelheijt tijranne van zijn leven
 Dies zoo gij Salomon, in't ijl wilt volgen naer
 u zaligheijt ghij stelt in schrickelijck gevaer.
 Doch Periander, bruijckt gij vrijlijck tijrannijen
 Om tegens eijgen lust uws zelve wel te strijen :
 Want anders doend', 't gerucht dat gij van wijse hebt
 en nu in Griecken vloeydt, door't ijl zal zijn geëbt.
 Ghij Pittacus, komt meed dit droeve graft bezichten
 Om't licht uws wijsheijds daer ² door meer te doen verlichten
- 630 Bruijckt u welsprekentheijdt, en hoogheijt van't verstandt
 op dat ghij Misbruijck rooijdt gantsch uijt u vaderlandt.
 Ghij onderwijst, en leert. d' Atheniaenen allen
 Dat wijslijck men voorsiet, de tijdtlijcke toevallen,
 om die gelaetentlijck te torsen. Waerom niet
 Geleert u Volck, dat op de doodens komst' men ziet :
 Mits die is zoo na bij, g'lijck schadu de lichamen :
 Want waer het lichaem wendt de schaduwen oock quamen.
 Bias, 'k weet ghij zult door dit gezicht verschricken
 H/hoewel ghij hebt gesien de schichtelijcke stricken
- 640 van tijts toevals geval : Mits gij zaegt het verval
 van't lieve vaderlandt, en dood uws kind'ren all',
 Ghij waenden proef te doen van Wijsheijdt, als gij zeijden
 Dat zijnde alles quijt all' u goet noch meed' leijden :
 Waerin gij zeer misgreept, vermits gij u vertrouwt
 op u veel weten 't gun gij voor het Alle houdt.
 u Wijse bijnaem zult ghij wijslijck moeten derven.
 Soo uwe Wijsheijt u niet zali[li*ch*+]<gh>lijck doet sterven.
 Thales : Merckt het graf van Wijsen Salomon
 Waerin men wijsheijds baec voor Wijsheijtlievers von,
- 650 H/hij wijser was als ghij ; doch alle zijn wijsheijden
 H/hem tot de zaligheijt zeer schaerslijck kosten leijden.
 Ghij na de kennis soeckt des loopings van de tijdt :
 Maer inde graftskomst-loop gij zeer verzuijmigh zijt !
 Ghij ondersoeckt waer uijt de winden zijn geresen
 en zoekt niet wat het eijndt der [-*..ss.e*] ijdelheijt sal wesen !
 u leer<e>linghen gij de donders oorsprong wijst

1 Bij de letter "b" is het papier ietwat gescheurd.

2 Uit de vorm van de letter "a" blijkt dat de scribent hier eerst het woord "door" heeft willen schrijven i.p.v. "daer".

- en waer de blixsems licht het schichtigh licht uijtrijst
 O Thales leerende leert u leerelingen t' zaemen
 dat om te sterven zij geboort ter werlde bequamen.
- 660 Ach ! Chilon 'k acht gij zult tot weening zijn verwreckt
 als gij merckt tot wat eijndt het eijndt des levens streckt !
 als gij beooght de swaert des graefs-bedeckers zarcken,
 Waer onder zijn geplaetst de Princen en Monarchen
 Soo gij hun vraeght waer dat hun Diademens staet
 hun prachtige palleijs, en princelijck gewaedt,
 hun slaeven, en hun volck ten eijnde zijn gebleven,
 en datter op u vraeg geen antwoord werdt gegeven,
 Vraegt zulcx u eijgen geest, en antwoord krijgt gij haest
 dat alles is tot niet verdweenen in het laetst.
- 670 Een wijze spreuck gij hebt ons allen willen zennen.
 dat door de Wijsheijt Wij ons zelve leeren kennen.
 Maer beter voeghden die spreuck in u hertens hol
 als die te stellen op de tempel van Appoll'.
 Want dese spreuck met u misbruijck niet kan verzellen.
 En Chilon noch een spreuck ghij wilden ons voorstellen
 Te wenschen niet te veel En zelfs gij wenscht te veel
 zo dat de zelve spreuck u zelfs geraeckt geheel.
 De leer die gij ons geeft ghij zelve moet betrachten
 om van de zeven u een wijze Grieck te achten.
- 680 Cheobolus verbaest gij dese graven ziet
 Waer Wijsheijdt, Rijckdom, Macht verwisselen in niet
 Soo gij Cleobulus in uwe poesië
 Noch errenstlijck volhardt laet u Philosophië
 Dats Wijsheijt, stuuere, zo wijs-vrachtich uwen geest
 Dat Wijsheijt ghij hoogh acht, maer zielsheijl aldermeest.
 Nu Menelaus keert met u heijrlegers machten
 om het V/verwin van u Helena te betrachten,
 Laet u inbeelden <dat> 't graft haers begraeffenis
 Waerin zij leijdt verrot, het trotse Troijen is,
- 690 Laet u H/heijrlegers macht de gravens tomb omringen,
 en d'alderstoutsten van u stouten moedich dringen
 In d' eerste aenval, om te winnen u Heleen :
 Doch't is te vresen, dat hun stoutheijt in geweene
 Verand'ren zal, Want als zij sullen komen binnen
 ellendigheijts V/vertoon helaes ! zij zullen vinnen.
 Ten zal niet nodich zijn te branden haer tot as

- Vermits zij lang verleen al asch, en stoffe was.
 Doch heft u vechters aen om Troijen te bestormen
 Maer wederstrijders ghy niet vinden zult als wormen
 700 Bezitters van H/heleen, en eijgenaers van haer

Hier sluijmert de Prins wederom, en Opent de voorige vertooningh, en de selve gesloten sijnde, ontwaecht de prince.

- 'Het schijnt ick Ajax zie, en oock Achilles daer
 die 's grafts borstweering gantsch neerleggen en affichten :
 Nu Menelaus kunt ghij u Heleen bezichten :
 Maer stopt u reuckens tocht voor 's gravens stanx qua lucht
 dringd d' oogen vol getraen, en d' aezem vol gezucht
 u ziel vervult met rouw, als gij daer zult aenschouwen,
 een stinckend' riff, eertijts de schoonst' der Griecksche Vrouwen!
 Dit is H/helena waer Thezeus op versot
 en Paris op verliefte, en leijdt hier in V/verrot !
 710 Dit is Heleen ! waer uijt het oorlogh is geresen !
 en maecken Griecken vol van weduwen *en* weesen !
 Dit is helena die v'roorsaecten veel rampspoet !
 en Griecken overviel Deluviën van bloedt !
 Dit is H/heleen, wiens schoon geen schilder oijt kost treffen
 Noch geen poët haer lof na waerde kost verheffen, .
 Vraegt d' overschoonste schoon, ick bid u, vraegt haer waer
 Dat nu gebleven is het goude draede haer ?
 H/het veeslende gekrul, waerdoor zij leijde laegen
 en zielen heeft bestrickt van die de haeren zaegen
 720 Waer is't voorhoofdens schoon ? Waer van doen was gezeijdt
 het rechte beeldt te zijn van Werelds Majesteijt.
 Ach ! Menelaus waer zijn nu haer sterre-oogen ?
 Waer door u ziel helaes ! zoo hoog was opgetogen,
 Waer's haer robijne mondt? waer uijt een spraek[*...*+]<equa>m
 die [t+]<d>' eene 't leven gaf, *en* d' ander 't leven nam :
 Waer's haer ijvoren hals met dubb[e+]<l>e schoone draijen ?
 die macht *en* krachte had de zielen te verlaijen
 Waer is het alles nu ? heeft zij noch iets ? ach neen
 Want alles wat zij h«eefte» <adn>iet heeft ; maer gantsch V/verdween !
 730 Vermits het lichaem nu in een bedroefde kuilt leijt
en al haer schoonheijt is verkeert in vuilt vuiltleijdt.

- O Menelaus, ziet na wien ghij hebt gejaecht
om wien gij vaecken hebt, u scept'er *en* kroon gewaegt
Ja Griecken\land helaes ! tot groot gevaer gedreven
en in gevaer gestelt u staet, u eer en 't leven.
Ach Menelaus, ziet na wien gij hebt gehaecht
Jae om wien dat ghij hebt u zelfs een slaef gemaecht
O Paris ! zendt u geest om zien helenaes leeden
Om zien't verrotte rif dat ghij hebt aengebeden
740 H/hoe vaken hebt gij voor u afgoddin geknielt
Vermits gij u Heeleen voor d'alderwaerdtste hielt
Sijt ghij nu niet verschrickt in't binnenst uws geweeten
Nu dat zoo schoonen vrou van wormen werdt geeten ?
'K daech alle Joffren nu op dit doods-graf bancket
op dat een ijder met aendachtigheijt wel let
Wat dat Helena was, nu is, en dat zij allen
door noodlot zullen tot diergh'lijck verrot vervallen
en 't best dat gij bezit zal wesen dan't verrotst'
Palleert u zelfs nu op het alder Wereldts trotst,
750 En als ghij : spiegelend' : ziet de bralling uwes zotheijdt,
Slaet dan't oogh op Heleen die hier in d' aerd V/verrot leijt.
O ijdelheijt ! hoe ijl is uwen ijd'len grill'
Want wijsheijt, Rijckdom, macht en Schoonheijt all' vervil
Tot niet, tot stof, tot asch hoe hoogh die zijn geresen
D' inslockster van het aerds wil d' aerde zelven wesen.

binnen.

Koningh Arganthomus, sittende op sijn staet zetel bedroefdelijck, Leenende op sijn rechterhandt, en openende 't gordijn, spreekt

- Mijn zinnen zwieren in het doolhof van gedachten :
Doch van onruste geest men niet *en* mach verwachten
als onrust voor de ziel en quellingh voor het hert :
Mits Arganthomusnu helaes ! zeer wreed'lijck werdt
760 gedrongen tot geklagh, beklagende d' onlucken :
V/vermits de nedrigheijdt de hoogheijdt wil verdrucken.
Aurelia, H/helaes ! u vaders ziele zucht
Nu dat hij ziet hoe dat zijn eenige echtens V/vrucht
ontaerdigt van de aerdt haers koninglijke teelder.
Doch gij All' schicker heer, en luckens lot uijtdeelder
Schickt ghij de middel om te middelen 't opstel

- ons's dochters : Want H/helaes ! ick zie en merck zeer wel
 dat z' in verkiesing van een Prince ons is tegen :
 Vermits zij onbedacht, een ander is genegen
 770 hoewel zij't listigh heelt. Wij hielden zeker dat
 Aurelia : na dat 'k uijt Hoff gebannen hadt
 Baron Theopheles : van hare liefd zoud scheijden :
 Mits ick verscheijden had 't verzellen van hun beijden.
 Aurelia, ick sweer, bij d' H/hemel en mijn kroon
 dat nimmer ick geheng ghij aen het rijck de hoon
 En kleinheijdt zoude doen Theopheles te trouwen ;
 Ghij zult, ick wilt, dat ghij na mijn verkies zult houwen
 Voor dat ick zoude zien 't misdoen des rijckx staetsstaet
 Jck u verscheur, verniel, oft u vermoorden laet

In tooren binnen.

Baron Theopheles seer kostelijk en prachtigh gekleet.

- 780 In eenigheijt ick treur ! in eenicheijdt ick quijn !
 In eenigheijt ick ween ! in eenicheijt verdwijn !
 alleen en niet alleen ; Want door liefds krachts vermoogen
 Aurelia ick zie gestaedigh voor mijn oogen.
 Jck zie dat deughde -beeldt, ick zie de tweede Areet
 Jck zie de Cass', waer in Araeta heeft bestee
 het murch heurs weesens heijl : Ick siet all in 't afwesen :
 Theopheles. u plicht is zoo top hoogh geresen,
 Dat alwaert d' H/hemel u een Nectors leven gunt
 Gij geen volkomen danck Aurelia geven kunt :
 790 Want een Princes, gelijk z'is, haer hoogheijdt zo wil lagen
 Dat zij haer minders minst deuchtsame liefd wil dragen.
 Het hooge sterre-reij mij hooge gunst bewijst :
 Vermits het reij, een kleen tot hoogberoeping rijst
 Tot staet, die d' hoogste treft van d' hoogste staet der mannen.
 Al ben ick nu geweest een Jaer van't hof gebannen,
 gebannen ben ick niet uijt het gunst rijck gedacht
 van mijn Aurelia, die haer Theophles acht
 diijst werven meer, als ick helaes ! mij zelfs acht waerdigh
 doch mijn danck is ghewis met haer liefd' even aerdich.
 800 O Me ! H/hoe dat mijn ziel staech hengelt nae't gezicht
 Mijns zons ; ghelijck de aerd na 't koesterende licht
 van rijsende Auroor. ijets sal ick onderwinden

- door kloeckelijck beleidjt, om middelen te vinden
 Dat ick Aurelia zien, en oock spreken mach :
 Want ick in lange wijl, haer, noch zij mij niet *en* zagh !
 En om tot het beleidjt mijns voorneems wel te koomen,
 heb ick het aderslaen . in oeff'ning aengenomen
 en het baerd scheeren meed' : dies meen ick voor barbier
 Jn dienst zijns Majesteijts mij te begeven, H/hier
- 810 Daer door ick in het hof als ampt bedienaer gh'raken
 en van Baron mij zelfs, een baerdescheerder maken.
 Doch wat doet liefde niet ! Wat kan de liefd niet doen*?*
- En niemant oock *en* zal in't minste iets vermoen
 Dat ick Theopheles ben. Doch voor ick het sal leggen
 in't werck, is't nodich zulckx Aurelia te zeggen.
 Doch hoe koom ick bij haer ? 't vernuftens geest mij raedt.
 Te kleeden mij geheel in Vrouwelijck gewaedt.
 en zoo *ten* hove koom, en na haer hoogheijd vragen
 g'lijck of ick iets uijtheems, verkoopende, quam dragen.
- 820 Doch als Theopheles Aurelia zal zien
 H/hoe schichtich sal mijn ziel na mijn Z/ziel-voedster vlien !
 H/hoe zal mijn laffe hert verquicken door de oogen !
 k zeg sterren ; die H/helaes ! mij lange tijt ontoogen
 Door banning zijn geweest ; doch dese wreede ban
 in't minste onse liefd' uijt ons niet bannen kan.
 Het afzijn nimmer kan getrouwe liefd' doen mindren
 En wat den Hemel schickt geen menschen kunnen hindren.
 'Hoe tobbelt d' arme mensch in tijdts gevals gebaer !
 Wat heeft een goede ziel te lijden all' beswaer !
- 830 Wat heeft een deughdsaem hert te torssen al verdrieten !
 Jn plaats van eenen Wat, treckt deughde duijsent Nietien!
 Want deughd werdt niets gegunt, Waer over deugde lijdt
 Verstooting, en veracht in dees' bedurven tijt.
 Dies deugd is zoo belast met Jammerlijcke plagen
 Dat 't waer den Hemel hulp deughd 't niet zoud kunnen dragen
 Maer die Algever-Godt, die zorg-dragher heer,
 Die alles schickt en stuurt, geeft aen deugdzaemen weer
 Soo nedrigen gemoedt, dat zij in't swaerst' wel dulden
 op dat de wille Godts volkomentlijck vervulden.
- 840 Dies is hun strijd geen strijdt, Vermits deugdsamen weet
 Dat het geval niets doet : maer Godt het alles deedt.

Soo dat een goede ziel kan nimmer murmureren :
 Maer inde grootste ramp, God alderhoogste eeren.
 De brosheijts mijns natuers heeft vaeck mij ingebeeldt
 Dat ick onluckigh was in 's wereldsche gedeeldt :
 Vermits dat ick het licht mijns liefdens zonn' zach taenen
 en barsten vlooden uijt in overvloedt van traenen.
 Doch hebbend' uijtgenockt. Weer komend' tot bedaer
 Bemerckend' d' oorsprongs grond, en d' oorsaecx tocht, van waer
 850 Jck tijtlijck was bedrukt, Verstondt ick dat mijn drucken
 gheen drucken waeren ; maer geschickte groote lucken :
 Want grooter lucken noijt een [d+]<g>oede ziel geniet
 als dat hij werdt beproeft door lijden en verdriet.

*Lentellus een slechten herder dragende een lastigh bondel houts, groente en anders waer van
 V/vermoeijt sijnde, rust.*

Theoph.

Beklaech die armen man

lentellus.

Vrundt, wilt mij niet beklagen
 Noch noemt mij oock niet arm.

Theoph.

'k beklaegh u lastigh dragen.

Lentel.

Ten is niet lastigh, heer, om dat het will'ch geschiet.
 Waerom noemt ghij mij arm ?

Theoph.

Vermits ick acht ghij niet
 en hebt als 't gun ghij wint

lentellus

Al sloovende met sweeten :
 Maer heer, daerom en moocht gij mij geen armen heeten :
 860 Want ick zelfs acht mij rijck, Vermits dat mij genoeght,
 en dat dit slooven mij ten best is toegevoeght,
 Ja door het daeghlijcx doen mijn leeden daertoe wenden.

Theoph.

Den Hemel wil u, vrundt, zijn zegening toe zenden

Lentel.

die heb ick <lang> [-al] gehadt. jae grooter als gij meent.
 Want boven all' is mij een goede Vrou verleent

Theoph

En kinderen ?

Lentel.

Ach Ja

Theoph.

Hoe Veel ?

Lentellus.

Jck hebber negen.

Theoph.

Dat is een groote last.

Lentellus.

A/ach neen, Het is *een* zegen.
en 't is mijn rijkdom. Heer, al heb ick daer niet toe
als't gun ick win, Nochtans ick die zeer rijcklijck voe

- 870 'Want een bruijn-beede-beet, daer graeglijk zij nae haecken
 Met een versch waeters tooch, hun allen zoo wel smaecken
 als ander leckerheijdt die ons is onbekent.
 De smaeklust voeght zich nae de smaek-zinn' werdt gewendt
 Natuurs eenvoudigheijt met weijnich is te vreden
 Soo wij te vreden zijn: mach ick met [*.*+]<g>roote reeden
 Niet boogen rijck te zijn ? Geloof mij heer dat wij
 ons tooijen zoo wel op met een grof Watmoers pij
 als pronckende zamet.

Theoph.

Een slecht gewaed, ach armen !

Lentell.

- Mijn Heer, Wij kleeden ons alleenlijk om 't verwarmen
 880 'De pronck wij achten niet, als 't lichaem is bedeckt,
 De zinnelijkheid in ons tot anders niet en streckt,
 Als tot natuurs vereijsch. Natuur vereijscht geen praeling
 Wat boven nootrust is, dat achten wij [-ve]rdwaeling
 Verwaentheidts zotte kuur. Wat weeter 't lichaem af
 oft is bedeckt met doeck, oft' met satijn oft' kaff.
 ons' sinnen die *en* zijn de reen zoo met ontoogen
 Dat wij ons kleden om te noegen zienders oogen :
 Wij kleen ons om u <ons> ¹ zelfs, en niet om die ons ziet
 Gelijck Naturens wets nootdrufigheijdt ghebiet :
 890 Wie anders doet mijn heer, die doolt gewis zeer gecklijck
 en die weijnich behoeft is zelden hier gebrecklijck.
 Gebrecklijckheijt spruijt meest uijt bruijck van overvloed.
 Dus die gebrecklijck is 't gebreck zich zelfs aendoet
 ons nimmer iets gebreeckt.

Theoph.

Dat kan ick schaers geloven

Lentel.

- Vermits dit zeggen gaet u oeffening te boven.
 'Begeert niet wat gij wilt, soo hebt gij wat gij moogt :
 Maer zoo gij wilt u will', en dat gij verder poogt
 als u vermoogen reijckt. zult gh' u gebrecklijck maken,
 Dies u gebrecklijckheijdt spruijt uijt u willens haken,
 900 Mijn zeggen ick bevest. Genomen dat ick wou ;
 als herder, maken van mijn Herderinne Vrou

1 Hoewel

u

in dit vers niet doorstreept is, we opteren niet voor *u (ons) *. Uit de betekenis van het vers
 leiden we af dat het hier niet gaat om een open variant, maar dat i.p.v.

u

,

ons

dient gelezen te worden.

Een statege Princes ; En ick mij daertoe stelden :
Doch misten in't voorneem ; zoo ick mij daer meed quelden
Waer't geen belachens waerd : Vermits dat ick onbedacht
Betracht te maken haer 't gun niet is in M/mijn macht ?
En dat ick met beklagh mijn onluck wil beweenen
Vermits gebreck van luck. 't geval niet woud verleenen
Verkrijging mijns bespoors, mach ijder zeggen niet

910 dat die gebrekkelijkheid van luck door mij geschiet ?
 dus elckx gebrekkelijkheid spruijt wis uijt elckx gebreken.

Theophi

Bedachtsaemlijk ick hoor dees' slechten herder spreken
 'Dus onder slecht gewaed schuijlt wel een goede geest
 En door zijn spreken ben ick zeer gesticht geweest.
 Vrund, waerwaerts leijdt u wegh

lentulles

'k Gae na Florijs valeijen

Theoph.

En ick nae 't Bosch, dies zal u daerwaerts gaen geleijen.

Lentul.

Soo neem ick dan mijn last

Theoph

Kan ick u helpen iet ?

Lentull.

'k Danck u, H/heer, voor de hulp die mij van u geschiet

Theopheles helpt de last op heffen, en gaen beide binnen.

Hertoch Ari[e+]<s>tarchus half leggende in een seer prachtige stoel, sijnde in een kostelijken tabbert hebbende de slincker narm vrij, en de rechter hangende in een princelijke sluijer, leenende op zijn slincker narm met de handt onder't hooft bij hem staende een taeffelken, daer bij een uurwerk en besondere groote boecken waervan een open leijdt daer den Hertoch in leest, en na de gordijnen geopent zijn, leggende zijn handt op een doodtshooft, twelck oock opde voornoemde taeffel staat, spreekt.

920 'Ghedachten opde dood ; gedachten op het sterven ;
 Gedachten opde ziel ; gedachten op het derven
 van 't leven v'rheughlijck zijn. als d' innerlijke ziel
 aendachtelijck geheel op't hemelsche verviel,
 en 's geestens wercklijkheijt de ziele krachten dwingen
 Tot opmerck van't verschil des aerts, en hemels' dingen,
 Herreeknende de wijl van ons' gebannen tijdt,

- op't naere aerdsch toonneel, Waer dat de mensche lijdt
geboeij, gepars, geslaef met angst', en schrickens duchten
gedurichlijck verzelt met knaegen, klaegen zuchten.
de slaven leven op het voedsel van de hoop
Dat hunne slaverij zal eijnden door de loop
- 930 Van staege loop des tijts. Helaes ! Wij zijn de slaeven
'ons' lichaems gantsch onterft van Paradijsche gaeven
Die d' eerste onnooselheijdt van ons' voorvaders brocht
en d' ongehoorsaemheijdt H/helaes ! geheel ontwrocht
Met wat bejammer wij het groot verlies beklaegen
Van die verlooren eeuw, en dees' bedroefde daegen !
Want herts beklach geklaechs elck ziel nu hebben moet,
Die overdenckt 't verlies van zoo hooghwaerden goet.
't Verdrietichste verdriet dat oijt in lievert woelden
De wreedste tyrannij die oijt een lievert voelden
- 940 Js't afzijn zijnes liefs, en is't waerachtich dat
D' oorsprong des lieverts liefd' d' oorsprong zijns weesens had
en uijt de waerde van't geliefde is gereesen.
H/hoe groot moet dan de liefs genegentheijt oock wesen
Die onze ziele tot ons' zaelichmaker pleeght !
Wiens heijl'ge waerde all' de waerde overweeght :
En alhoewel die God zoo groot is. En all machtich
uijt liefd' tot ons hij zich gemaect heeft noch deelachtich
Van een natuurlijck hert. Waerom ? Helaes ! alleen
Om dat zijn weesen zoud' met ons zijn gantsch ghemeen,
- 950 En sterven aen het kruijs, met smert, en bittre wonden
Tot reijninging, en boet van onse vuijle zonden.
O wonderbaere liefd ! Ach ! groote liefdens gloeijdt
die door barmhertigheijdt uijt yver in liefd bloeijdt.
hij neemt ons' weesen aen, om lijden alle ellenden
en met een will'ge will' hij tot de doot zich wenden
Met die aentrecklijckheijdt, die ons aentrecklijck noot
Ja d' h/Herten wenschen doet na d' ure van de doot.
Tot scheijding van de werltd, verfoeijent haer verderflijkheijt
Om door het aerdsche graf te gh'raken tot d' onsterflijkheijt.
- 960 Als ick d' Apostels klacht bedachtsaemlijck aenmerck
Gelijck een goede ziels Godtvruchtelijcke werck
Wanneer hij zejdt. Wanneer, Wanneer, Heer sal ick leven
gantsch uijt mijn selfs, om mij geheelijck te begeven
Te leven in hem die ick l[e+]<i>eve ; Waerlijck meer
Als ick mij zelven lief ; uijtroepende O Heer.

- Mijn leven duurt te lang, vermits mij heeft verdooten
 De daegen die ick in dit leven heb genooten.
 Ach die de Harmonij zijns aenroeps wel verstaet
 en in het koor zijns ziels de Echo galmen laet
- 970 Na vleugelen hij wenscht om zijn ziel op te heffen
 Ten eijnd' hij het gezicht zijns hemels God mach treffen.
 Verlatend' d' aerd' die hij afkeerelijck veracht :
 Mits hij door dat verlaet de eeuwigheijt verwacht.
 Wij allen Pilgroms zijn, en rechte aerdens slaeven
 geduerigh tot de tijdt wij sluijpen in ons' graeven.
 H/het lichaems schaduw' is de zondens duijsterheijd
 Die't lichaems weesen volght waert weesen werdt geleijdt.
 Ach ! watten heijlgen uur zalt zijn als gantsch verdwijnen
 de duijsterheen des aerds, en 't eeuwige licht zal schijnen.
- 980 Wat kan men wenschen meer als uijt d' aerds slaverij
 Door leven-gever-dood te worden vranck *en* vrij ?
 O alderzoetste dood die elendts eynde wrochte !
 ô leven over wreed die ons d'ellenden brochte !
 Ach ! welgekomen dood ! waer door de mensch genaect
 De haven die hij zoekt, en in zijn graf geraect.
 Bedroefde Herten die 't geval aen onlucken binden
 Gheen hulp, verlicht noch troost als door het sterven vinden
 Helaes ! in dit ge[v+]<t>al, zijn wij begrepen all' :
 Want ijder torst het zijn in dit bedroefde dall',
- 990 ["+] < J > n dees' doolhoofsche werltd, moet elck zijn rampen dragen
 Ghebooren in't geweene, en levende in't klaegen
 Dus zijnde hier men swerft, en komend' hier men schreijt
 En noch verschrickt men als de dood zijn seijssen zwajdt,
 'Wat is het sterven doch ? Wie is't die niet bekenden
 Dat stervens laeste snick 't eijnd' is van ons' ellenden.
 Een heijlich man de dood voor een Verdeelder, hiel
 die d' aerd' aen 't lichaem geeft, en d' hemel aen de ziel.
 - Niet anders 't sterven is als van de werltd te scheijden,
 En d' heijlge ziel in't Reij der Engelen te leijden.
- 1000 - 't is wonder, datmen na het sterven niet *en* lust :
 Want door de dootd men komt van d' onrust in de rust.
 - Van droefheijdt inde vreugd, en <d> ijd'le werelds sturicheijt
 Verandert het verdriet in weeldens eeuwich duricheijt.

Hij leest in een Boeck

'- O K/koninglijck Propheet hoe wel hebt gij 't getreft
 als innerlijck de ziel was Godtlijck opgeheft.

te Vraegen. Heer, ô Heer, Wanneer sal ick verwerven
 't Begin van't leven daer'k voor eeuwich niet sal sterven.

*Hij keert wederom tot leesen en middelerwijl verschijnt een vertooning waer de tijt gestelt is voorde
 doodt, en aen kem ghereext de Paus Cardinalen en koningen beneven anderen gelijk[-elijck] inde
 navolgende afbeelding vertoont wert
 Vertooning sluijt.*

- 'Na Adam ende Aef door ongehoorsaemhe[ij+]<e>den
 De heijlge wille Godts gants hadden overtreeden
- 1010 Natuure in natuurs verandering verviel
 en God doen Adam noch oock Aef voor kind'ren hiel,
 Hier rees helaes ! verkeer, het eng'le koor verschricken !
 de zonne eclipseert ! het lichtste licht niet blickten !
 De Maen zijn zuster, neemt de herts verstooring aen !
 Veranderend van gedaent, 't licht wisselt in getaen !
 't onnoosle sterre Reij veranderden in listicheijdt !
 D' aerds influentien gants vervallende in twistigheijt !
 Natuure zelfs uijtschildt ! door wraecx-lusts geests geschall'
 Om haer te wreken van Adams en Evaes val',
- 1020 Door dees' ervarentheijt de wisse weet wij gronden
 Dat grooter Vijandt voor de mensch niet werdt [b+]<g>evonden
 Als hunne eijgen zelfs. Want door de graeg-lusts will'
 Tot breecken van't verbodt, Adam, en Aef vervill'
 dees' arme eerste twee bevindend' hun misbruijcken
 Berouwelijck zij laech geknielt ter aerde duijcken
 Doch wat vergif dees' twee verkregen van haer daed
 Nature zelven n[ie+]<oj>t vergiffenis toe laet
 Nature klaegt en zal gedurich blijven klaegen :
 Vermits natuure moet de vals onlucken dragen.
- 1030 Doch d' aldergrootste kracht in onse zielens klacht,
 Js overmits de vall' ons doodens erff'nis bracht.
 Het schijnt ick zie de tijt op zijn triumphens zetel
 Soo brallich en zoo trots, zoo moedich en vermetel
 Jn ruijming soo geswing, in schichticheyd zoo ras
 en dat de naere dood zijn naeste V/volger was
 Met zijn trompettens galmt om niemant te verschoonen
 H/het zij de hoog' oft laeg, noch scepteren noch kroonen
 Vermits zijn zejssens\zwaij zoo vinnichlijck geschiet

en doodens felle schicht oock niemant oijt ontsiet.

Hier opent de voorgaende vertooning. Middelerwijl leest den Hertoch in een vande Boecken, leggende zijn handt wederom op het dootshoof en de vertoning geslooten zijnde, spreekt het navolgende.

- 1040 'Men moet geloven dat de ijdelheidens grillen
 d'aendachticheijt des ziels zoo dampich overvillen
 dat 't insicht tot ons' heijl gantsch mollichlijck verblindt
 Vermits de ijde werlde ons aen de ijd'lheijdt bindt
 de Weelde ons verleijt, door weeldens overvloedigheijt
 't gemack de luijheijt voet, en rijckdom sterckt de moedigheijt,
 Gesondtheijdt dartelheijdt teelddt, en Staten d'Hovaerdij ¹
 en desen zijn't die ons in slavens slaver[-n]ij
 geduurich swerven doen, en d' herten zoo doordelven
 Dat wij verliesen gantsch de kennes van ons' zelve
 1050 Beklaeghlijck is't helaes ! dat wij door ijd'le waen
 niet mercken dat all 't ijl in ijdelheijdt sal vergaen
 en ijder treed wij treen't eijnd' van het ijl ons naerde :
 Want tredent op de aerdt wij treden tot in d'aerde
 Maer d' ijdelheijds vermom ons' inzicht gantsch verdwaelddt.
 De zonn' die 's morgens zet, en 's avondts wed'rom daelddt
 Het rechte afbeelt is ons 's rijsings en weer zetting
 Doch d' onbedachtsaemheijdt is d' eenichste beletting
 Van heijlsaemlijck insicht. d' Apostel zeer wel zeijdt
 Dat hij van uur tot uur tot sterven zich bereijdt.

*Hij leest wederom in een boeck en de voorgaende
 Vertooningh opent.*

Palamedes, Nicander, Ortelius, Hippolitus.

Palamed.

- 1060 Ghenaedege heer, besoeck haer hoogheijdt aen u doet

H. Aris.

- Princes Aurelia*?*

Nicander

zij heer

ortelius

en haere groet
 door ons zij aen u zendt

Arist.

Seer aengenaeme maeren

Hippol.

beklagend' 't ongeluck 't gun u is wedervaeren

H. Arist.

't onluck geen onluck is, 't onluck *en* queldt mij niet
 Nu door't onlucx geval mij dese eer geschiet

- 1 Aan het begin van de "H" is de aanzet tot een andere letter zichtbaar.

Soo waerdegen Princes haer dienaer laet besoecken

Palamed.

Haer H/hogheijt wenscht dat u genaede zich verkloecken

en zoo vermoed'gen mach in dit toevals gheval.
dat u geduldt men ziet

H. Arist.

Haer hoogheijdt vinden zal.

- 1070 Een H/hertochlijck gemoedt in't H/hertochlijcke weesen.
En alhoewel in dit gevaer iets is te vreesen
't gun 't leven roert. zeght haer, dat ick nochtans daerin
ontroering niet gevoel, ten aenzien ick bevin
Haer H/hoogheijdt mij vereert mijn onluck te ghevoelen
En sweert haer dat mijn ziel, *en* hertens tochten woelen
alleen na een bemick, het gun haer hoogheijdt weet
en dat ick dat ghewoel oock acht zoo wel besteedt
Dat niets ter wereld kan geluckiger mij maken
als dat ick glorijs doel van dat bemick mocht gh'raken.
1080 Vrundt Palameed, Weet ghij van Prins Charisius iet ?

Palamed.

Bezoeking is door ons aen hem nu oock geschiet.

H. Arist.

Een Woord maer in't geheim

Palame.

Een weijnich wilt vertrecken

Ortelius Nicander Hippolitus vertrecken aen een syde van 't Toonneel. ¹

H. Aris.

zeght mij doch, tot wat ejnd dat u besoeck[-ing]
mocht strecken
Was't in haer hoogheijts naem, als gij de Prins versocht

Palame.

Ach Ja.

H. Arist

't Js droeve maer ! die gij nu aen mij brocht
Oij me !

Den Hertoch overvalt een flaeute

Palamed

Nicander, helpt ! den H/hertoch in een flaeute leijdt

Nicander

Helaes ! het is een tocht, *en* schicht van 's herts benauthelijt.

Ortelius.

Mijn Heer

Hippolit

- 1 Tussen de laatste drie regels van de regie-aanwijzing is de interlinie kleiner dan tussen de verzen.

Mijn H/heer ! *geen* spraeck.

Palamed

ach neen, slaet *aen* de handt.
en binnen leggen hem op zijn bedts ledekant.

ortelius.

1090 Den hertoch gants besterft, de druppelen sweets uijtbrecken

Palamed.

Nicander, wacht die zijd, want daer is hij gesteken.

zij dragen hem binnen.

Princesse Aurelia.

inde woeling mijns gedachten
waer ick niet en mach verwachten
Als herts quelling voor mijn ziel
moet ick noch het last der plagen
met geduldt gelaten dragen
die helaes mij overviel.
Doch nut zijn de hemels wercken

- sal den Hemel mij verstercken
 1100 Want den Hemels voogd die weet
 mijn herts wenschen noit en zaegen
 Als op't gun h[un+] mach behaegen
 Al' waert all' de wereld leet.
 Js sijn Majesteits begeeren
 Dat ick kies een van dees' heeren
 soo en kies ick niet door keur :
 Maer ick kies door zijn gebieden
 En soo't kiezen moet geschieden
 Jck het kiezen seer betreur.
- 1110 Treur, en sal gedurich treuren
 mits mij niet en mocht gebeuren
 die mijn keur gekooren heeft :
 moet ick dan mijn keur verliesen
 en door dwang een ander kiezen
 in getreur mijn ziele leeft.
 Leven sal ick, en niet leven
 mits men mij niet wilde geven
 Vryheyts kiesing na mijn wil.
 Ach ellenden*!* o verdrieten !
- 1120 Dat ick niet en mach genieten
 Waer mijn liefdens keur op vil !
 Van Theophelus, deugdrijcken
 Sal Aurelia niet wijcken,
 Alhoewel sijn Majesteijt
 mij tot ander keur wil dwingen,
 nimmer salmen mij afdringen
 d' eerste liefd' die'k heb geleijdt.
 Hooge sceptren, keijzers troonen,
 Princens prinsdoms ; koonings kroonen
- 1130 acht ick min, en minder als iet:

- Jae al d'aerdens heerschappijē
 en de werelds Monarchije
 acht ick niet, is deugd daer niet.
 Hoe hoogh staet mach zijn gereesen
 Kan de staet niet statich wesen
 't zij de deugdt de Staet-heer leijdt :
 Want de ondeugdt doet hun allen
 Van de staet tot ontstaet vallen
 als Staetheer van deughde Scheijdt.
- 1140 Slechten Herder, boergezelle
 Deughdsaem ; ick veel hooger stelle
 als de ondeugds State-heer.
 Want de deughde is aentrecklijck :
 is staet-heer van deugd gebrecklijck
 maeckt hij van sijn min sijn meer.
 Heijlge deugde watten gloriē !
 Watten Lofkrans ! Wat Victorij !
 Woeckert uwen Heijlgen aerdt !
 So u weesen en u rijckheijt
- 1150 vindt ter wereldt geen gelijkheijt
 met u heijlge hooge waerd.
 In u murch is alle soetheijt
 in u hert is alle goetheijt
 in u ziel is't all' en all'
 inde vruchten van u Leven
 u Een heylsaem sterven geven
 als ghij scheijdt van't Traene-dal.
 Deugdens moeder is de Vrese
 Godes, En gewis uijt dese

- 1160 Teelster, teelden 't oppre goedt
 en die vrees in all' u handel
 Jn u doent en in u wandel
 stuurt het stuur van u gemoedt.
 Stuurt mij Hemel die oit trachten
 na de macht mijns mensche machten
 om te volgen deughdens wet :
 Doch natuur aen't swack gehaeckt leijdt
 dies de mensch heeft geen volmaecktheijdt :
 W/want natuur't volmaeckt belet.
- 1170 Maer ghij sijt so milden vader
 dat de born uws goedtheijts aeder
 opde ernst des wille siet
 Goede will[e+]<'w>rrt aengenomen
 zijn de daden niet volkomen
 nade deugdens wet gebiedt.
 Jck beken, ick ben gebrecklijck
 en de wereldt is aentrecklijck
 dies te seer mijn neijging haeckt
 Bij Theophelos te wesen
- 1180 Liefde is te hoogh geresen
 en te diep in't hert geraeckt.
 'K/k merck hoe dat de aerdsche dingen
 Veel te heftigh in mij dringen
 Waer door liefd ick in verviel.
 Hoed mij heer voor verder sneven !
 stuurt, o heer, [u+]<d>t ick mach geven
 Hem mijn hert, maer u mijn ziel
 Laet het laegst mij niet verleijden
 dat ick van het hoogst soud scheijden

- 1190 Want het laagst door tijt verslijt,
 Laet op hem mijn liefd wel bouwen :
 Maer u voor de liefste houwen :
 Want ghij eeuwigh duurigh zijt.
 't Afzijn heeft mij lang verdooten*!*
 doch in't afsijn heb genooten
 u versellings heijlgen geest :
 Waerin d' heijlste Lucken leggen
 dies ootmoedigh ick mach zeggen
 'k misten 't minst, maer heb het meest.
- 1200 Want ghij sijt het alderwaerste
 een gelijkheijt heeft het aerdsche
 bij het hemelsch. Dies O Godt !
 Stuurt de neijging onser beijder
 Z/zijt ons' Lootsman en ons leijder
 Tot doeltref van't hoogste Lot.
 Mijn Theophelos gebannen !
 Paragon van alle mannen,
 Doch geen Prins, maer slecht Baron ;
 Dan van zijne deughdens rijckheijt
- 1210 ick in't minste geen gelijkheijt
 in de prins noch hertoch von.
 Sal de stont niet eens genaken
 Dat Aurelia mocht raken
 in Theophelos gesticht?
 'k sie geen middel 't is gevaerlijck :
 doch het gun ons schijnt beswaerlijck
 Js voor d' all'bestuurder licht.

Palamedes, Nicander, Orteluis. Hippolitus.

Palamed.

- Genaedege Princes, na u H/hoocheijts gebieden
 besoecking aende Prins *en* Hertoch beijd geschieden
- 1220 En was zeer aengenaem.

Aurelia.

Wien is in't meest gevaer
Van't leven ?

Palamed

't Schijnt me Vrouw. den H/hertoch herts beswaer
inwendich heeft, en dat de prins oock heeft zijn quellen
Soo dat zij zelven hun in veel gevaeren stellen :
Doch beijden zij hun zeer gebieden aen me Vrou.

Pirot knielende.

Pirot.

Een Vrou zeer gaeren aen u hoogheijt spreecken zou

Aurelia

Wat Vrou ?

Pirot

ons onbekent. het schijnt zij iets komt dragen
om lev'ren aen me vrou.

Aurelia

Wat is't ?

Pirot.

'k en weet.

Aurelia

Gaet Vragen,
Van waer zij komt.

Pirot binnen.

H/heeft Prins Charisius u iet
geheijms gezeijdt om ons te seggen?

Palamed.

Gantschlijck niet :
1230 Doch d' hertoch heeft vermaent van iets dat in hem woelden
En dat me vrou wel wist het gun dat hij gevoelden.

Pirot, hebbende een brief inde Handt.

Pirot.

dees brief de land vrou brengt.

Aurelia

Van waer *?*

Pirot.

Jck zulx niet weet

*Aurelia leest de brief, en in't openen vertrecken Palamedes en de drij anderen aen d'ander zijde van * < ' t > * toonnel.*

Nicander

Dees' brief moet melden iets het zij tot lief oft leedt
Vermits haer hoogheijt zeer verandert van Coleuren.

Ortelius.

Nicander swijght, ghij zult haer hoogheijts lesen steuren

Aurelia.

Pirot brengt penne, en inck, opdat ick antwoordt geef
Vermits hij haest vereijst die desen aen mij schreef.

Nicander, Palameed.

H/hoe zal ick dit bedecken ?

Hippolitus, Orteel.

laet ons, en wilt vertrecken

1240 W/want na mijn antwoordt staet de brengeres, en wacht
'k nootsaecklijck schrijven moet, vermits dees' brief mij bracht.
Seer aengename maer.

Palame.

Het is ons lief te hooren.

de vier edelluijden binnen

Aurelia

Theophelos, mijn Waerdt', mijn hert mijn ziels verkoren !
Ter goeder uur gij komt. Helaes ! in V/vrouws gewaedt !
W/wat isser dat de trouw eens lieverts niet bestaet?
Die geen onheijl ontziet, noch schreum heeft voorgevaeren./,

Ach ! All' behoeder, gunt, dat niet mach openbaeren
dit heijmelijck be«*.*» <le>[*.*+]<ij>«*.*» <t> .

zal ick mijn zonn' nu zien ! |

Sal 't gun onmooghlijck scheen nu waerelijck geschien !

1250 het schijnt een ijdle droom ! en geestens spokerijen !

Nochtans is dit zijn schrift, oft lettrens toverijen.

Het is zijn schrift, het is, het is zijn schrift gewis

en zelfs Theophelos, de brievens brenger is,

Verkeert zijn, hij, in zij, om't wesen te verzussen

Js dit zijn waepen ? 't is. Aurelia te kussen

eerbiedlijck 't zegel . is u danckbaerheijdens plicht.

zij kust het zegel.

Verleijdt verbaestheijdt oock, H/helasij ! mijn gezicht !

Ach ! neen, zijn waepen is't, dies isser niet te vreesen

Dat in't beleijdt bedroch, oft schalckheijt zoude wesen.

Pirot . met papier en inck.

Pirot

1260 Hier is't, me Vrou.

Aurelia

Pirot, zegt dat de Vrou vertoeft.

Pirot binnen

Jnt aldermeest gevaer men aldermeest behoeft

Te zijn voorsichtich, Vroed, bedachtsaem, en beradich

op dat uijt dit bedrijf niet rijsen mach 't gun schadigh

kan wesen in't beleijdt. Laet ick hem komen in *!*

daer in ick veel gevaers door voorberading vin :

Want 't is niet mooghlijck om mij zelve zoo te breken

Dat veijnsend' ick aen hem zoud' g'lijck een vreemden spreken :

Doch mooghlijck dat mijn spraeck verstommen zal door't zien,

van d' afgod mijnes harts : Vermits mij zal ontvlien

1270 de leijds Vrou mijnes geests. Noc[*.*+]<h>tans moet ick besluijten !

Aurelia is hier, Theophelos daer buijten,

Jck in zijn trouwe hert, hij in mijn trouwe ziel

Pirot. Te langh ick mij van mijn Baron onthiel!

Pirot.

Aurelia

Pirot, leijdt in de Vrouw.

Pirot binnen.

Mijn zonn' die Eclipseerden

geraeckt nu uijt d' eclips.

Theophelos. Pirot

Theoph.

De Prins me Vrou vereerden
Met dese vruchten die ick breng u hoogheijt hier

Aurelia.

Pirot

Pirot.

Ghenaed'ge Vrou.

Aurelia

Draegt wech d' inck, en 't papier
Theophelos!

Zij omhelst hem.

Theoph.

Me Vrou !

Hij omhelst haer

Aurelia

Theophelos

Theoph.

Princesse !

Aurelia

Theophelos !

Theoph.

H/helaes !

Aurelia

Oij me ! d' hertsbrand ick lesse
1280 door d' ommehelsing van mijn Waerdege Baron

Theoph.

En ick de straeling zie van mijn ontaende zonn' !
Aurelia, Princes, het licht uws bij-zijns luijster
Verquickt u slavens ziel, *en* 't lang bedroefde duijster
verdwijnend nu, verdwijndt nu oock mijn herts verdriet !

Aurelia.

Mijn leven leven schept nu 't oog Theophelos ziet.
Oij me ! Wat quelling heeft Aurelia gedragen !

Theoph.

- Princes de lange wijl die ick met klacht *en* knagen
versleet niet machtich is te beelden af door spraeck !

Aurel.

Helaes ! Theophelos de teesing en 't gebraeck
1290 W/waerin ick heb gestreeft onmooglijck is te melden.

Theoph.

- Hoe mijn hert heeft getreurt, en hoe mijn ziel haer quelden
Js ongelooflijck lief. Want onrust was mijn lot.

Aurelia

- In eenicheijt ick vaeck gebeden heb aen Godt
te nemen 't leven, mits mijn leven was *geen* leven !

Theo.

- En dees' All'gever heeft ons nu 't geluck gegeven
Dat eijndelijck wij nu geraken noch bij *een*.

Aurelia

- 't hert door quell' heeft geschreijdt, *en* nu van vreugd ick ween
M/mijn traenen tuijgen zijn van herts *en* ziels verblijden !

Theoph.

- Mijn vreugt nu grooter is als oijt was all' mijn lijden
1300 Vergeeten is de ramp nu ick geniet 't geluck

Aurelia

Vergeten is't verleen, vergeeten is de druck :
Mits overgroote heijl de onheijl doet vergeeten.

Theoph

- De naere dagen die met droefheijt zijn versleeten
Nu door de [bitter+]<blij>heijt zijn in blijheijd gantsch verkeert.

Aurelia.

- Vermits de tijt is nu gemetamorphoseert :
Verdweenen is d' eclips nu dat zijn zonne straelden.

Theoph.

- Mijn Phebus soo hoog rijst ghelijck die eerst laeg daelden
uijt droeve duijsterheijt geresen is mijn zonn'

Aurelia

- Theophelos ! oij me ! ach waerdegen Baron
1310 Aurelia *en* kan haer vreugde niet uijtspreken

Theoph.

- H/het luck wil haer nu van de ongelucken wreken.
Hoe hoogh sijn wij verplicht aen d' alderhoogsten heer !

Aurelia.

- Jck bid u lief, laet ons ootmoedlijck buijgen neer
Ter aerd, om na zielsplicht ons' herten op te heven

Theoph

- En die all'gever danck voor zijn mildtgeven geven.

*zij knielen ; die Princesse Aurelia aende rechter zijde van Theophelos slaende zijn rechter
narm om de slincker van Aurelia, voegende als dan sijn handen te samen, gelijck Aurelia, om
t'samen gestrengelt te zijn.*

Theoph.

Heer dijn werck is zoo H/heijl, zoo troostich en zo mildt !

Aurelia

- Dat ghij verdruckten oijt in drucken helpen wilt !
Ghij troost die troostloos zijn, als troosteloosens trooster !

Theoph

- Als't swaerst' te lastich is gunt u genaed verpooster
1320 En azems nieu verhael, Waerdoor ghij hun beproeft !

Aurelia

- Hoewel ghij van hun will' geen onderzoek behoeft
Want voor de wille wil weet ghij wat will' zal willen.

Theoph.

- Door u all' weetenheijd, en zoo de willen villen
op't gun u will' niet wil, de will' des wils ghij stut

Aurelia

- en door genaede ghij de daed des wils beschut.
Vermits u will' niet wil, als't gun tot heijl mach strecken !

Theoph.

- O Hooge Wille-vooght, laet onse willen trecken
de lijn van uwen will', op dat het doen u haegt!

Theoph.

- Laet wereldsche begeert mij niet te hoog verheffen
1340 Want staet ick niet betracht, als die mij streckt *ten* goed.

Aurelia

- Wat zalichst' voor ons is, Heer, ghij schicken moet
Mits goede gaven all' van u genaede quamen

Theoph, Aurelia

- In hemel *en* op aerde u will' geschiede, Amen.

zij rijsen

Aurelia

Theophelos zoo veel u voorneem nu aengaet
Ghelijck ghij schrijft om u in een Barbierens staet
t' onthouden in het Hoff, zal kunnen wel geschieden

Theoph

- u Hoogheijt kan mijn dienst zijn Majesteit aanbieden
en weijg'ren zal hij't niet, als gij't met errenst doet.

Aurel.

- Theophelos 't vereijst te weesen wijs *en* vroedt
1350 Want onluck luijstert nauw.

Theoph

'k verander all' mijn zeden
en maeck een valschen baerdt

Aurel.

Gaet u terstont verkleden
In slecht Barbiers gewaed . op datmen u niet ken.

Theoph

- en niemant weten mach dat ick Theoph'los ben.

Aurel.

Jck stelt terstont in't werck om't voorneem t' onderwinden

Theoph

en naden noen zal ick u Hoogheijdt komen vinden
Om weeten het bedrijf.

Pirot.

Pirot.

Me Vrou, zijn Majesteijt
om uwe hoogheijdt zendt

Aureli

Segt 't gun ick heb gezeijt
dat ick voor dese gift in hem zeer ben verbonden
en zal die lev'ren, g'lijck die aen mij is gezonden
1360 aen mijn vrou moeder. Haelt, Pirot, Pirotta hier.

Pirot binnen

k omhels u lief, met danck voor u vernufts bestier
Ghij draegt mijn herte meed.

Zij omhelsen malcander

Theoph

En mijn laet ick hier blijven
k verhoop den Hemel zal iets gunstelijckx bedrijven
Tot onser beijder luck.

Pirot, Pirotta.

Aurelia

En zeght u heer en Vrouw
Dat ick u gifte van zeer groote waerde houw.

Theoph

- Het zal geschien me Vrouw.

binnen

Aureli

Haer Majesteijt behaegen
der vruchten hebben zal. Helpt gij malkander dragen
dees korf

Pirotta

Waerwaerts me Vrou ?

Aurelia

Volgt mij

Pirot.

De korf is licht

Aurelia

licht brocht hij diese brocht doorlichtende ghezicht.

Alle binnen.

Lentellus. Silvio.

lentel.

- 1370 Wel machmen zeggen dat de droefheijt «*...*» <staeter Voor>
als blijheijdt en de vreughdt wij hebben binnen door !
Ach Silvio, 't onluck dat mij is overkomen
parst uijt mijn droeve hert een vloed van waterstromen !
Mijn huijsvrouw sterft van rouw, en ick sterf door't verdriet

Silvio.

- Lentellus zegt mij doch, wat isser dan geschiet ?
Wat is't dat u bedroeft ?

Lentel

Jck vrees' het u te zeggen.

Silvio

Ghebuurman laet het niet verborgen in u leggen
Verdriet moet sijn geklaegt, g'lijck vreugdt moet sijn gemeldt

Lentel

- Ach Silvio ! hoe dat dit ongeluck mij quelt !
1380 Het swaerst' dat mij H/helaes ! noch oijt is overrompelt
en vrees' dat in ons' dorp daervan al werdt gemompelt
't quaet haest zich openbaert.

Silvio.

Segt mij doch wat het is ?

Lentel.

Jck vrees' dat ick door quel in't eijnd mijn zinnen [w+]<m>is.
Men wenscht om kind'ren Ach !

Silvio

zijn't kind'ren die't u deden ?

Lentel.

Jck en mijn vrou, Helaes ! ons' arbeijdt staech besteden
in wercken, en gesloof, en doen al watmen kan,
om winnen nootrust, en, ghelijck een eerlijck man,
ick zorg gedragen heb, mijn kindren op te voeden
in eerbaerheijdt, en zoo geleeft, dat gheen vermoeden
1390 van ontucht t'onswaerts was, en nu ick't minst' verwacht
't geheele huijs werdt in onteeringe gebracht
onteert, bevleekt, bekladt, bemorst met vuylicheijden
Ja dat het Christlijck waer, om van de werld te scheijden
door moording aen mij zelfs, mij zelven ick misdeedt.

Silvio

- Lentellus, noch en weet ick d' oorsaeck van u leet
niet grondich ; dies ick bid, mij alles t' openbaeren

Lentel.

- Jck schrick voor't melden, jae doet rijsen mij de haeren !
mijn dochter deed ons leedt.

Silvio.

Wat dochter*?*

Lentel.

Philla

silvio

zij ?

lentel.

Ach ! zij.

silvio.

Waerin ?

Lentell.

Helaes ! ach Silvio, dat gij
1400 mijn droeve hert mocht zien. Het zoud' u hert bewegen
te storten met mij uijt, een bloede traenens regen
Mijn Philla is onteert.

Silvio.

Lentellus, vrundt het deert
mij Hertlijck zeer, helaes ! H/het gun ick van u hoorden !

lentel.

- Jck vrees de droefheijdt zal mijn droeve hert vermoorden !

S/silvio.

Maer zegt mij doch, H/hoe is d' onteeringe geschiet ?

Lentel.

- K/kent ghij Pantellus niet ?

S/silvio.

A/ach ja ! Wie ken hem niet ?
d' uijtmuntenste van all' ons' dorpens herders knapen
En wat was zijn bedrijf ?

lentel

Hij Philla heeft beslapen.

silvio.

Beslaepen?

lentel.

en bevrucht[-?]

silvio.

Bevrucht*?*

lentel.

zij heeft gebaert.

silvio.

1410 Ghebaert?

lentel.

Ach,ja gebaert. En hoe mij dit beswaert
meet Silvio wel af.

Silvio

't zijn groote ongelucken

lentel.

Ach ! dat ick mocht mijn hert uijt dese boesem rucken !
om niet te zien 't verdriet, dat wij aen Philla zien !
Een groote zond voor Godt, en schande voor de lien !
Ach dat wij Philla zien, een onses lichaems vruchten
vervallen in schandael, oneer, en in ontuchten !
o Silvio ! 't verwurcht, helaes ! mijn hert *en* ziel
'Mijn dochter die ick zoo lief, en zoo waerdich hiel
als d' appen ons's gezichts, is die, helaes ! verkoosen
1420 tot lust versaetster van een wulpsen tuchteloos ?
heb ick in arbeijds sweet haer tuchtich opgevoet !
heb ick gedaen all' 't gun een eerlijck vader doet
om in Godvresentheijdt mijn dochter op te queecken
en zal een wispeltuut mijn eer oneerlijck breecken !
Jck zegh [haer+]<mijn> eer ; want haer eer acht ick voor mijn eer !
onlijdbaer is de h[*.*+]<o>on. Doch Silvio, ick sweer
bij d' Hemel dat ick mij zal van Pantellus wreecken !

Silvio.

- Bedaert lentellus Wilt bezaedichlijcke spreekken
Mijns oordels is tot dees' onteering goeden raedt.

lentel.

1430 Wat raedt ?

Silvio.

Verzaemt hun beijd' in d' echtelijke staet :
Want vastlijck ick geloof, dat hij haer trou beloofden.

lentel.

- Beloofden wel, maer hij door valsch-beloofte roofden
haer lichaems lust Want hij te vooren een zijn trou
beloofd had, zo dat zij niet worden kan zijn vrou :
Mits d' eerste trou hem bindt.

Silvio.

't Sijn groote fielterijën

Lentell.

En midd[e+]<l>er-wijl helaes ! zoo zijn wij in het lijën !

Silvio.

't Js Goddeloos bedrijf het gun Pantellus doet !

Lentel.

Te schennen haer in eer, en schennen mij in bloedt !
Te vooren een getrouwt, en trou nu Phill' te loven !

Silvio.
1440 - En onder die beloft' 't genot zijns lusts te roven.
O Rover vande eer. Ach schenner vande maecht !

lentel.
O Silvio helaes ! dees' eeuw' mach zijn beklacht !
Dees' eeuw mach zijn beweent ! die deughdsamen doet treuren

Silvio
- Mits nickerlijck bedrijf Wij daeglijcx zien gebeuren !
Fij! maechde schenners fij ! fij ! duijvelslijck bedrogh !

lentel.
Fij ! ghij vervloeckt gespuijs diet Asdrabassche zogh
inslorpten om in't badt van vuijle lust te swemmen !

S/silvio
- Fij u! verdoemden hoop . die lusten niet wilt temmen.
Maer door u gaijle lust in lustens vl[*.*+]<a>mmen brandt !

lentel.

- 1450 - Zie'd' op u eijgen lust, en niet op d' anders schandt !
Niet op het zuur gevolgh, maer op't zoet tegenwoordigh !

silvio

- Verkrasters van de eer, struijkroovende zoo moordich
het maeghdelijck cieraat, de pronckkrans vande Vrou !

lentel.

- En dat alleen, Helaes ! door logentaelge trou*, *
en liege-woorden die u valsche tong uijtklappen !

Silvio

- Ja d' onervaren maeght door listigheijt betrappen. !
Bij d' Hemel dat ghij zijt gheen mannens namen waerd't !

lentel.

- Vermits ghij schaerlijck zijt het vuilste schuijm der aerdt !
Doch schuijmers ick u noem, en listelijcke liegers.

Silvio.

- 1460 - Wat zijt ghij anders doch als duijvelsche bedriegers !
Tijrannen vande deughd' ; inslockers van de eer !

lentel.

- O raffen zonder ziel ! die op u, schepper-Heer
Noijt dencken ; maer alleen op u vervloecte lusten.

Silvio.

- En tot u naestens schandt 't vier van lusten blusten
Sinckt fielten ! Want de aerd is voor u veel te goet !

lentellus

- Mits in u is H/helaes ! gheweeten noch gemoedt !
Wat zijt ghij anders ! als vleeschklompen zonder zielen !

Silvio.

- ghij volgt de Nickers, en zij V/volgen u op d' hielen !
Dies alles duijvelsch is, en Duijvels zelven sijt !

lentel.

- 1470 - Het minste dat ghij denckt is dat hier na een tijt
verschijnen zal, dat ghij God rekening moet geven.

silvio.

- Doch dan zal zijn u loon gelijk hier was u leven !
daar een geduurge straf, en hier een vlugge schicht :

lentellus.

- Een helsche duijsterheijd, in plaets van hemels licht !
Daer blaeking . en gestoock door duijvelijcke handen !

silvio.

- Met balckende gehuijl, en knarsinge van tanden
Booswichten schrickt, verschrickt door't nickerlijck gespuijs !

lentellus.

- [M+]<V>«*...*» <oor> d' afgrondt vande hell' met aeckelijck gedruijs !
Waer ghij voor vleesche vreugdt zult hebben helsche smarten !

silvio.

1480 -Doch dit gedacht niet dringhd in u verwoeste herten !
Mits ghij genade mist van u ghenaedegen heer.

lentell.

- Ten aenzien dat ghij steelt u evennaestens eer !
en schendt de beelden die u schepper hiel zoo waerde.

Silvio.

- Als beeltnis na zijn beeldt geschaepen op de aerde
ô beelde schenners ! fij ! ghij breeckers van de Wet !

lentell.

Die Godt selfs heeft gestelt ¹, doch niet werd op gelet !
Ach Silvio ! vruchtloos is ons' zeggen en vermaenen !
't is best dat ick helaes ! mij zelfs versmoor in traenen
en met mijn dochter ween, En weenende beklægh
1490 het deerelijck geval, en jammerlijke plaegh
die op ons' bloedt vervil . Verdrietigh is mij 't leven

Hij weendt met wringende Handen.

1 Onder de woorden "selfs" en "heeft" gaf de scribent d.m.v. de cijfers 1 en 2 aan dat de volgorde van deze woorden dient te worden omgekeerd.

Silvio.

Jck vind' gheraden dit te kennen werdt gegeven
 Aen zijne Majesteijt, die doch het rechters swaerd
 Swaijdt, om te straffen recht aen ijder na zijn waerd
 Jck gae met u ten hooff, en knielen aen zijn voeten !
 Want heeft Pantellus u misdaen hij moet het boeten,
 oft recht, en doet geen recht, Jck bid u gaet met mij.

lentellus

- Ach Silvio, ick danck u Hertlijck zeer dat ghij
 Mij hulp reijckt in mijn nootd.

Silvio.

Lentellus trouwe vrinden
 1500 Behoortmen inde nootd will'vaerdelijck te vinden

Beijde binnen.

*Koningh, Koninginne, Palamedes./, Nicander, Ortelius, Hippolitus, Pirot, Pirotta, Valckeniers
 met valcken opde hadt, Jagers en meer anderen so veelen als mogelijk is, windende de hoorens.*

Koning.

Waer daelden de Patrijs ?

Palamed

Recht after d' olmen H/heer.

Koning.

Waer schoot de Valck ?

Palamed

De Valck die daelden oock flux neer.

Koning.

Gheeft ons de Loer.

Een van de Jagers geeft hem de loer. Dit moet seer haestich gheschieden. ¹

ooght daer, ziet waer hij neder zetten
 en wij aen dese zijd' op's Valckens Proije letten.

Koningin

- En windt u H/hooren zo de valck de Vogel heeft.

Koning.

En vinden wij de proj ons' hoor'n u kundschap geeft.

*Koning en Koningin met ortelius Nicander en meer anderen binnen aen een sijde, en d'anderen aen
 d'ander zijde van't Toonneel windende de hoorens.*

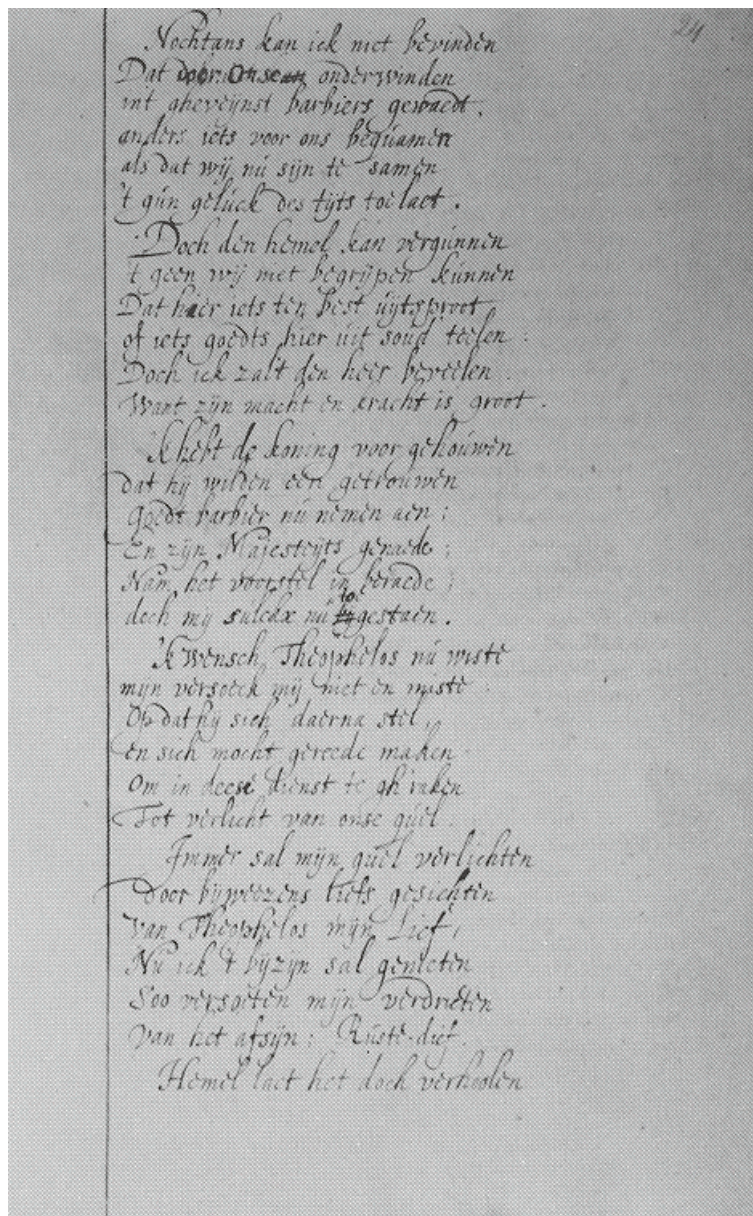
Princesse Aurelia.

Wonderheijden mij voorkomen
 soo't geval heeft voorgenomen

¹ Tussen de regels van de regie-aanwijzing is de interlinie kleiner dan tussen de verzen.

goedt uit dit geheijms bedrijf:
1510 moet ick laegh ter aerde buijgen ;
Om ootmoedlijck te getuijgen
dat ick Godt veel schuldigh blijf.

- Nochtans kan ick niet bevinden
 Dat «ick niet kan» <door onse> onderwinden
 in't gheveijnst barbiers gewaedt,
 anders iets voor ons bequame[r+]<n>
 als dat wij nu sijn te samen
 't gun geluck des tijts toelaet.
 Doch den hemel kan vergunnen
 1520 't geen wij niet begripen kunnen
 Dat h[a+]<i>er iets ten best uijtsproot
 f iets goedts hier uit soud' teelen :
 Doch ick zal't den heer beveelen.
 Want zijn macht en kracht is groot.
 'K hebt de koning voor gehouwen
 dat hij wilden een getrouwen
 Goedt barbier nu nemen aen ;
 En zijn Majesteijts genaede ;
 Nam het voorstel in beraede ;
 1530 doch mij sulckx nu [-bij] <toe> gestaen.
 'K wensch Theophelos nu wiste
 mijn versoeck mij niet en miste :
 Op \dat hij sich daena stel,
 en sich mocht gereede maken

Rodenburg fol. 27r.

- om in deese dienst te gh'raken
 Tot verlicht van onse quēl.
 Jimmer sal mijn quēl verlichten
 door bijweezens liefs gesichten
 Van Theophelos mijn Lief,
 1540 Nu ick 't bijzijn sal genieten
 Soo versoeten mijn verdrieten
 van het afsijn ; Ruste-dief.
 Hemel laet het doch verhoelen

't gun vernuftigh werdt gestoolen
 jdat zijn majesteit niet weet
 laet ons' doent en ons' bedrijven
 Tusschen twee ghelieven blijven
 of mijn lief verkeert in leet.

binnen werdt de hooren gesteken.

- Wat hoor ick ? d' hooren steeckt. de Coning is nabij
 1550 H/het blijktt zijn Majesteijt in dese Jagerij
 Nu zijn tijdkorting heeft . Wyl dat mijn zinnen Jagen,
 Na wenschs verkrijch, en waer zijn neijginge toedragen :
 Dus ijder heeft een doel waer dat de zucht toe streckt.
 Ach ! dat zijn Majesteijt doch eens mocht zijn verwreckt
 Te mercken op't verschil van deughde, en ondeughde !
 Dat mijn Heer-Vader zich in deughde zoo verheughde
 Gh'lijck hij gebonden is aen't mick van hooge staet !
 Bedenckend' dat de deughd' in waerd' te boven gaet
 De trots[e+]<t>e scepters prael, en d' hoogste heerschappië,
 1560 'H/helaes ! Wat doet de wer[-e]ld verwoeste tijrannië !
 Aen deuchdelieverts ! ach ! H/hoe datmen deughd verstoet !
 de deughtsamen zijn klein, ondeughtsamen zijn groot !
 de deughtsamen zijn niet, ondeughtsamen zijn't alle !
 Soo redeloos nu heerscht de swaijningh van't gevalle.
 Ghevalle noem't ment ; doch 't en is't gevalle niet :
 Want alles wat gebeurt door schicking Goodts geschiet
 oft door toelatings will'. van Godts voorzienicheijden
 Te spreken, wichtich is, om wel te onderscheijden
 d' hoedanicheijden van eenvuldigheijts voorzien,
 1570 en des noodtschickings aerdt ; en desgelijcx hoe geschien
 gevallen schichtelijck, 't welck zijn zeer hooge dingen,
 Wiens gronds bedregging ons vernuft te boven dringen.
 Doch dies niettegenstaend[e *... *+]<HetR>edelijck ghemoedt
 ons dese aenwijsing : door geschickt op mercken ; doet
 Dat alle dings voort teelt, en voortgang der natuuren
 Ja all' wat zich beweegt, neemt oorsaeck uijt 't bestuuren
 En uijt bestendigheijt der Goddelijcke will',
 't zij hoe d' hoedanigheijt in weesen oock gevil.
 Dit zijnd' in d' H/hoogheijdt zijns eenvuldigheijds gelegen,
 1580 Stelt in't gun moet geschien oock menichfuldige weegen,
 dees' weegen aengemerckt nu inde zuijverheijdt
 Der Godlijcker verstandts, Voorzienigheijt gezeijdt
 Te weesen is : Maer als men deeze houdt tot dingen
 die door voorzienigheijds beweegings schick in dringen,
 Sij bij de ouden was noodtschickinge genaemt

- de kun van dit verschil gij lichtelijck bequaemt,
 Soo haerder bejder kracht in oordel werdt gehouwen,
 En met een zuiver, reijn gemoede wel aenschouwen.
 Voorzienicheijdt is zelfs de Goddelijcke reën
- 1590 Diet all' door macht en kracht in alle dingen de'en
 Noodtschicking is 't beleydt : gelijk de wijsen raemen :
 Waer door voorzienicheijt de dingen voegt te zamen,
 Ghelijck die zijn geschickt. En voor zoo veel belangt
 het onderscheijt, is geen ; Want't een aen 't ander hangt :
 Vermits de voortgang van noodtschicking heeft haer weesen
 G'lijck z'uijt d' eenvuldicheijt des voorziens is geresen.
 Oft nu de Noodtschick heeft in't werckende beleidt
 Een Goddelijke geest van Godts voorzienigheijt
 Of dat de noodtschickx gang werdt uytgewrocht ten deele
- 1600 door't middel van de ziel, of van Natuur geheele
 Of door bewegingh van het hemelsch sterre Reij
 Of door de krachten van het Engelens beleid
 Js't twijffelloos, En wis, zoo vre/oedich wij't aenmercken
 dat die bedrijving zijn Voorsienigheijdens Wercken.
 En dees' voorzienicheijdt ons schickt in't minste niet
 H/het gun ten quaede streckt maer all ten goede schiet.
 Hier rijst V/verwarring nu : na 't menschelijcke diijden
 Vermits men rampspoedt ziet in veel deugdsaeme luijden,
 Veel quelling, veel verdriet, O/onheijlen, en verdruck
- 1610 En aen de boozen veel, voorspoedigheijts geluck.
 ' Artsmeesters moeten zoo voorzichtighe weezen
 Dat zij de lichaems na d' Hoedanigheijdt genesen,
 Zom met een bitterheijdt, en anderen met zoet
 Het zacht den eenen helpt, het scherp den ander doet
 genezen. Z/zielens zieckt, Helasij ! werdt bevonden
 te zijn niet anders als de zieckte vande zonden.
 Godt die d' alweeter is, en alle zielen kendt
 aen yder zielens zieckt de beste hulpe zendt.
 Dus 't gun ons strafheijdt schijnt is niet als Godes goedigheijdt
- 1620 Waer over dat wij oock met danckbaerheijts ootmoedigheijt
 Verplicht zijn duldelijck te draegen wat Godt doet
 aenvaerdend' 't scherp, voor zacht, en 't bitter voor het zoet.
 Wat beurt mij ! Wat is dit ? zoo schichtelijck te bloeden
 drij dr[u+]<o>pplē ! drij helaes !

zij heeft een Snuijtdoeck in haer handt waer drij droppelen bloets op sijn gevallen die sij vertoont.

Wat machmen doch V/vermoeden
 Hier uijt gevallen zal*?* Doch't zij, wat dat het zij
 All' wat den Hemel doet ick zeer gelaten lij

- Oij me ! Wat valt mij in ! Theophelos moet wesen
 Ondect ! Helaes ! de liefd doet mij het quaedtste V/vreesen
 Ach dropplen drij ! 't zijn drij ! drij, als't volmaeckt getal
 1630 Doch Hoope dat mijn Godts drijvuldigheijdt mij zal.
 Behôen in zijn beschut. Zoud 't wel zijn een V/voorzeggen
 Hoe datmen laege en list in wercking nu zal leggen
 Om breecken onse liefd' door zijn dood oft' de mijn.
 Helaesij ! dropplen drij ! Wat mach u boodtschap zijn
 Spreeckt dropplen ! spreeckt ! ach ! spreekt ach spreekt bedroefde vlecken |
 en meldt Aurelia doch, waertoe drie dropplen strecken !
 drij dropplen mijnes bloedts ! drij dropplen alleen !
 drij droppelen helaes ! zijn voorboon in't ghemeen
 van overvloeden ramps ! doch wat kan vrees' mij baeten
 1640 de menschen niet meer doen als Godt hun wil toe laeten.

binnen

Lentellus : Silvio. Silvio geeft aen lentellus een papier.

Silvio

't sal best zijn datmen hier zijn Majesteijt verwacht

Lentel.

- Want hij door deze wech sal komen vande Jacht.
 En zeer ghevoeglijck salmen hem 't vertoon dan geven.

Silvio.

- De rechtsgeleerden heeft het stuck zeer wel beschreven

lentell.

God geef zijn Majesteijt het grondich mach V/verstaen.

Silvio.

- En straffen 't gun dat u Pantellus heeft gedaen.

Theophelos, in barbiers gewaed met een valschen baert, Middelbaer hoofswijs gekleedt.

Theoph

Dit is den Herder die ick korts verleen ghemoeten :
 Doch onbekent sal ick hem onbekent nu groeten.

Silvio

- Mijn heer, is u bewist of zijne Majesteijt
 1650 dees' wech komt vande Jacht

Theoph

'K meen Ja.

lentel.

ons is gezeijdt
 dat deese wegh hij pleech gewoon<*>lijck ¹ te koomen.

1 We nemen aan dat hier een "e" tussengevoegd is omwille van het jambisch metrum.

Silvio.

Soo dat de Coning hier moet weesen waergenomen

Theoph.

Verzoeckt gij iet

lentel.

Ach Ja !

Theoph.

Wat is't ?

silvio.

Wij eijschen recht.

Theoph.

Waer op*?*

lentel.

't Mij is geschiet door eenen herder knecht

Theoph.

Gheweldt.

silvio.

ach neen.

Theoph.

Gevecht*?*

lentell.

oock niet.

Theoph.

wat is't ontrouheijdt ?

Lentell.

't is zulcx heer, dat mijn hert *en* ziel van bittre rouw schreijdt

Mits't onverdraeghlijck is, het gun mij is geschiet:

Want ick verlooren heb het gun de tijd mij niet

Weergeven k[o+]<a>n : noch oijt in weesen kan weer keeren

1660 't is zoo beklacchlijck dat't een steenich hert zoud deeren !

Theoph.

Jck bid <u> zegt wat [-het] is't ?

Lentel.

Verliesing van mijn eer

Theoph.

u eer ?

Lentel.

en dat verlies, acht ick, Helaes ! veel meer

in waerheijdt, heer als of ick't leven had verlooren !

En zoo zijn Majesteijt genaedelijck wil hooren

Na mijn versoeck van recht zoo houd ick voor gewis

[-en] [-zoo] [-zijn] [-majesteijt] Dat recht mij zal geschien
of datter geen recht is.

lentell.

- Jck heb een dochter ; heer ; die eerlijck ick op voeden

Van wien men noijt en had ontuchticheijds V/vermoeden

en eenen schalcken droch haer laegen heeft geleijdt

1670 door middel dat hij haer zijn trou heeft toegeseijt

Dies eijndelijck hij tot vermeeten is gekomen

en heeft haer door bijslaep haer lichaems eer genomen

hij hebbend' lusts genot van't gun hij heeft bejaecht

Bevindmen dat hij heeft getrouwt een ander maecht

Voor dat hij haer besliep. Z/zijn dit geen looze treeken*?*

Theophelo

Ja machtich om het hert eens deugdzaam mans te breken.

Jck sweer u Vruendt . dat ick de misdaed straffen mocht

die dees' misdoender door zijn gajle lusten wrocht

het leven ick hem nam, om and'ren schrick te geven

1680 die inde wulpsche tocht van lustens schichten leven

't zijn zielebreeckers van een eerelijck gemoedt

Want schennen niet alleen de eer, maer oock het bloedt.

H/het bloedt schildt uijt om wraeck ; 't bloed wil de schenning wreken |

Vermits de fielten door hun lust de eere breken.

alleen van eene niet, maer van't geheel geslacht

Doch van dees' drochgen mach in 't eijnd niet zijn verwacht

als drochgens loon. Mits zij Godt en de werltd misdeden[.>]

G'lijck ijdele vaeten die berooft zijn van de reden.

En leven niet op deghd ; maer op hun lust alleen

1690 Ja 't gun hun vreugde brengt, brengt anderen geweent.

H/hun woorden leug'nen zijn, H/hun zielen zijn meijnedich :

Vermits hun herten zijn van vreesse Godes leedich
u misval ick beklaech ! hoe vreemdt dat gij mij zijt.

Silvio.

En soo zijn Majesteijt dit in zijn landen lijdt,
een plaech hem overvalt gewis.

lentel.

En deze plaegen

De koning niet alleen, maer wij oock zullen dragen.

de hooren steekt.

Theoph

- Daer komt zijn Majesteijt, men hoort de hoorens windt
God gun dat ghij het recht doen inde Coning vindt.

binnen.

Lentel.

1700 - Jck danck u, H/heer*,* het schijnt, ach Silvio ! mij beven
de leeden ; dat ick schaers zal kunnen reden *geven*
Mijns klachten, Want gevoel, door angst mij 't sweet uijtbreect !

Silvio.

- het spreken niet behoeft, 't papier in u naem spreekt.

*Koning, koninginne, Palamedes, Nicander Ortelius, Hippolitus, Piro, Pirota. Valckeniersmet
valcken opde handt, Jaegers en meer anderen soo veelen als mogelijk kan wesen. Windende
d'hoorens.*

Koning

Terentia 't was vreemt hoe dat de Reijger steech

Koningin

- 't Js wonder dat de Valck hem eijndelijck noch kreeg.

Lentellus en Silvo vallen den koning te voet

Koning.

Wat willen dese luijd'**?*

zij overleveren 't vertoon ; de koning leest het.

Koning.

Waer is't dat dit geschieden ?

lentell.

Tot Floredael, mijn Heer, Wij zijn wel arme lieden
Maer hebben d' eere lief

Koning.

Wij nemen 't in beraedt
Gerecht ghij hebben zult na dat de wet toe\laet.

Alle binnen.

Theophelos; Aurelia, hebbende in haer handt een snuijtdoeck met drij dropplen bloets.

Aurelia.

Theophelos met reën ick u verklaeren mach
1710 dat ick verschrickten als ick dese dropplen zagh
Vermits het boodschap van onluckige gevallen.

Theoph

- Aurelia wij staen in Godes handen alle,
daer over niet verschrickt, beveelt het alles Godt
vertrouwend' datter niet geschieden [*.*+]<s>al als tot
ons' beijder goet, en heijl. Laat ons daarop vertrouwen
Den Hemels voogdt, ick hoop, zal ons in hoeding houwen.
Maer nu zijn Majesteijt mijn dienste heeft aenvaerdt
en dat ick dus verkleet, met deesen Valschen baerdt
Mij in het Hof begeef, zoo moetmen mij oock geven
1720 Een ander naem.

Aurelia

Wat naem ?

Theoph

Een naem niet hoog verheven :
Maer een gemeene naem, geeft gij Princes de naem

die mij doch 't leven geeft.

Aurelia

Jck voor het beste raem
Men u Silentio noemt

Theoph

Het is zeer wel gevonden
Vermits in dit bedrijf, 't gun nu is onderwonden
Men W/wijslijck swijgen moet, en d' eerste Sill'ben van
Mijn naem, Silent te zijn men in gheheugnis kan
Behouden om silent te wesen, en te swijgen.
Maer hoe sal ick : Me Vrou : de ingang nu verkrijgen
Mijns ampts.

Aurelia

Seer wel, gij zult bij Palamedes gaen
1730 die heeft de last om u in dienst te nemen aen
En hij zal daedlijck u oock bij de Coning leijden,
Want ick aen Palameed van uwen dienste zijden.

Theoph.

- Soo gae ick derwaerts nu

Aurelia.

Theophelos 't verdriet
Mij datmen u in dees' gemeene kleding ziet
Soo eed'len lichaem waer de deughden in Huijsvesten
Js waerdich meer cieraets.

Theoph.

Me vrou 't geschied om 't besten

Theophelos

ick ben, Silentio, 'k vertoon.

Aurelia.

En op u waerde hoeft ick stellen zal een kroon
die uwe deughd verdient.

Pirot

Pirot.

Me Vrou, de Koninginne
1740 om uwe Hoogheijdt zendt

Theoph.

Genaege Vrou, 'k bevinne
Ten hoogsten mij verplicht: mits mijn geluck nu rijst
door gunste die me Vrou genaedich mij bewijst
Nu dat zijn Majesteijt mij voor Barbier aenvaerden
door middel van Me Vrouw, u H/hoogheijt openbaerden
H/haer goedertierenheijt.

Aurelia

zeer gaeren ick het deedt,
Soo ghij diendt trou *en* wel zal nimmer mij zijn leedt
de gunst die ick aen u nu mild'lijck heb beweesen.

Theoph

Gelijck mijn lucken uijt u H/hoogheijd zijn gereesen
Jck zorge dragen zal u Hoogheijdt nimmermeer
1750 beklagen zal de gunst, de weldaet, en de eer
die mij geschieden.

Aurelia

Sulx ik vastlijck zal vertrouwen
Dat wij u gunstich zijn [-*gij*] moocht gij versekert houwen.
En zoo der iets voorvalt in u behalf daer wij
u hulpsaem kunnen zijn. Het zij oock wat het zij,
ns' gunstige Voorspraeck *en* zal u niet gebreken.
Pirot, als desen komt *ten* H/hoof om ons te spreken
So leijdt hem daedlijck in

Pirot

Me Vrou het sal geschien

Theoph

u Hoogheijdt mij verbindt, en mach mij oock gebien
als haer gemaecte slaef

Aurelia

Gaet u in dienst begeven

Theoph

1760 Jck bid' den Hemel gun u Hoogheijdt Nestors leven.

Aurelia en Piroc binnen aen een zijde en Theophelos aen d'ander zijde.

*Koning, Koninginne, Sittende aen een taeffel, de Koning Schrijvende, ende Konin[-in]ginne leenende
op een stoel leesende het vertoon van Lentellus de gordijnen geopent zijnde.*

Koningin

Mijns oordels is dit stuck onlijdelijck en baldadich
Pantellus is onwaerd u Majesteijt genaedich
Hierinne Hand'len zoud'. Het recht moet hebben recht
zal dit geleden zijn van eenen herder knecht !

Koning.

En off het waer een Prins ?

Koningin

zo waer de misdaed meerder:
Waer mijn het rechters swaert de Prins zoud ick veel eerder
Toeduijden straffe straf, als oft zijn minder waer
Js dit geen villenij ?

Koningh.

't is zulckx openbaer

Koningin

Dees' misdaed die en mach in't rijck niet zijn geleden
1770 door't recht van Godes wet, en door het recht van reeden :
Want dees' misdader heeft Godt en de werltd misdaen.

Koningh

- Verkrachting deed hij niet, zij heeft het toegestaen

Koningin

Waarom was't toegestaen? Mits hij haer trou beloofen.

Koningh

- En onder dees' beloft hij Phille <a> s eere roofden :

Koningin

Soo dat de eere roof door loosheijd is geschiet.
Want door de trous beloft zij hem zijn lust toeliet,
En door zijn lusts genot heeft zij nu haer verdrieten :
Soo dat zij't all' verliest, alleen door zijn genieten.
Soo gij dees' doet niet straft zijt gij geen scepter waerd.
1780 De Princen : g'lijck gij weet : zijn Goden op de aerdt
Sijt ghij een aerdschen Godt, zo volgt oock Godts geboden

vergeldende de go'en, en straffende de snoden
Haer lichaem is besmet, H/haer ziele is belae*n*
en straf hij waerdich is die't leet haer heeft gedaen.
zoo ghij niet *en* straft dees' merckelijcke daede.
gewis dat ghij verliest de Hemelsche genaede
u Majesteijt die neem het wel in na beraedt

Koning.

'k bekenne dat de daedt is overdadich quaedt
en wil Pantellus oock in geene wijs verschoonen

Koningin

- 1790 Daer over moet gij u rechtvaerdicheijt betoonen
op dat het andren tot een waerschouw dienen mach,
Ten eijnd'[-ly] men dierghelijck hier na niet meer *en* zagh.
Doet recht. Misoet gij't recht, zoo zal het recht u rechten :
Maer zo men ziet u straf, de H/herderlijcke knechten
verschrieken zullen voor zoo duijvelijcken daedt,
en straft ghij't niet, zoo rijst uijt dit quaet quader quaedt
Ja van dat quaet zult ghij alleen de oorsaeck wesen
want uijt een qua voorgang veel quade volgers reesen
en all' de werelt zal daer weesen door ontsticht
- 1800 Soo dat u Majesteijt verduijstren zal het licht
uws glorijs famens strael

Koning

Wat straf kan ick hem *geven* ?

Koningin

Stal hij t' onrecht haer eer, neemt gij met recht zijn *leven*

Koning.

Het *leven*.

Koningin

't *leven*.

Koning

Hier moet eerst op zijn gelet
oft wettlijck waer.

Koningin

Hebt ghij geen wet, maeckt Wet
Te maecken nieuwe wet staet gantsch in u vermogen
Saegt gij op and'ren nu, dan zalmen op u oogen.
De wet gij breecken kundt, en Waerom zoud gij niet
Nieu maken zo gij<'t> in «*.» <u> rijck hooghnodich ziet
ontlevendt hem die boos een anders eer onteerden.

Koning.

- 1810 Jck vind geraeden dat ick raedpleeg met geleerden

Koningin.

Seer wel u Majesteijt moet weten *watmen* doet

Koning.

Ten eijnd ick niet beswaer, door onrecht doen, 't gemoet.
De zaeck eijst nabedenck, en vroedich V/voorberaeden.
Dit stuck en quelt mij niet, Maer ick ben meest beladen
Met onse dochter ; Want Aurelia ick merck
Maeckt vanden Hertoch, noch oock vande Prins geen werck
Verachtende die beijd', Nochtans, met groote reeden,

Vind' ick in't Rijck geen daer zij meed' in d'echt mach treden
als met een van dees' twee. Terentia wat raedt ?
1820 Wat middel wendmen voor om onse Rijck en staet
te hoeden voor Onheijl ? Gedachten doen mij duchten
Bekommertheijdt mij quelt, en vreesse doet mij zuchten

Koningin.

Wat vreesse heer ? Wat is't ?

Koningh

Jck vrees' helasij ! dat
Aurelia de eerst' die zij verkooren hadt
Theophelos ick meen, noch in haer hert moet blijven :
Want wij in all' haer doet', *en* daghelijck bedrijven,
Niet werelds zien: noch dat zij haer in iets verheugt :

Hoewel zij is noch in de lenten van haer jeugdt
dies ducht en vrees' ick zij Theophlos is genegen.

Koningin

- 1830 'K Verklaer u dat zij mij oijt zullicx heeft verswegen
en oock verswijgen zal: Want die hoon waer te groot
Voor ick die echt zoud zien wensch ick haer eerder doot
Begraven ; Want oneer het Coningkrijck geschieden.

Koningh

Mijn liefde tot het rijck, en zucht des staets gebieden
Dat nimmer ick geheng Theophelos zij trout.
Hoe zeer dat zij haer liefd' voor ons verborgen houdt
Jck merck, Jck zie, ick weet dat zij hem liefd wil dragen
Jn trots van ons, en dat tot spijt van ons' mishaege*n*.

Koningin

't Rijck stelt zij in gevaer.

Koningh

- z'is nutter in haer graff
1840 Jck offer Haer Godt op gelijk hij ons haer gaf.

Pirot

Pirot.

Prins en Princes Valbel met eedlen, en staet Vrouwen
Ten Hove komen H/heer.

Koningh

Gh'lieft gij hun t' onderhouden
Mijn hers'nen zijn V/verwardt

Koningin

ontstelt u niet te zeer.

binnen.

Koningh.

- D' ontstelling die gheraeckt het rijck *en* onze eer.
Bij d' Hemel voor dat ick Aurelia zie trouwen
Theophelos, ick doe ! ick doe ! al zoud't mij rouwen
't gun is onvaderlijck. Jck zelven haer verniel
voor dat mijn rijck door haer in Kleenicheijdt verviel !
Jck zelven ! Neen ! ach Neen ! die doente waer te wreede
1850 t' onmenschenlijck waer zulcx de Vader tzelven dede.
Nochtans het sal geschien, en zulx ick onderwin.
Doch waer gh'raeck ick aen een, die 'k daer bequaem toe vin*?*
- 'K laet haer vergeven ! Neen ; zulx zoud' de tweede weeten.
Wat middel vind ick om te koomen tot vermeeten
Mijns voorneems, en voor all' dat niemant daervan wist?
Hier toe vereijst beleidt, behendigheijt *en* list
Om uijt te wercken zulx, en blijven mach verhoolen
Jck sweere dat mijn eer niet weesen sal gestoolen*!*

1860 Aurelia sal mij niet doen dat ongelijck
de kleenheijt aende kroon, *en* onheijl aen het rijck.
Al is't mijn eenich kindt, 'k heb liever haer te derven
als dat Theophelos mijn kroon *en* Rijck zoud' erven.
Aurelia sterven sal ! zij sterven zal, ick sweerd
S' is nutter in haer graf, als kroon en <'t> Rijck onteert.

binnen.

Princesse Aurelia half leggende in een stoel hebbende een Curieusen doeck over't hooft hangen, doch het aengesicht ondeckt leunende ophaer rechter handt half sluijmerende hebbende een snuijtdoeck in haer handt met drij droppelen bloets de Snuijtdoeck soo hangende datmen de voornoemde droppelen sien kan, [.*+]<h>et gordijn openende.*

Jn het doolhof van V/voorbeelden
De gedachten mij verveelden
mits 't gedacht loopt veel te varr'
Beelden door malkander zolden,
Waer de zinnen zo door holden
1870 Dat ick in't gedacht verwar.

Ach ! hoe warren de gedachten !
die mij angst en vrees brachten !
Welcke angst en vrees doet
Dat mijn zinnen gantsch verschricken
En mijn hert en ziel versticken
ziende dees drij dropplen bloet.

Droeve dropplen ! kost ghij seggen
Wat onlucken datter leggen
doch verborgen in u drij !
1880 En in plaetse van u spreken
geeft mij dropplen maer een teeken
en daer meed' genoegh ick mij.

Laet mij niet in angst en vreesen,
Want de vrees', en angst' mij teesen
Door een geestelijke kracht
en mij lustelijck beswaeren
mits ick niet en weet de maeren
die ghij droeve dropplen braght.

Twee bij een, en hier maer eenen !
 1890 Wat of ghij hier meed' mooght meenen
 Dat ghij niet te zamen zijt ?
 Waerom vielt ghij van malkander?
 Twee te [za+]<zae>m</> en d[oo+]<ae>r een ander
 T is een Raetsel-Tyt-verslijt.

Het geheim ick niet kan vinden !
 't is een vruchtloos onderwinden !
 Om te treffen uwe reen,
 dat ghij in het droplendt vallen
 niet versamelden u allen ;
 1900 maer hier twee, en daer maer een.

Hoe bekoorich en beladen
 en ick om 't geheim te raeden !
 zoud' 't wel zijn dat ghij hier twee ;
 en daer eenen stelt soo verde ;
 op dat ick 't afkeer volharde
 V/vande Prins, en d' hertoch meed'.

Dropplen, brengt gij dese maeren
 Z/zoo zie ick u ; dropplen gaeren :
 Want u wille evenaert
 1910 met de will' van mijn gedachten ;
 G/geen verkeer men mach verwachten :
 Want mijn lief is mij te waerd.

Maer als ick bedenck het naeder
 ducht ick is u bootschap quader
 als Aurelia vermoedt.
 Want het is 't gemeene zeggen
 alser maer drij dropplen leggen
 dat het niet en streckt tot goet.

Js't tot goedt, Godt geef 't mach weesen :
 1920 maer de eigenschap van't vreesen
 kanmen niemant nemen af
 Dies de vreese mij doet duchten,
 en het duchten doet mij zuchten,
 makend' hert en ziele laf.

Laf' en afgesloofde zinnen !
 En gevoel hoe dat ick binnen
 in mijn hert soo ben ontstelt
 Dat een koorts mij heeft bevangen
 door het errenstlijck verlangen
 1930 om te weeten wat ghij meldt.

Verr' en wijd gedachten dringen !
 als ick zie de drijelingen
 als ick zie mijn eijgen bloedt
 als ick zie de dropplen leggen
 en dat niemant mij kan zeggen
 of gij voorsegt quaet of goedt.

Zoud' wel zijn : het mach wel weesen :
 dat de droppel, ick meen desen,
 die alleen verschoven staet ;
 1940 ick ben ; en dees twee te gaeder
 zijn mijn moeder, en mijn vaeder
 die verkeerren liefd' in haet.

Haeten mij, mits ick bezinde
 hem daer ick de deughd in V/vinde
 en rechtvaerdigh doe mijn klacht.
 gh'lijck een ijder moet geloven
 Nu ick wesen moet verschoven
 mits ick deughde d' waerdste acht.

Brengt ghij maer dat ick moet doolen
 1950 Houden oock mijn liefd' verhoolen,
 Die ramp is de snootste niet
 Want ick stil all' mijn verdrieten
 als ick dat luck mach genieten
 dat het oogh mijn lief maer siet.

Want dan zie ick de cieraetsten
 en van deugde de V/volmaecksten
 die oijt opde wereld was
 en dit lof mach ick hem geven
 mits in hem de deugden leven
 1960 noem ick hem de deugdenska[*.*+]<s>s's.

K/kasse waer de deughd in groeijden,
 boesem waer de deughd in bloeijden
 ziel waerin de deugd Huijsvest
 Hert waer in is deughdens zeegen
 zinnen tot de deugd genegen
 man van mannen d' alderbest.

'K Zie in geene wijs op staten,
 maer op die de ondeugd haeten
 en sijn deugden stelt ten toon
 1970 door sijn liefd tot deugd will'vaerdigh
 is die man niet dobbel waerdigh
 Scepters swaijing, konings kroon.

Hooger stijgh ick, 'k spreek noch verder
 Was Theophelos een herder
 in de plaetse van Baron,
 slecht en arm, misdeeld in haven
 Jck alleen door sijn deugds gaven
 Scept'r en kroon hem waerdigh von

*Koning. Koningin.
Pirot en Pirotta openen de gordijnen*

Koningh.
Aurelia hoe is't ?

Aurelia.
Heer Vader niet zeer wel

Koningh.
1980 Ghebloedt*?*

Aurelia.
drij droppen, en daer door ick mij ontstel

Koningin
Helaes ! Waerom ontstel?

Aurelia.
Vermits het is quaet teken

Koningin
't is overvloedt van bloedt, *men* sal den Doctor spreken

Koningh.
Om u te laeten, *en* zult daedlijck zijn verlicht

Koningin.
Waerom is't, dat ghij weendt *?*

Aurelia.
Helaes ! Heer het gesicht
Treckt uijt mijn hert de last van droefheijts O/overvloedigheijt
Het leven mij V/verdriet, Heer ick V/verlies mijn moedigheijt

Koningh.
Waerom ?

Aurelia
Mits ick verloor u liefd. ¹

Koningh
u eijgen schult.

Aurelia
Oij Me mij is zoo bangh

Koningin
Verkloecht u . *en* gij zult
Best rusten op u bedd, ick zal van hier u leijden

Koningh.
1990 Gaet met u moeder, want het is gelijk *men* zeijde
1 Aan het begin van de horizontale lijn is er een aanzet tot de hoofdletter "M".

ghij moet gelaeten zijn

Koningin

Laet ons te zamen gaen.

beijde binnen

Koningh.

't Geen voorgenomen was diendt nu te zijn gedaen :
Oock valt het best mij in : Maer wie zal ick vertrouwen ?
Wie vind ick die het stuck zal wel verhoolen houwen,
Hierin bestaet het meest, 't bestaet daerin gewis,/.
Silentio, die eerst in dienst gekoomen is
Mocht ick vertrouwen hem : bequaem daertoe zoud wesen
Een voorneem g'lijck dit is omzingelt is met vreesen
Ja vreesende met angst' het alderminst' toeval.
2000 Silentio ick meen, mijn dochter laeten sal.
Dat ick met gelt *en* gift Silentio kost voeden
Om door de open aer haer doot te laeten bloeden
Mijn voorneem was volbrocht. Silentio ick spreek
en met voorsicht *aen* hem mijn M/meeninge uijtbreeck
Hoewel dat in dit stuck veel swaericheijden V/vielen
Doch om het goudts genot verkopen zom hun Zielen.

binnen.

Lentellus silvio.

silvio.

Lentellus, t zal zijn best dat ghij mij hier verwacht

dewijl ick gae nae't Hoff, want voor gewis ick acht
 Dat Palamedes zal die wech oft desen koomen :
 2010 Waer over hij moet hier, *en* daer waer zijn genomen.
 Lentellus, wacht gij hier, *en* ick verwacht hem daer

binnen

lentellus.

Het is zeer wel [-gedaen] geraemt . Helaes ! in wat beswaer
 Lentellus is ! oij me ! Oij me ! 'k verlies mijn zinnen !
 Het gun verlooren is, ick nimmer weer sal vinnen !
 Pantellus, duijvel ! droch ! Bedriegert snooden guijt
 Eer-rover ! eere-dieff ! Godlosen ! schalck ! schaefuijt
 Hertbreeckert ! ziels-vergif ! gij fielt ! gij mensche-nicker !
 onwaerdigh ghij gheniet het minst des zons geslicker !
 De aerde barst van spijt Waer gij u treeden zet !
 2020 baldaedelijck gij bra[-c][kt+]<ec>kt Godts, en de menschen wet,
 en breekt de herten beijd van Vader *en* van moeder !
 als moeder zorgh zij droech, *en* ick als vaeder hoeder.
 om onse dochters eer te houden inde eer.
 En gij vervloecte ziel ! gij slingert d' eere neer !
 het gun ons hoogste was, ghij alderlaechste richten
 en door u duijvels lust ons' beijder herten druckten
 ghij in een droeve pars ! in't alderdroefst Helaes !
 'k verwonder dat ick niet ontzin, verdul ! *en* raes !
 Want alles wat ick had is alles nu verlooren !
 2030 pantellus, nutter waer't dat gij noijt waert gebooren,
 Als dat ghij kancker werdt die menschen herten eet !
 Bij d' Hemel dat de ramp, het ongelijck *en* 't leedt
 't Gun gij mijn Huijs aend[e+]<o>edt, aen u sal zijn gewroken !
 Vermits ghij hebt V/vermoordt ! Verquist ! vernield ! gebroken !
 't gun wesen hadt, *en* weesen niet weer geven kunt !
 't is wonder dat de lucht u longen asem gunt !
 En niet een donderslagh u hersenen V/verpletten !
 en u als vuyjste fielt voor 'S fieltens spiegel zetten !
 Ghij Barabassche slaef ! Areposlijck gespuijs
 2040 die bloedschandt brocht : H/helaes ! in 't eereijcke huijs !
 Gij tijger ! O Griffioen ! gij vuyjste padd' der padden !
 Die't zuijvere geslacht zoo eerloos komt bekladden

Silvio

lentullus

Ach Silvio ! Wat nieuws

Silvio.

Helaes ! zeer quade M/maer

lentell.

Wat is't ?

Silvio

Lentellus, 't is grootlijx tot u beswaer
 Pantellus daedlijck moet Josepha echtlijck trouwen

lentell.

Soo moetmen Philla voor zijn Concubijne houwen.

silvio.

Het recht verstaet het soo . vermits de eerste trou
Hij *aen* Josepha deed zij *wesen* moet zijn V/vrou

lentellus.

- Helaes ! Wat droef gebaer sal mijn Josijn *bedrijven* !
2050 Haer dochter gantsch onteert, en in d' oneer te blijven !
Jck vrees' de droeve V/vrou haer eijgen zelfs misdoet !

Silvio

Lentellus u onluck ghij duldich dragen moet
Sijn Majesteijt die heeft de saeck wel overweegen,
't recht is Josepha meed, en is u Philla tegen,
Het Vannes moet zijn recht . Vermits 't de koning gaf.

lentellus

- Verliest zij dan haer eer zoo wil ick hebben straf !
Jck bid u laet ons gaen Een rechts geleerden *spreken*
M/mist mij de eering : straf, en kan mij niet gebreken
2060 Want hij heeft haer misdaen . Het moet soo zijn verstaen

Silvio.

zeer Will'ch ick met u bij de rechts geleerd zal *gaen*.

binnen.

Aurelia, leggende op haer bedde onder een koninglijc Pavelloen.

Droeve eeuw ! ach droeve tijden !
Weijnich V/vreugt ! maer altijd lijden
Brengen u bedrijven meed' !
't Schijnt helaes ! mijn hert wil breeken !
hert schrildt uijt ! spreeckt ; want het spreken
iets verlicht het herte-leet.

- Droefheen mij zoo overvielen !
2070 dat zij hert en ziel vernielen !
En weet schaers de reen waerom !
Mits dees vlekken mij niet seggen,
Watter in't geheijm magh leggen
Want de dropplen blijven stom.

- Kander zijn onluck noch quader !
als de moeder en de V/vader
afkeer hebben van hun kindt !
Ja het kindt helasij ! h[ie+]<a>ten
gantsch V/verstoten en verlaten :
2080 mits het kindt de deugd bezint.

Swarighe'en mij overstelpen !
 en 't schijnt niemant mij kan helpen :
 W/want ick selven niet en weet,
 W/wat de oorsaeck soude weesen ;
 als alleenelijck het vreesen ;
 dat mij naeckten eenigh leet!

2090 Doch als ick in mijn gemoede
 't wel bedenck en wel bevroede,
 zondich ick ; Jck zondigh ; Heer ;
 Wanter nimmer iets geschieden
 Door u will' en u gebieden
 of het streckt tot uwer eer.

Waerom zoud ick doch verschricken ?
 so mijn ziel wil overwicken
 Dat gij voor mij sorge draegt
 Waerom wil ick treurich treuren !
 so der niet en kan gebeuren
 als het gun dat u behaegt.

2100 Wat u heijlge W/will' bemickten
 Wat u V/voorsien ons toeschickten
 Wat ghij : Heer der Heeren : doet,
 Schijnt wel bitter : Maer in't leste,
 streckt het alles t'onsen beste,
 't is al goedt wat dat ghij doet.

Want in u geen dwael noch lack leijdt
 't Js o heer ! Naturens swackheijdt
 die mijn hert dringht tot geweene.
 Sterckt mij : heer : en geeft mij krachten
 Stuur mij ziel, en mijn gedachten
 Dat zij zien op u alleen.

ghij behoet mij en ons allen:
 2110 Ja een hair en kan niet vallen
 zoo 't u wille niet en wil.
 Waerom zoud mijn geest doch treuren
 't gun moet zijn, dat moet gebeuren
 Want het door u schick gevil.

All' mijn quel en kan niet baeten :
 best het is te sijn gelaeten ;
 En met herts ootmoedigheijt :
 Ja met zielens kracht aendachtigh
 Loven u O heer Almachtigh :
 2120 V/voor u heijll'ge goedigheijt.

Pirot.

Pirot

Silenzio : Me Vrou : u Hoogheijt wenscht te spreken

Aurelia

Gaet leijdt hem in.

Pirot binnen

. Helaes ! mijn traenen nu uijtbreken
 Van vreugd' nu 't oog zal zien de baeck van mijn geluck.
 Theophelos gezicht verdwijnen doet mijn druck
 Hulpreijcker in mijn noodt, vertrooster mijns verdrieten !
 Jn yder traen van dees' mijn ogens traenen V/vlieten
 beeldt af u lieve beeldt : Want ijder traen die werdt
 gedrongen uijt de grondt van mijn : u eijgen : hert
 Oij me Areetsche heldt

Theophelos in barbiers gewaedt.

Theophel

Aurelia mijn waerde.

Omhelst haer

2130 Princes*!*

Aurelia.

Theophelos.

omhelst hem.

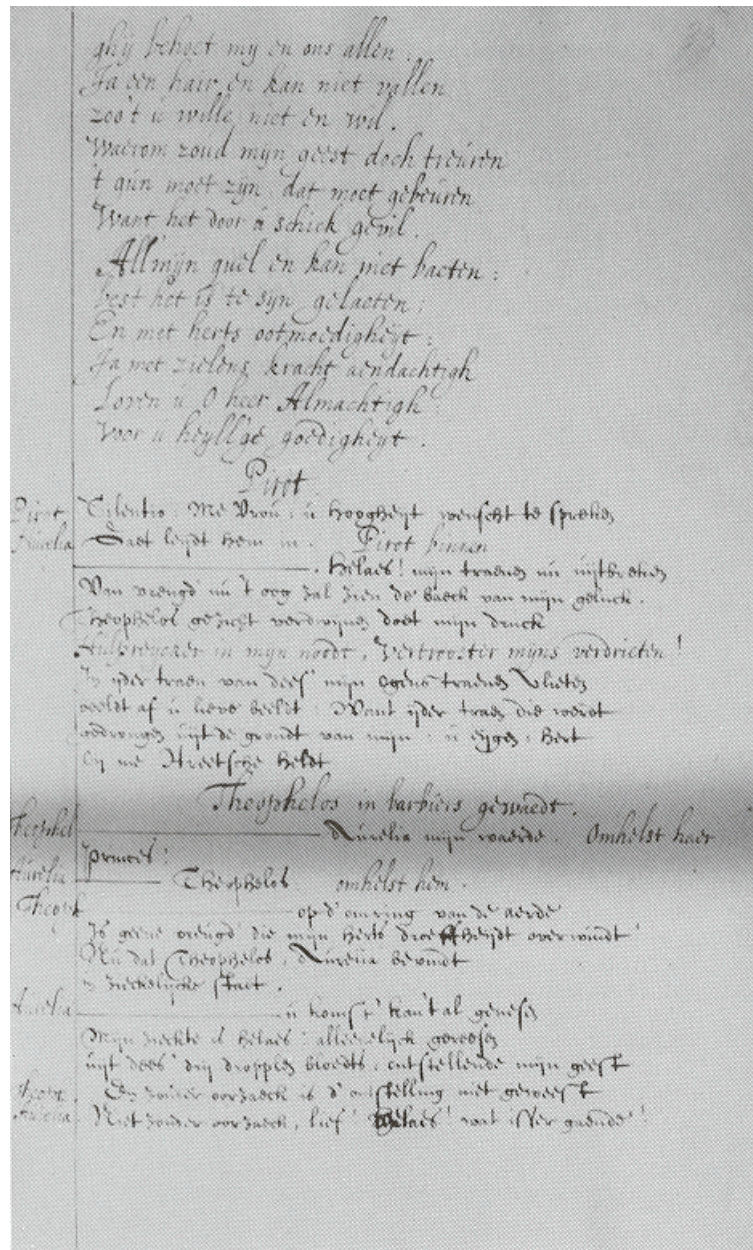
Theoph

op d' omring van de aerde.
 Js geene vreugd' die mijn herts droe[ve+]<ff>heijdt overwindt
 Nu dat Theophelos, Aurelia bevindt
 in zieckelijcke staet.

Aurelia

u komst' kan't al genesen

Mijn ziekte is helaes ! alleenlijck gereesen

Rodenburg fol. 36r.

uijt dees' drij dropplen bloedts, ontstellende mijn geest

Theoph.

En zonder oorzaeck is d' ontstelling niet geweest

Aurelia.

Niet zonder oorzaeck, lief ! [Wat is +]<Helaes> ! wat isser gaende ?

Theoph.

'k Verwonder dat de zonn' zijn hemelsch licht niet taende !

'k Verwonder dat het licht zijns zusters niet V/verdwijnt

2140 'k Verwonder dat het licht der sterre lichten schijnt !

'k Verwonder dat *men* een vindt van vier elementen !

'k Verwonder dat *men* niet de Hemelsch' firmamenten

Siet vallen met gedruijs, en d' aerde barst van spijt

Ten aenzien van de snood', en nickerlijke tijdt.

Aurelia.

Wat isser lief ?

Theoph.

Helaes ! het snootst, het quaetst, het wreedtste

het Nickerst' ! 't alderhardst ! 't onmenschelijcxst, *en* het leetste

Aurelia.

Wat leedt*?*

Theoph.

Wee ons ! zulck leedt ! die all 't leedt overtreft !

Aurelia

Theophelos, Helaes ! te zeer ghij 't leedt verheft

Theoph.

- Den goeden Godt wil ons geduldigheid verleenen !

Aurelia

2150 Jck bid u zegt wat is't ? opdat ick u help weenen

Theoph.

- Aurelia Vrij weendt H/helaes ! ach weent ! weendt vrij !

Het bloedichste bedrijf ! de sneedste tijrannij !

D'onchristelijkste daed ! H/helaes ! werdt voorgenomen.

Aurelia.

Godt vreesende Baron, wat zal ons overkoomen.

Jck vreesden zeer dat d[i*t*+]<ee>s' drij droppelens getal

een bloedich ongeluck voor maere brengen zal

Theoph.

Aurelia, dees' drop, de koning is, u vader,

Hij wijst opde droppel

en d' ander twee, Helaes ! verzellende te gader die verre vande ander

Sijn wij, en dese een, dees' twee vermoorden wil twee gevallen is.

2160 en daerom deze drop zoo verr' van d' andren vil !

Aurelia uijt schaemt ! d' onnoosle drop zich schaemden !

Vermits u Vader wil, het gun hem niet betaemden !

Aurelia.

Wat wil hij.

Theoph.

Ach hij wil een duijvelslijcke daedt

Aurelia.

Wat daedt ?

Theophelos

Dat laetend' u men u doodt bloeden laet
En op dat deze moordt soud blijven wel verhoolen
Heeft hij aen mij belooft Vier duijssent gou pistolen.
Jck merckende zijn will' ; Hij achtende mij trou
en zoo ick 't had ontzeijdt, dat ick mij zelven zou
doen hebben in gevaer gestelt, Helaes ! van't leven

2170 Heb ick de daed aenvaerdt : doch Godt zal't mij vergeven
Want ick mij wachten zal, te openen u aer.

Aurelia.

Den Hemel u behoedt ? Den Hemel u bewaer
Doch oft soo waer Baron, ick 't leven moste derven.
geen grooter luck alsdat ick van u hand mocht sterven

uijtsuchtend' in u A/arm mijn levens laetste snick
 en sach Theophelos in't laetste ogens-[s+]lick
 Mijn sterven *leven* was, als't sterven zoo geschieden

Theophelos

Princes, de laeting zal bedriegelijck t gebieden
 Nochtans volbrocht : geschien, door listelijck beleydt
 2180 Want daer toe heb ick oock d'uijtwercking al bereijdt,
 Vermits op dit bedrijf ick zeer V/vernuftiseerden,
 En als ghij *zien* zult dat ick mijn lansets punt keerden
 Na d' ader, zal de steeck geveijnst zijn. Tot de Wondt
 die bloeden moet daertoe heb ick *een* ander vondt:
 Soo dat de Aer in schijn, volkomentlijck zal bloeden,
 En dat zijn Majesteijt in't minste *geen* V/vermoeden
 Sal hebben van bedrogh. En hebt hier oock gereedt
 Princesse ziet de vondt op dat ghij alles weet :

Hij wijst de Mamere.

u Narm zoo't u gelieft, de steeck zal niet geschieden :
 2190 Maer door dit Aderken zal straelend' bloedt uijtvlieden,
 En als zijn Majesteijt de bloede straeling ziet,
 Sal hij geloven dat de laeting is geschiet.
 Waerna ghij noodlijck moet beveijnsde flaeute plegen
 op avontuur of dit de koningh mocht bewegen
 tot M/medelijjd'

Aurelia.

helaes ! zijn afkeer is zoo groot
 Dat hem niet deeren zal mijn droefelijcke doodt :
 Soo dat hij 't sterven, mits zijn haet, niet zal gevoelen

Theoph.

't kan wesen dat zijn in wroeginge zal woelen, Hert ¹
 tot insicht. 'k hoor gewach.

Aurelia.

tzal zijn zijn Majesteijt

Koning Koninginne, Pirot.

Koningh.

2200 Aurelia, hoe is't ?

Aurelia

Heer, ick heb mij bereijdt
 tot Laetingh.

Koningin

En sult gij, Silentio haer laeten*?*

Theoph.

God gun de laetingh aen haer hoogheijdt iets mach baeten.

1 "Hert" moet hier midden in het vers toegevoegd worden.

Koningh.

Helaes ! zij is belast met overvloedt van bloedt !

Koningin.

Aurelia, gij u kloeckmoedigh houden moet.

Jck laet u, want te zien het bloedt zoud mij ontroeren.

Binnen

Theoph.

- Pirot, een becken haelt, en brengt twee zijde snoeren
voor windels.

Pirot binnen. Theophelos scherpt het lancet

Koningh.

Sterven sal Aurelia ; Want zij
min acht een hooge kroon als laege Baronnij.

Hij wandelt aen d'ander zijde van 't Toonneel

Eergiericheijt zij mist, ziet op geen kroon noch staten
 2210 Waer door ick oock mijn liefd' tot haer gantsch heb verlaeten.
 Sterft dochter, sterft ! u doodt gevoelt u Vader niet:
 Want zijnde doodt men u verdriets doent niet *en* ziet

Pirot . brengende een becken en Windels.

Koning.

Aurelia ; zult ghij door't laeten oock ontstellen

Aurelia.

- Ach ! neen Heer Vader, 'k hoop door't laeten mij de quellen
 van't swaere bloedt afgaen.

Koningh.

En werden weer gezondt
 Silentio, zijt ghij gereedt ?

Theoph.

Mijn heer terstont.

koning.

Past dat gij d'aeder treft

Theoph.

'k zal daerin niet gebreken
 Want met voorsichtigheijt zal ick de ader steken.

*De koning wandelt over het Toonneel met ontroertheijt en verbaesdelijck, en sijnde rugwaerts
 van't ledekant van Aurelia heeft Theophelos sijn werck gedaen en tegen den koning[inne+]<h
 W>eder omme keert, soo straelt het bloedt. Pirot houdende het silvere becken.*

Koningh.

Silentio, 't blijktt gij zeer goede hand'ling hebt

Hij wandelt aen d'ander zijde van 't Toonneel

2220 Aurelia niet weet, dat nu haer leven ebt
 Doch beter dat ghe-ebt, als dat ons' onheijl vloeijden
 Een bloem verwelcken zal, die in haer lenten bloeijden :
 Dan nutter dat de vrucht tot een droef eijndt nu quam
 A/alsdat door haer mis doen verdwijnen zoud de stam.
 'k zie graeger haer *ten* graef, als Scept'r, en kroon verlooren
 Theophelos *en* is tot die hooght' niet gebooren.
 Silentio ick dees' dootbloeding heb vertrouwt

Hier verschijnt een ijselijke Duijvel, die hem somwijlen V/volgt en S/somwijlen stil staet. ¹

onseker *ben* ick of hij 't oock in swijging hout !
 Om zekerheijdt dat dit verhoolen zij gebleven
 2230 Sal ick Silentio flux doen benemen 't leven.
 Hij sterven zal ! hij zal ! *en* zulx nodich hou
 't waer onbedacht gedaen ick op zijn trou vertrou.

¹ Tussen de regels van de regie-aanwijzing is de interlinie groter dan tussen de verzen.

Vertrouwen wil ick niet. Want die die meest vertrouwen
die mogen hun gewis voor meest bedrogen houwen.
Hij is een mensch, en mensch is door de menscheijt swack :
En dat Silentio getrouheijt met mij brack
Ja melden het bedrijf ! en datment uijt hem hoorden !

Hoe koning Arganthoon Aurelia vermoorden !
 't Gerucht beverlecken zoud' mijn glorieuse naem
 2240 Bemorsende H/helaes ! mijn wijdt verbreyde faem
 en mij uijt het getal der loffelijcke bannen
 Ja stellen mij in't Reij der Woestige tijrannen !
 Want als het kundbaer is het gun ick heijmlijck deedt
 Men schelden mij voor een M/moordadegen te wreedt.

de duijvel binnen.

*¹Hier verschijnt een V/vrou afbeeldende het gemoedt sijnde in wit gekleet hebbende een bos van witte
 lelijen in d' handt, en een onrust ophaer hoofd hem volgende, en somtijts weer stil staende.*

en sal dees' afterdocht die ick begin te voelen
 Door na bedencken oock niet in mijn gemoede woelen
 Helaes ! wat ick ghevoel ! Mijn hertens ziele klopt
 Silentio ! houdt op ! de aer moet zijn gestopt.

*Silentio ; sijnde Theophelos ; stopt de ader en bewindelt de narm. Pirot met het becken met
 bloet binnen.*

Theoph

Mijn heer het is te spaed, u dochter is besturven

Koning.

2250 oij me ! hoe dat, H/helaes ! mijn dulle zinnen swurven
 Gheen Athem ?

Theoph

Gantschlijk geen, haer pols niet meer en gaet

Koning.

Vervloecte Arganthoon ! O Nerolijcke daed !
 Aurelia ?

Theoph

Mijn heer, zij is ten eijnd' van't leven

Koningh

Silentio wat raedt ?

Theoph

Hier is geen raedt te geven.
 Haer hoogheijt is gantsch wech, de spraeck die is geleijdt

Pirot

Koningh.

Pirot

Pirot.

Mijn heer

Koning.

1 Deze regie-aanwijzing staat schuin (van onder naar boven) in de marge geschreven.

Pirot . gaet roept haer Majesteijt.

Pirot binnen.

Aurelia ! helaes ! ach ! dochter *geen* bewegen !
Silentio ! wat hulp !

Theoph.

Gheen hulp hier is, want tegen
de dood *geen* hulp men V/vindt

Koningh

Verdoemde Arganthoon

2260 Moordadegen Tijran ! Want ick Helaes ! betoon
of heb betoont het wreedste dat oijt tijrannen deden

't onmenscheijkst ! het wreedst' ! de wreedste aller wreedden !
Ben ick ! Tijran ! Tijran ! ach ! Arganthoon ! Tijran.

Hij is aen d' ander zijde vant toonneel.

Want wreeder Tijrannij ! helaes ! niet wesen kan./,
V/van wreedtheijds wreedste [-daedt] doet
men noijt geen wreeder hoorden |
als dat de Vader ! ach ! zijn eijgen kindt vermoorden !
Sijn eijgen kindt ! zijn kindt ! H/helaes ! zijn kindt ! zijn kindt ! Silentio.

Theoph.

Mijn heer

Koning.

Silentio ! ach V/vindt
Ghij Azem noch?

Theophelos

Mijn heer ick vinde gantsch geen leven !

Koningh.

2270 Ach ! Waertoe heeft mij doch staet gierigheijdt gedreven !
dat ick tijrannich heb verkort mijn dochters tijt !
Mijn dochters leven ! ach ! Aurelia ! ghij zijt
vermoort ! helaes ! vermoordt ! en door u eijgen vaeder !
Ter wereldt noijt en was geen booser ! snooder ! quaeder !
Noch nickerlijker daedt ! noch duijvelslijker doet !
Dees' doet, ach ! nimmer kan in d' H/hemel zijn V/versoent !
Ten aenzien dat ick heb mijn eijgen bloedt vergooten !
Van God ick ben, en van zijn Engelen verstooten !
als een V/verdoemde ziel.

koninginne seer Verbaest. Pirot.

Koninginne

Wat isser, H/heer . 'k verbaes *?*

Koningh.

2280 Terentia ! oij me ! [oij m+]<Ter>entia ! H/helaes !
ons' dochter sterft

Koningin

H/hoe dat ? Aurelia ! ach ! armen !
Sij gantsch besturven is ! Den hemel wil ontfarmen
Mijn dochter ! geen gevoel ! Aurelia !

Theophelos

zij is
Helaes ! na't schijnt : me Vrou : V/verscheijden !

Koningin

Ach ! ick mis mijn zinnen.

Koningh

Jck mijn hert ! zoo ick mijn kindt moet derven

Koningin

Helaes ! dus haestich, en zoo schichtelijck te sterven !
Jck vrees ' *men* haer te veel bloedt afgetrocken heeft *!*

Koningh

- Terentia, ach ! ziet of zij noch azem geeft !

Koningin

'k Gevoel belasij ! geen ! Pirot, gaet haestich haelen
2290 een spiegel.

Pirot binnen

Koningh

Ach ! wee mij ! mijn zinnen gantsch verdwaelen
door droefheijdt, mits d' ellend' ! en rampspoet diemen ziet

Koningin

Aurelia mijn kindt ! hoort gij u moeder niet
Aurelia ! Princes !

Koningh

Aurelia ! mijn dochter
Jck *ben* u Vader !

Koningin

ach ! te veel bloets laeting brocht'er
een Herts Vang !

Pirot. brengende een spiegel

Koningh.

H/hout het glas recht voor mijn dochters mondt
Om weten ofmen in haer asems tocht noch vondt

Theoph.

Daer is noch leven in.

Theophelos houdt de spiegel voor Aureliaes aengesichte.

Men ziet het aen't be[z+]walmen.

Koning.

Ach Hemel gunt dat dees' tempeest *ten* deel mach kalmen

Koningin

2300 Geeft mij het glas, ick ziet, ziet H/heer de Asem daer
Daer is noch leven in : Doch z'is in groot gevaer

Koningh.

Aurelia mijn lief

Theoph.

De pols begint te leven.

Koningh

Ach dat *den* Hemel woud' genaedelijck vergeven
Haer vaders moord ! of will' die hij tot moorden hadt
en gunnen 't leven haer.

Koningin.

Silentio. Nu dat
zij azem heeft, en dat de polsen weer beginnen
Naturelijck te slaen, zoud' ick geraeden V/vinnen
dat wij haer tilden op vermits zij leijdt te laeg
en moogelijck daer door beweegen zal de vlaeg
die't hert heeft overstolpt.

Theoph.

u Hoogheijt zeer wel zeijden

Koningh

2320 Beurt ghij aen dese zijd', en d' ander zijd' wij beijden
Vertillen.

zij verleggen haer.

Koningin

't is nu wel. Aurelia hoe is't ?
Hoe voelt gij u prinses ?

Koning.

hoe is't ?

Theoph.

Helaes ! zij mist
gehoor *en* spraeck. Want noch *en* sietmen geen verander
De zinnen *en* de geest : verscheijden van malkander
Nu zijnde : isser geen beweging ; dies 't gehoor
door missing van de geest ; 't gehoor geheel verloor
Koningin, gelijk 't gevoelen oock geheelijck is verdweenen

Koningin

- Jck hoop den Hemel zal verandering verleenen

Koning.

Aurelia.

Theoph.

't schijnt zij verandert van Coleur

Koningh.

2320 Het overblijfsel van mijn tijt ick in getreur
en wroeging slijten sal : Vermits mij overvielen

aen een sijde van 't Toonneel

Ghevallen die mijn ziel met alle droeve zielen
Sal porren tot wantrouw. Aurelia

Theoph.

Mijn heer
Benaut haer niet ; ick hoop zij zal verkoomen weer
Daer is beweegh ! Princes !

Koningin

Haer oogen sijn ontloocken

Koningh.

Maer lasij ! het gezicht dat is geheel gebroocken !
Aurelia !

Aurelia

oij me !

Theophelos

Daer's spraeck, doch 't is zeer flaeuw !
het doodts sweet breeckt haer uijt, haer handen zijn schaers laeuw
Doch zij verkomen is . Mijn H/heer zij slaet haer oogen
2330 Nu op u Majesteijt, 't schijnt of haer lippen poogen
te uijten spraeck.

Koningh

Princes Aurelia ! ach ! spreeckt

Koningin

Helaes ! zij is te flaeuw.

Koningh.

De macht haer gantsch gebreeckt !
Wat wil Aurelia ? Wat wilt ghij dochter *?*

De koninginne leijt haer oor voorde mondt van Aurelia, luijsterende na haer seggen.

Koningin

Sterven !
Sij zeijdt zij sterven wil.

Luistert wederom.

Koningin

Om hemels vreugd te erven !

De koningin luijstert

Koninghin

Mits zij gevoelt de doodt

luistert wederom.

Koningin

'k vergeef u willich all
Waerin ghij misdeed.

Luistert wederom.

Koningin

zij hoopt haer vader zall'

des'gh'lijcx vergeven haer

Koning.

Aurelia zeer gaeren

Luijstert werderom.

Koningin

Sij wenscht dat d' hertoch en de Prins beijd bij haer waeren

Koningh

Tot alles wat zij wil wij vinden ons gereedt.

2340 'K/k Send' daed'lijck om hun beijd . Pirot . roept Palameed.

Koninginne luistert

Koningin

Sij wenscht noch voor haer doodt Theophelos te spreken

luistert wederom.

Koningin.

Nu zeijdt zij niet

Theoph.

Het is : me Vrou : een mercklijck teken
Van groote flaeuwt.

Koningh.

Jck om Theophelos fluckx zen.
Tot alles wat zij wil ick will'ch *en* vaerdich ben
Aurelia ! eijscht all' waer toe gij zijt genegen
Want wat ghij wilt daer heeft u vader gantsch niet tegen
u leven acht ick waerd mijn scepter *en* mijn kroon
als onderdaen ick mij aen uwe will' betoon.

Den H/hemel gun alleen dat gij behout het leven
2350 Niet isser dat ick O/om u leven niet sal geven.

Koningin

- Aurelia ghij hoort wat u H/heer V/vader zeijdt

zij luijstert

Koningin

Ootmoedigh zij bedanckt aen uwe Majesteijt
en 't schijnt zij eijstcht u handt.

Koning.

Daer is mijn Handt, bij d' eede
Aurelia*, * Princes, die oijt een koning deede
Dat niets ter wereltd is het gun mijn will' niet doet
Tot u genoegē.

Palameed'.

Koningin

Daer is palameed

Koning.

Ghij moet
Terstont, terstont, en flucks in haest gaen bij de heeren
den H/hertoch en de Prins, hun zeggend' ons' begeeren
Js, dat zij daedlijck beijd' verschijnen Hier ten Hooff

Palamed.

2360 't Gheschiet genaed'ge H/heer, ter vaert : doch ick geloof
zij qualijck kunnen gaen

Koningh

Dat zij hun dan doen dragen
Segt sulcx geschiet om mijn Aurelia te behagen.

Palameed binnen

Silentio gaet ghij terstont in alle spoet
en vindt Theophelos ; hem doende onse groet
en zeggen hij zich laet terstont hier bij ons vinden,
en dat wij oock de bandt zijns ballingschaps ontbinden.

Theoph.

Jck gae genaed'ge heer.

binnen.

Koningh

Aurelia ghij zult
bevinden uwe Will' in alles gantsch V/ervult

Aurelia

Oij me !

Koningin

Hoe is't mijn lief?

Koning.

Helaes ! haer oogen weenen !

Aurelia

2370 Het Hert is mij zoo flaeuw

Koningin

'K hoop d' hemel zal verleen
Verlichtingh !

Aurelia

Om het Juck des werelds te ontslaen.
Heer Vaeder heb ick u in't minste iets misdaen
vergeeft u dochter, mits haer hertelijck berouwe

Koningh.

Aurelia ghelooft, ick mij meer schuldig houwe
als gij oijt schuldigh waert.

Aurelia

Heer Vaeder ick beken
dat ick ach arme [Vrou+]<Wor>m ! een zondaresse ben !
Ja van de swacksten heer, Vermits natuurens swackheijdt
ons door haer brosheijt in de zondens vuyje wrack leijd :
Doch die ziel lievert godt, hoe zeer de menscheijt sneeft
2380 door hertelijck berouw genadelijck vergeeft

- 'Ja zuijvert onse ziel van d' overvloed'ge zonden
 door bloede\stralen van zijn lijdens heijl'ge wonden
 door offerhandt aan't kruijs ; en die off'r hande doet
 Voor alle zielen een genadelijcke boet.
 Soo dat ick vast geloof, nu ick van hier moet scheijden
 die goeden Godt voor mij een heijlge plaets bereijden
 in't Cherubijnsche Reij, in't hooge hemelsch koor
 Soo dat ick om die winst' de wereldt gaeg verloor.
 Wat is de Wereldt heer ? Wat is hier meer als lijden !
 2390 Wat is hier meer als ramp, en onrusts quellings strijden !
 Wat is een Wereldts kroon ! Wat is een scepters staf !
 Wiens uitkomst gantsch bestaen in d' inkomst van het graf !
 'k heb oijt veel meer geacht Heer Vader en Vrou Moeder :
 en neme tot getuijgh die hooge ziele-hoeder :
 Dat ick een vesel van het hemelsche gewaed
 Tien duijst werf meerder acht als 's wereldts hoogste staet.
 Ach als mijn Zael'ge ziel in d' H/hemel zal verschijnen
 Waer dat zelfstandigheijdt is, en niets en zal verdwijnen.
 Wat glorij ! heer, ach heer ! wat glorij ick geniet
 2400 Wat glorij, H/heer, Jn plaets van't wereldsche verdriet !
 Jn plaets van Wereldts [-vreug*t*] volck verzelling van de Engl'en,
 Jn plaets van mensch krijjoel, de heijlegen hun meng'len
 Door d' engelens gemeent, en in d[*e*+]<i>e vaste staet
 die eeuwich duuren sal, en eeuwich niet vergaet.
 Jck hebbe : zonder roem : getracht de tijd mijns jeugde :
 Doch onvolmaect helaes ! te oeffenen in deugde,
 Vermits dat deugde is de leijdstarr' voor de ziel
 en door de deugd' de ziel de vreesse Godes hiel
 Ghestadich in de ziel, om daer door te geraken
 2410 Dat Godt door zijn genaed de ziel mocht zalich maken.
 het gun Godt willich doet zoo willich men't betracht
 en ijder na zijn pondt de willens vruchten bracht
 Als Godt de wille ziet wil hij de wil verstercken
 om door de goede will' ons' zaligheijd te wercken
 Wat is het hoogste, Heer ? de zaelicheijdt, Heer, is't
 Want als de ziel, Helaes ! de zalighede mist
 Soo mistment all' en all'. Waer elck voor b'hoort de V/vreesen
 dat deese' vrees' gestaech mocht in de menschen wesen
 de deugdeloose doent zoud minder zijn gedaen :
 2420 Want d' hemel en de hel gestadich zouden staen
 Jn voorbeeld van de ziel, en nimmer Godt vergeeten
 een ijder trachten zoud het binnenst' zijns geweeten
 te houden zuiv'r en reijn van d' alderminste zond

Want d' alderminste zond', de ziel, helasij ! wondt :
 E/en deese wonding zal ons smerten zeer ten lesten
 door't Jammerlijck verlies, van't hoogste goed, en 't beste

Koningh

Godt\reesende Aureel !

Koningin

't is wijsselijck gezeijdt.

*Hertoch Aristarchus gedragen in een stoel, tusschen twee personen, Den hertoch hebbende aen een
 H[o+]<e>rtochlijcke tabbert of mantel, Daer na volgende Prince Charisius sittende in een bakermat
 kostelijck behangen gedragen door twee dienaers een voor en een after.*

Koning.

Aurelia hier zijn de heeren alle beijd
 Prince Charisius doet sijn beleeftheijdt aenden
 Hertoch Aristarchus.

P. Charisi

- Doorluchtige Princes, hier ziet me Vrou twee strijders
 2430 die streeden om u liefd, gelijk nu medelijders,
 <van't ziekelijk toeval, waerin u
 hoogheit leijt>
 Genaedege Princes, 'k gelooff natuure sch <r> eijdt
 Bedenckende 't gevaer 't geen haer is opgekomen
 verzelschap met een vrees', dat haer mocht zijn benomen
 door korting uwes draets, 't Cieraedse van [u+]<haer> prael :
 Want wat zij heeft pronckt in u hoogheijd teenemael.
 Verwondert niet, Princes, dat Prins Charisius streefden
 om uwe hoogheijt*s* gunst. Want hoop die in hem leefden
 Staeg tergden door de Hoop te zoeken hoopens vr[*.*+]<u>cht :
 2440 Vermits Charisius in neijging, liefd en zucht
 d' Heer Hertoch Aristarch geen voordeel oijt woud geven :
 Want ijder waent zijn liefd' de hoogste is verheven.
 'k verlaeg den H/hertoch niet. 'k Verminder niet zijn waerd.

H. Arist.

- Hier in de Prins betoondt, Heuscheijts beleefde aerdt,
 als ranckens ciersels van zijn eedele doorluchtigheijdt.
 't was immer lievers plicht te bruijcken lie[*.*+]<f>ds vernuftigheijt
 om woekereren weerliefd' van het geliefde beeldt.
 't is waer dat d' eenens liefd' de anders liefd verveelt,
 G'lijck mij verveelden dat de Prins na u liefd' trachten,
 2450 Doch mijn lief en 't verveel noijt die herts tochten brachten
 Dat ick de Prince in zijn weesen heb hehaet :
 W/want die hoedanigheijt de liefd niet aen en gaet.
 Gelijck twee schutters die na een doel beijde schieten

en ijder pooght om't zeerst' de doels prij[*.*+]<s> te genieten :
Maer niet dat d'eerst de tweedt, oft' tweed de eerste haet.

Aurelia

- Mijn heeren dit gespreeck mijn staet niet toe en laet
Vermits het schijnt helaes ! mijn draedt is afgesponnen !
Mijn leven tijdtlijk eindt, glijkt' tijtlijck was begonnen !
Vant tijtlijck is't geen tijt voor mij te spreken nu ;
2460 Maer V/van het hemelsch wel, dies ick het tijtlijck schuw,
'k verlaet het minste graeg om 's meerders hooge waerde.
Het schijnt, mijn heeren, dat mijn weesen opde aerde
van d'aerde scheijden wil, om winnen hooger steedt.
Heer Hertoch, *en* heer Prins, gij weet hoe dat ick weet
E/elcks liefde uwes bejds mij echtelijck V/versochte
en zonder datter blick van Weerliefd in mij wrochte.
Niet uijt afkeerlijckheijds ondancckaerheijdens aerdt :
Want elck van u ick acht meer als Aurelia waerd.
Heb ick u iets misdaen in't stuuren van mijn leven
2470 Wilt d' onbedachtsaemheijt ick bid u mij vergeven
Mits bejde ick u lief, mits, gij mij liefden bejd

P Charis

't Js ongeluck, want hier gebreeckt het onderscheijdt.

Aurelia

- Genomen 'k onderscheij, en dat ick mocht verkiesen
Den hertoch tot mijn echt

P. Chari

Mijn heijl zoud ick verliesen.

Aurelia.

Verliesen kunt ghij niet, het gun gij noijt *en* hadt.
Genomen zoo ick niet verkreech mijn kiesing, dat
ick sterven moste, zoud' de Prins mij laeten sterven.

P. Chari.

- Ach ! neen, Me vrou, veel eer wil ick mijn neijging derven.

Aurelia

- En zoud' den H/hertoch zoo ick Prins Charisius koor
2480 Ten echt, oft' anders dat ick 't leven oock verloor
wel dulden in't verkies.

H. Aristarch

Soo waerd is mij mijn leven
Jck niet alleen mijn zucht en liefd' maer zoud' begeben
Mijn leven voor dat ick dat ongeluck zoud zien.

Aurelia.

- Soo mocht mijn kiesing dan wel na mijn keur geschien
Dies belgt u, heeren niet wat dat mijn keur mocht hechten
Doch na ick mij bevin zal ick met d' H/hemel echten
Jn d' heijlige gemeent van d' eeuwige Monarck
en een voorbidster zijn van d' Hertoch Aristarck,
En Prins Charisius als danck voor all' de eeren

2490 die mij geschieden door u twee doorluchtige heeren
en W/wensch u soo veel heijl als zelfs ghij wenschen kunt
Ten aenzien dat gij mij d' echts liefde hebt vergunt.

H. Arist.

D' Hemel gunne dat wij zaegen
Het verlangen van u dagen
alderwaerdigste, Mevrouw.

En mijn luck zo waer geresen
 Jck u hoogheijts slaef mocht weesen
 want dat luck ick 't hoogste hou.

Prince Charisius.

Jck en wensch geen hooger lucken
 2500 Als gebuijchsaemlijck te bucken
 Voor u hoogheijts wils autaer :
 En u wille en gebieden
 zal zoo willich oock geschieden
 of mijn wils gebieden waer.

H. Aristarch.

Jck ; Princesse, heb een beede,
 te geloven 's Hertochs eede,
 Die sijn liefd hem sweeren deen,
 dat hij eeren sal de gronden
 2510 Waer hij u bewandelt vonde
 mits ghij hadt de grond betreen.

P. Charisius

Alwaert dat ick most verliesen
 het geniet van mijn verkiesen
 sal ick blijven die ick ben
 en gedurende mijn leven
 sal mijn liefd' mij niet begeven :
 mits ick't u alwaerdich ken.

P. Aurelia

Danckbaerheit sal in mij leggen.
 Let heer Vader op hun seggen
 Hoe zij beijde zijn te vreen
 2520 Dat ick kiese na mijn neijgen
 en in echte maeck mijn eijgen
 al verkoor ick geen van tveen.

Koningh.

Princen, laet u niet verdrieten
 't missen, oft het niet genieten
 V/van het gun ghij hebt betracht :
 W/want wij moeten all' genoeghen,
 Na het godes schick wil voegen
 't moet van hem all' zijn verwacht.

Koninginne.

Menschen wenschen, Godt moet schicken

2530 niets bestaet in ons bemicken
 alles in Godts will' bestaet
 en hij schickt het all' ten goede
 Dies ick oock in mijn gemoede
 mijn geheel op godt verlaet.

H. Aristarch.

Genaedge H/heer, en Vrou wij wenschen aen u beide
 dat d' all' beschicker schickt, door't Goddelijck beleidde
 Het luckigst' voor u rijck, en 't Heijlste voor u staet

P. [Aristarch+]<Charisius>

- En Vrou Aurelia genadelijck toe laet
 Verkoeveringe van gezondtheijt, met lang leven.

P. Aurelia.

2540 - Seer hertelijcke danck moet ick u beide geven
 en tot een proeve ick aanbiede u mijn handt.

H. Arista.

- Het Waerdichste Juweel ! ô kostelijckste pandt !
 Wiens kussings aftersmaeck staeg in mijn ziel zal blijven.

Hij kust haer handt en wert binnen gedragen

P. Aurelia

- O Prins, ick heb gezien, u Woeling en u strijven
 om winnen mijn weerliefd, gelooft mij, 't is mijn leedt
 dat ick in weerliefd' niet geweest ben zoo gereedt,
 Ghelijck u waerd verdient. Jck danck u, en tot teecken
 bevest ick't, door dit lit

P. Charisi.

De glorijs doet uijtbreken
 Vreugds traenen uijt de born van een bedroeft gemoedt,

2550

Hij kust de hand

Dees' kus, me Vrou, de Prins zoo achtbaer achten moet
 dat door de achtbaerheijt men immer kan bemercken
 dat trouwe liefd' gestaeg in dese ziel zal wercken.

binnen.

Koningin

- Aurelia vermoeijt u zelven niet te zeer

Koningh.

Jck bid u dochter legt u nu een weijnich neer
 Haelt asem want u flaeut kan't spreken niet verdragen.
 Helaes ! mijn ziel verheugt nu dat de oogen zaegen
 Verkoevering uws flaeuts.

Koningin

Jck bid mijn dochter rust.

Koning.

Aurelia mijn lief, u Vader die u kust

Hij kust haer

Verzekert u zijn liefd'

Aurelia.

Jck danck mijn Heer ootmoedich

Koningh.

2560 En ick danck d' hoogen Godt voor zijn genade goedich
Jck u verkomen zie.

Koningin

Dies wij geluckich zijn.

Aurelia

Jck bid Vrou Moeder sluijt een weijnich het gordijn.

*Wijl dat de koning<in> en de koning dese haer gordijnen sluijten soo sluijten de tooneels
gordijnen*

Lentellus Silvio

Silvio

lentellus, vrundt, ghij hebt het vonnes nu bekomen
en dat Pantellus zal het leven zijn genomen
mits hij u dochters eer bedriechgelijcke stal
d' onthoofding, zoo ick meen terstont geschieden zal
Doch wat windt ghij hier meed ?

lentellus

Mijn dochter het verschoonden
Want nu hij heeft zijn straf, het recht daer door betoonden
dat hij haer ong'lijck deed.

Silvio.

Heer Philla daer door weer
2570 haer lichaems zuivering *en* haer verlooren eer ?

lentellus

Ten deel ; Want door de straf men opentlijk sal weeten
Hoe dat Pantellus heeft zich *zelven* zeer vergeeten
en zij onschuldich is. Waermeed' ick ben te vre'en
Mijn Vrou Josijna zal oock stillen het geweent,
en't bitterlijck geklach, 't gun ons het onluck brochte
als zij de straffing ziet, Waer ernstich ick na zochte.
Pantellus dienen zal tot waerschouw *en* tot voorbeeldt
Dat niemants dulle lust een maegdens eere steelt
laet sterven d' eere dief ! laet d' eere breecker sterven !

Silvio

2580 Het is *ten* deele goet. Want niemant nu sal derven
meer onderkruipen d' eer van d' eerelijcke maeght.

lentellus.

Een zond' die Godt is leet, *en* oock de Werltd mishaeft

Silvio.

Wilt gij d' onthoofding zien ?

lentell.

Ach neen dat staet mij tegen,
Het is genoeg dat ick het Vones heb verkregen.
Vrind Silvio, laet ons na Floredael nu spoen,
om *aen* mijn vrou Josijn Verwittinge te doen,
H/hoe dat zijn Majesteijt rechts straffing woud verleenen.

Silvio.

- 'k Geloof dat Philla zal Pantellus dood beweenen,
Vermits het recht niet gaf Pantellus haer in echt.

lentellus.

2590 -Genoegen moeten wij met vonnes van het recht
de rechter die recht doet kan in rechts recht niet dwaelen

Silvio.

De straf zij waardigh zijn die d' eer G/godloosich staelen.

Binnen Theophelos seer kostelijck gekleet hebbende bij hem ses dienaers.

Theoph.

Vraegt eerst na Palameed, en zegt hem dat ick ben
ghekomen.

*Eerste dienaar binnen, en de anderen staen aen een zijde van't Toonnel met malkander binnens
monts sprekende S/sonder dat zij overhooren het spreken van Theophelos. Hij vertroocken
zijnde aen d'ander zijde van't Toonnel.*

Theoph.

Wat verkeer ! ach, Hemel nimmer ken

- ick geven u : o Heer ! mijn danckbaerheijdt volkomen,
 als ick bedenck het gun, Helaes ! was voorgenomen
 Bij zijne Majesteijt, tot een moordaedich endt,
 en dat het weesen nu geheel is omgewendt,
 Geheel verkeert in luck, Hoewel't onlucken scheenen,
 2600 de nickers duijstre vlaeg is t'eenmael verdweenen.
 Theophelos was in Silentio verkeert,
 Nu werdt Theophelos gantsch gunstelijck vereert
 door zijn Majesteijt, mij roepende ten H/hove.
 'Het weesen des noodtschicx gaet ons begrip te boven.
 't is wonderbaer, en vreemdt hoe dit stuck werdt geleijdt.
 Js iemandt in de Werltd die hebben zoudt gezeijdt,
 Dat uijt dees' Warrerij gelucken zouden rijsen ?
 doch d' hemel wil hier door zijn machtigheijt bewijzen,
 op datmen niet verschrickt voor't schricklijckst' overval,
 2610 'Want d' Il'-besorger-Voogdt het alles schicken zal
 Tot onser goet, als wij helaes ! het minst verwachten.
 O All' beschicker heer ! H/hoe machtich zijn u machten !
 ongrondbaer uwe diept ! hoe onbegrijpelijk, heer
 Js u verborgentheijdt ! hoe mildlijck ziet gij neer
 op ons helaes ! op ons ! op ons ! Wij arme Wormen !
 Hoe licht gij kalmen doet de schrickelijckste stormen !
 hoe haestelijck gij stilt de donderende V/vlaeg !
 hoe haest vernedert ghij de hoog, en hoogt de laeg !
 Hoe teugelt gij de Wil door Goddelijcke Goedigheijt
 2620 en doet bedaeren 't hert dat woelden nade bloedigheijt !
 O ziel-behoeder Heer ! die wack're zorge draegt
 Dat will' niet doet de daed die u, o heer, mishaeft
 Aftrecker van het quaedt, en tot het goet d' aendrijver
 als wercken van u wils Jn liefd bloeiende ijver.

Eerste dienaar van Theophelos.

Theoph.

Vond gij d' heer Palameed ?

Eerste dienaar.

Hij met verlangen wacht
 Na u inkomst mijn Heer

Theoph.

Als gij de maer hem bracht
 Mijns weesens hier, zaegt gij in Palamedes wesen
 Verandering ?

Eerste. d.

Het scheen zijn geest was opgeresen
 door innerlijcke vreughd

Theoph.

- Jck vaerdich derwaerts gae
 2630 't onluck verkeert in luck, doch chi sara sara

Binnen met sijn dienaers.

Pantellus in gevangenis.

- De hertens schrick en angst voor't naken van de doodt
 de A/angst zoo lastich is gelijk de vrees' is groot
 Het innerlijck berouw. Het hertelijck leetweesen
 veel grooter is als de anghst', en meerder als het vreesen
 Want mijn berouwens kracht spruijt uijt mijn ziels opmerck
 en vrees, en angste is't naturelijcke werck
 Baldadige natuur ! O Woeste tijranninne!
 lichtvaerdige Hertstocht ! geketende slavinne
 van dartle vleesche lust ! Hoe reuckloos ! onbedocht !
 2640 hoe onberaech gij na lusts voldoening zocht !
 Was't niet genoeg dat ghij Josepha trou beloofden ?
 en boven dien dat ghij noch Phillaes eere roofden !
 Waer was mijn afterdocht ! Waer was mijn voorberaecht
 Ach mannen ! spiegelt u ! O spiegelt u, en laet
 Pantellus dienen u, om u een schrick te geven,
 Te leven niet na lust. maer tot Godts eer te leven.
 Jck schenden Philla. ach ick schenden d' eerb're maecht !
 het gun helaes ! mijn ziel zo bitterlijck beklaegt !
 Soo innerlijck betreurt ! door't schrickelijck bedrijven !
 2650 Ach Jongelingen ! laet ick u als voorbeeldt blijven,
 Dat u de nickerlust zoo teug'loos niet verleijdt
 dat ghij van Godt van eer van deugd' en schaemte scheijdt :
 Want na mijn doodt men zal Pantellus naem verfoeijen !
 G'lijck ick in lasten swom wilt ghij in deughden bloeijen
 opdat ghij niet bestaet het gun Pantellus deed.

*Gevangens hoeder met eenige dienaers.***Gev : hoed.**

Pantellus d' uur genaecht om maken u gereed
 tot sterven

Pantel.

'k ben gereedt, en sterf met zulck berouwe
 dat ick oock zekerlijck en vastelijck vertrouwe
 [-G.hoeder] mijn ziel genadelijck door Godt zal zijn aenvaert

G.hoeder

- 2660 - Door't hertelijck berouw' werdt u geopenbaert
 Ghenaede. Waer\door gij geluckigh u moogt achten.

Pantel.

Wie in V/vleesch lusten leeft moet een droef ejndt verwachten

*Alle binnen**Koningh Arganthomus in een vertoning knielende aen een tafelken met sijn handen*

te samen bij hem staende een Engel, hem toonende een doodtshoofd, en naest de engel het gemoedt met een onrust op't hoofd en aende drij syde van't taeffelken, Hoope, liefde, en't geloof. Palamedes, Nicander, Ortelius, Hippolitus.

Palame

Nicander het geval is vreemdt

Nicand.

Dies ick verwonder.

Ortelius

't is wonders wonder datmen vindt hoe datter O/onder
een ballingschap, luck is : en nu nochtans men ziet,
H/hoe dat Theophelos zeer groote eer geschiedt
door zijne Majesteijt

Hippoli

't zijn luckige gevallen
een deughdelijcke leer, een spiegel voor ons allen,
Princes Aurelia de deughde niet en von
2670 in d' hertoch noch de Prins, maer wel in haer Baron.

Nicander

- Meent gij zijn Majesteijt Aurelia sal trouwen
Nu met Theophelos.

Palamed

Dat moocht gij zeker houwen.

Hippoli.

Soo erft hij dan het rijck ?

Hortelius.

Ach, Ja, 't Rijck en de kroon

Nicander.

Dunckt u niet, dat het is voor't Rijck een groote hoon,
een slecht Baron sal aen de kroon: en 't rijck geraken.

Palamed.

- Ach neen, een deughdsaem man men niet te groot kan maken
Wat is de deugd niet waerd ? de deugd is alles waerd !
Want opde werltd, noch op d' omring van de aerd,
en isser niet in waerd' bij deugde te gelijcken
2680 een deughdsaem man die zijn Godtvreesentheijt laet blijcken
'en leeft in teugel vande heijlge deuchdens parck,
Nicander, die verdient te wesen een Monarck.
Men heeft gezien, helaes ! zom die de scepter sw[ier+]<aij>en,
hun levens vol ontucht . zoo snood en Godloos laijen,
Dat Godes tooren hun als een rechtvaerd'ge straf,
het wreede oorloch, Pest en diere tijden gaf :
Maer zelden zachmen dat gemeentens lucken ebben
Die een Godtvreesent prins voor hun beheerscher hebben.
Geluckigh, Rijck en landt waer zulcken prince heert

2690 die deug[de+]<hd'> *en* vreese Godts aen d' onderdaenen leert
Die op deugdsamen ziet, op geen pluijmstrijckers vlaijers
Mondspeelers, die doch zijn van Princen de verlaijers
de weege wijsers tot een doolhoflijcke baen,

Waer zij de Princen vaeck doen in gevaren gaen
 op slibberende grondt. Wijs moetmen die Prins achten
 die door de vreesse Godts voor dit gedroch hun wachten.
 De Princens wijsheijt in twee hooftpunten bestaet
 Dat weijnich hij vertrout en niets doet sonder Raedt.

Nicand.

zijn Majesteijt die heeft zijn Wijsheijt dan doen blijcken
 2700 dat hij het Vannes van Pantellus niet woud' strijcken
 Voor dat hij had gehoord, de rechtgeleerdens stem.

Palamed.

- In mijn gevoelen is rechtvaerdich vonnes hem
 gegeven, na de Wet, zoo geestelijck als Waerlijck :
 Want waer zulckx niet gestraft, men leefden zeer gevaerlijck.
 'De grootste lucken die een eerlijck man geniet
 Js dat hij eer en deugd in zijne kinderen ziet :
 en die van eer en deugd is d' eerlijck mans ondrager
 die acht ick, g'lijck hij is, de eers, en deughds dootslager.
 [-+]<J>a wie dees' heijl'ge twee hoedanicheijden heeft
 2710 "Vermoort : bij d' hemel : is niet waerdich dat hij leeft.
 Sijn Majesteijt deed recht de straffing te gebieden.

Ortelius.

- Na ick verstaen zoo zal d' onthoofding nu geschieden.
 Laet ons t'zaem derwaerts gaen, om het gerecht te zien.

Hippolit.

- Het zal een spiegel zijn voor alle Jonge=lien.
 om hun te hoeden voor zoo schrickelijcken zonde !

Nicander

- En teug'len moog'lijck die, die leven ongebonden.

Alle binnen.

Vertooning waer Pantellus onthoofd werdt, Doch zoude zeer goetd zijn, dat de ont hoofding daedelijck geschieden, het hooft van Pantellus af gegooten sijnde en door de Scherprechter afgehouden werde, gelijck seer aerdigh geschieden in mijn werck van Rodemond. En bij aldien dat het in sodanige voegen geschieden om meerder schrick te geven, soude ick goetd vinden, dat als't hooft afgehouden sal wesen dat de Scherprechter het hooft opneemt, - en vertoont aende aensienders seggende.

Scherprec

Dit is een Eerdiefs hooft, het gun hier is gevallen
 Laet dit een Waerschouw zijn, en voorbeeld voor u allen

De gordijnen sluijten.

Koningh Arganthomus seer droevigh.

- Wat onrust ! watten quel ! wat wroeing ! wat geklaegh
 2720 wat hertelijck berouw ! wat droefelijck geknaegh !
 Bevind ick in mijn ziel, met grondelijck leetwesen !
 hoe nickerlijck, helaes ! was mijn hertstocht geresen !
 Te trachten na de doot-vermoording van mijn kindt !
 Ach Arganthoon ! oij me ! Wat was het onderwindt !
 als duijvelslijck bedrijf ! u schepper te vergeten !
 wee M/mijn benaude ziel ! Wee ! mijn bedroeft geweeten !
 Stort traenen vloedⁿ uijt de born van u berouw !
 Want ick, Helaes ! mij voor zoo grooten zondaer houw
 Dat schrick mij vreesen doet genaed' mij zal gebreken
 2730 Vermits mijn boose will' zoo ijslijck heeft gebleken !
 O/ondanckb'ren Arganthoon ! Onchristelijcke hert !
 Van een gezalften Prins gij een vermoorder werdt !
 Van een gekroonde furst, een schrickelijcke nicker !
 De hooge mildtheijt Godts, d[e+]<i>e goedertieren schicker,
 die u genadelijck de scepters swaijing gaf,
 die ruckt gij zelfs. ach zelfs ! u eijgen zelven af.
 u koninglyck beheersch . u prinsdoms heerschappije,
 moorda[-digh] <ed> lijck gij, H/helaes ! verkeert in tijrannije !
 onwaardich ! ach ! onwaard ! dat ghij de aerd betreedt !
 2740 die zoo veel hoon *en* leedt aen d' hoogen hemel deedt !
 u weesen vrij verkeert ! u weesen wilt vervormen
 en stelt u in het Reij der slechste aerdsche wormen !
 en penetentelijck u zelven geeft de straf !
 als een V/verlooren zoon, u voedende met draf !
 Sendt hemelwaerts u ziel, licht op tot God u stemme !
 Wijl u berouw'ge ziel in't traene badt zal swemmen !
 en beed'len om genaed' door een verkleendt gemoedt !
 met een ootmoed'ge hoop dat door berouw gij boet
 u val, en boose will'. u woestich onderwinden !

hij knielt

- 2750 Ach goedertieren, heer, Laet mij genade vinden,
 Genaede ! Heer, genaed ! Heer mij genadich zijt !
 en't overblijfsel van M/mijn leven ick verslijt
 Boetvaerdelijck, en leef, Heer na u Heijlge wetten
 'k verlaet mijn scept'r *en* kroon ! Laet heer de kroone zetten
 door uwe Eng'len op Aureliaes waerde H/hooft
 Mits Arganthoom, H/helaes ! rechtvaerdelijck gelooft
 dat hij onwaardich is de scepters staf te swaijen,
 Noch vooren koningskroon ! Laet hem, oij me ! beschraijen
 de zonden zijnes daedts ! Helasij ! die bloedzond

- 2760 die ick onchristlijck, en baldaed'lijck onderwond'.
 Afstand ick doe van kroon. van scepter, en van staeten,
 en zal Aurelia mijn rijck beheerschen laeten
 Want haer Godtvreesentheijt haer vader overtreft
 en laet Theophelos oock waerdich zijn verheft,
 Vermits zijn deughd' dies ick hun echtelijck laet trouwen
 en ick mijn [b+]<l>ee[d+]<v>en eijnd, in beeden, boet, en rouwen :
 Vertrouwend' : Hoogen Godt : dat door beken van schult
 ghij u onwaerden knecht genaedich wesen zult,
 Door loutere genaed' uws over groote goedicheijdt
 2770 Aenvaerdend' het berouw' mijns ziele met ootmoedigheijt.

Hij rijst.

Pirot hebbende een brief in d' handt.

Pirot.

Ghenaed' ge heer, dees' brief komt aen u Majesteijt

Koningh.

- Van Wien ?

Pirot.

De brenger, heer, heeft ons gantsch niet gezeijdt.

Pirot binnen. De koningh opent de brief.

Koningh

Silentio schrijft gij.

Hij leest de brief overluijde.

- Grootmachtigen koning genadegen Heere.
 De schaemt mijnes daedts, Moordadigheijts mijnes
 Wils, en't nabedencken mijns bedrijs, wroeght
 soo mijn hert ; belast mijn gemoed ; en bedruct soo mijn
 ziel : verongelijct hebbende so Godtvreesenden prinsesse ;
 dat berou mij dringdt ; leetwesen mij raedt, en schaemte -
 2780 mij dwingt te vlieden uijt het gesicht uws majesteijts ; -
 V/verlatende Europa ; om in onbekent gewest te heelen de -
 doente ; Te beklagen mijn sonden ; en te boeten : door strickt
 leven : mijn ongeteugelde boose-daeds-wille, blijvende -
 immer
 V. Majesteijts ootmoedegen dienaar
 N. Silentio.
 Silentio betoont te wesen wijs en V/vroet
 Want wroeging die ick vind ; vind hij in zijn gemoedt,

2790 Doch mijne is de swaerst' ; mits ick Silentio porden
 dat hij helasij ! in de will' vermoorder worden
 van mijn Godtvreesende Aurelia : Want ick
 door goudts beloft hem heb geleijd in snoode strick
 van een moordaed'ge will' . Al wilden hij vertrecken
 nu uijt Euroop, om niet de moorderij t' ondecken,
 H/helaes ! ' all' weeter weet wat datter is geschiet
 al wetendt menschen niet d' alsieder alles ziet .

binnen.

Pirot, Pirotta . ijder met een Simbelle ofte ronde houte ringen met rinckels komende all' dansende en rinckelende op het toonneel en hun omkerende opde moorse maniere, en weder stille staende - singen opde wijze V/van : si c'est pour mon peccelage que vou me faictes l' amour . doch als Pirot singt swijgt Pirotta, en Pirotta singende swijgt Pirot .

Pirot.

Rustich lustich sonder treuren
 onse herten zijn verblijdt ;

Pirotta.

2800 Nu wij zien 't beloop vant tijt
 E/en oock onverwacht gebeuren,
 Dat de vreesse Godts en deughdt.
 Hebben eijndelijck alle vreugdt.

Pirot en Pirotta singen dit ghelijckelijck, rinckelende de Simbellen danssende rondtom verhalende dese twee regulen twee malen al danssende. ¹

Pirot.

Wegh met alle werelts dwaelen !
 Want de wereld geen loon en geeft

Pirotta.

gelijck de deugds belooning heeft.
 Deugd sal oijt in glorijs pralen :
 Want door vreesse Godts, en deugdt
 Heeftmen eijndlijck alle vreugdt.

Pirot en Pirotta singen als vooren

Pirot.

2810 Snoode menschen, boose willen
 hebben immer : gh'lijck men sach

Pirotta.

Eijndelijck benaut geklach ;
 Daer zij zondich in vervillen
 Maer die godt vreest door de deugdt
 hebben eijndlijck alle vreughdt.

Pirot en Pirotta singen als vooren.

¹ Tussen de regels van de regie-aanwijzing is de interlinie kleiner dan tussen de verzen.

Pirot.

Menschen die deughdsamigh leven
hebben vaecken wel verdriet :

Pirotta.

Maer wie dat op't eijnde siet
zietmen 't luck hun hoog verheven :
Want die Godt vreest en de deugdt.
2820 hebben eijndlijck alle vreugdt.

Pirot en Pirotta singen als vooren.

Pirot.

Mits in liefdt bloeyjende ijver
tot de vreesse Godes doet

Pirotta.

Dat zij houden 't reijn gemoedt :
want de deugd is hun aendrijver :
zo dat vreesse Godts en deughdt
hebben eijndlijck alle vreugdt.

Pirot en Pirotta singen als vooren.

Pirot.

Wie men deughdsaem dan bevon[d+]<n>en
En G/godtvreesent in zijn geest :

Pirotta.

Want die Godt vreest wint het meest
2830 heeft het hoogste lot gewonnen :
S/soo dat vreesse Goodts en deughdt
hebben eijndlijck alle vreught.

Pirot en Pirotta singen als vooren.

Pirotta

Pirot, 't is tijt te gaen

Pirot.

O/op datmen alles ziet
Hoe dat de krooning van Aurelia geschiet.

Pirotta.

En van Theophelos, 't is wonder voor de lieden !

Pirot.

Dat dese krooningh aen hun beijde zal geschieden

Pirot Pirotta gelijc

De Vreesse Godes, en de deughdt
hebben eijndlijck alle vreughdt

Pirot en Pirotta gelijc danssende en rinckelende de Simbellen, al S/singende tot drijmaelen verhalende dese regulen, gaen al danssende, rinckelende en al singende binnen.

Eerste vertooningh, waer Aurelia met Theophelos echtelijck getrout werdt in't bijsijn van de koningh, koninginne, Palamedes, Nicander ortelius, Hippolitus, en soo veel anderen als - mogelijk sal weesen inde vertooning te stellen.

Tweede vertooningh waer Aurelia en Theophelos gekroont werden : Aurelia altijd hebbende de opperhand van - Theophelos. Derde vertoningh waer de gemeente met opgeheven vingeren eede van getrouheidt doen aen Aurelia en Theophelos.

De vertoningh sluijt. Koningh, Koninginne, Aurelia, Theophelos de laetste gekroont sijnde, Palamedes, Nicander, Ortelius, - Hippolitus, Pirot, Pirotta, beneven soo veel anderen als men op't Tooneel sal kunnen krijgen brengen. Alle hoveligen komen eerst uijt met blaesinge van - Trompetten, daerna de koningh en de koninginne <m>e[n+]<t> Aurelia en Theophelos . doch voor iemant uit\komt, komen Pirot, en Pirotta eerst danssende en rinckelende de simbellen singende als vooren.

Pirot. Pirotta.

Die Godt vreesen en de deughd'
2840 hebben eijndlijck alle vreughdt

Koningh.

De Heijl'ge schicking Godts volkomen is volbrocht
En niet door 's menschs beleidt, maer door God zelfs gewrocht.
Wij wenschen dochter u, en desgelijcx u tweede
het wenschelijckste heijl, voerspoot, welvaert en V/vreede
in u beheersching.

Koningin

en het luckelijckst' geluck
Vermits in Vreugde is verkeert het droefste [-stuck] druck
Met glorie ick zie u kroon en scepter swaijen.

Theoph

- Al is 't, genaed'ge heer, u Majesteijt woud schaijen
van't Coninglijck beheersch, en wij nu zijn gekroont
2850 Sal nochtans door ons' beijd' ootmoedlijck zijn betoont
dat g'lijck door u genaed' de krooninge geschieden
't beheerschen van het Rijck blijft noch in u gebieden.

Aurelia.

- Want alhoewel dat wij de kroone voeren nu
de kroonen hebben wij maer d' b'heersching blijft [bij u+]<aen> u.
Heer Vader nimmer g'looft, dat nimmer wij vergeeten

De kinders plicht . Want dat die deughdt uijt ons' geweeten
zoud' scheidⁿ H/heer, Helaes ! zoo waeren wij onwaerd'
liefd die u Majesteijt ons heeft geopenbaert,
de kennes van ons' plicht zal eeuwich in ons duureⁿ.

Koning.

2860 - u Vreese Godts en deughd' zal't alles zo wel stuuere,
Dat wij met zielens vreugt u goe beheersching zien
Koningin- Alreede zien wij dat de onderdanen vlien
in neijging tot u beijd', voor ons zeer groote vreugde,
Dat defticheijt, en ernst geplaetst' zijn in u jeugde.
door u gekroon, gemeent geluckich is geweest

Koningh.

Wel machmen zeggen, dat die Godt vreest wint het meest.
Tot dees' hoedanigheijdt Godt blijve u aendrijver.

Theoph.

- Wij danckbaer willen zijn n-liefd-bloeyende-ijver.

Chi Sara Sara 10/30 1632.